

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022

Rudna 2017

Spis treści

Wstęp.....	4
1. Podstawy prac nad <i>Strategią</i>	6
1.1. Prawne podstawy dokumentu	6
1.2. Tryb przygotowania <i>Strategii</i>	8
2. Część diagnostyczna	10
2.1. Ogólna charakterystyka gminy Rudna	10
2.1.1. Położenie geograficzne.....	10
2.1.2. Demografia	11
2.1.3. Lokalna gospodarka i rynek pracy	15
2.1.4. Mieszkalnictwo i infrastruktura komunalna	18
2.1.5. Oświata i opieka nad dziećmi	19
2.1.6. Ochrona zdrowia	25
2.1.7. Kultura, sport i rekreacja	26
2.1.8. Bezpieczeństwo publiczne.....	31
2.1.9. Organizacje pozarządowe.....	31
2.2. Diagnoza problemów społecznych w gminie Rudna z prognozą zmian	34
2.2.1. Identyfikacja problemów społecznych	34
2.2.2. Ubóstwo	38
2.2.3. Bezrobocie	39
2.2.4. Bezdomność	44
2.2.5. Alkoholizm i narkomania	45
2.2.6. Niepełnosprawność.....	47
2.2.7. Długotrwałe lub ciężkie choroby	49
2.2.8. Problemy związane z macierzyństwem i wielodzietnością	50
2.2.9. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.....	51
2.2.10. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	52
2.2.11. Przemoc w rodzinie	53
2.2.12. Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	55
2.3. Rozwiązywanie problemów społecznych w gminie Rudna	57
2.3.1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnej.....	57
2.3.2. Gminny Zespół Interdyscyplinarny	74
2.3.3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	76
2.3.4. Punkt konsultacyjny.....	78
2.3.5. Instytucje powiatowe działające na rzecz rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców gminy Rudna	79
2.3.6. Organizacje pozarządowe.....	81
2.4. Wnioski z diagnozy. Analiza SWOT	83
3. Część prognostyczna.....	89
3.1. Misja społeczna gminy Rudna	89
3.2. Cele strategiczne	90

3.3. Cele operacyjne, zadania oraz wskaźniki realizacji zadań	93
3.4. Zgodność celów <i>Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych</i> z celami unijnych i polskich dokumentów strategicznych	104
3.5. Realizacja <i>Strategii</i> i ramy finansowe	111
3.6. Monitoring i ewaluacja <i>Strategii</i>	115
Zakończenie	116

Wstęp

Działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i zapewniania mieszkańcom wysokiej jakości życia wymagają zaangażowania wielu różnych instytucji. Na poziomie gminy za rozwiązywanie problemów odpowiada ośrodek pomocy społecznej, ale także inne instytucje publiczne i organizacje pozarządowe przyczyniają się do realizacji założeń w tej sferze. Profesjonalne rozwiązywanie problemów wymaga planowych, zorganizowanych działań, podejmowanych we współpracy i prowadzących do realizacji określonych z góry celów. Taką planowość zapewnia realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest podstawowym dokumentem strategicznym, stanowiącym narzędzie nowoczesnej pomocy społecznej, wspierającym długofalowe planowanie i realizację celów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w skali lokalnej. Obowiązek przyjęcia i realizowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z ustawy z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej¹. Zgodnie z tą ustawą do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Celem ustawodawcy, który podjęła gmina Rudna, jest stworzenie spójnego systemu planowania strategicznego w sferze społecznej.

Ze względu na szeroki zakres rozumienia sfery społecznej, a co za tym idzie problemów społecznych, odwołując się do rozumienia strategii zaprezentowanego w ustawie o pomocy społecznej², kluczowym obszarem analizy uczyniono obszar działań ośrodka pomocy społecznej. Cele i zadania w zakresie innych obszarów sfery społecznej, np. edukacji, komunikacji publicznej, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa itp. uwzględnione są w strategii rozwoju.

Gmina Rudna podjęła się przygotowania i realizacji niniejszej *Strategii* nie tylko w związku z prawnym wymogiem, ale przede wszystkim ze względu na chęć działań na rzecz

¹ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2017 r., poz. 1769, tekst jednolity.

² Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2017 r., poz. 1769, tekst jednolity.

rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców, poprawy warunków ich życia i wzmocnienie aktywności lokalnej. *Strategia*, dzięki profesjonalnej diagnozie problemów społecznych i zaplanowaniu działań na rzecz rozwiązania kluczowych problemów ma szansę przyczynić się do poprawy jakości życia w gminie.

Dokument składa się z dwóch zasadniczych części: diagnozy sytuacji społecznej w gminie Rudna oraz części prognostycznej. Zostały one poprzedzone przedstawieniem założeń metodycznych związanych z pracami nad dokumentem. Wnikliwa diagnoza stanowi podstawę dobrze zaplanowanych działań. Stąd w części diagnostycznej dokonano ogólnej charakterystyki gminy pod kątem społecznym, przeprowadzono dokładną diagnozę występowania problemów społecznych oraz analizę działania instytucji odpowiadających za rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Wskazano również na instytucje powiatowe, które służą wsparciem mieszkańcom gminy. Wykorzystano przede wszystkim dane statystyki publicznej pozyskane z Głównego Urzędu Statystycznego oraz dane instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych na terenie gminy, głównie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnej, a także inne dostępne informacje, materiały i opracowania. Diagnozę zakończono analizą SWOT dla sfery społecznej. W części prognostycznej określono misję społeczną gminy, cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki planowanych działań. Wskazano także na sposób realizacji strategii, ramy finansowe działań oraz na zgodność celów i zadań z celami unijnych i polskich dokumentów strategicznych.

Oddając w ręce mieszkańców *Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022* mamy nadzieję, że przyczyni się ona do realizacji społecznej misji gminy, a dzięki realizacji zaplanowanych celów i działań, przyczyni się do poprawy jakości życia w Rudnej.

1. Podstawy prac nad *Strategią*

1.1. Prawne podstawy dokumentu

Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej stanowi kluczową prawną wytyczną w zakresie przyjmowania i realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych³. W artykule 17 ust. 1 ustawa wskazuje, że do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia jest więc dokumentem nadrzędnym, który integruje przyjmowane przez gminę programy działań w sferze społecznej.

Ustawa określa również zawartość strategii. Dokument powinien – zgodnie z wymogami ustawowymi – zawierać:

- Diagnozę sytuacji społecznej;
- Prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- Określenie: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań⁴.

Realizację strategii koordynuje ośrodek pomocy społecznej.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych powinna odwoływać się do głównych założeń, wartości i zasad pomocy społecznej. Niniejszy dokument dużą wagę przywiązuje do konieczności realizacji zasad sprawiedliwości społecznej i solidarności społecznej. Uwzględnia również zasadę ochrony godnej egzystencji, działań prewencyjnych oraz aktywizacyjny wymiar wsparcia społecznego. Przyjęcie i realizacja dokumentu doprowadzić ma do realizacji głównego celu pomocy społecznej, a więc umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

³ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2017 r., poz. 1769, tekst jednolity.

⁴ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2017 r., poz. 1769, tekst jednolity.

Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej⁵ zwraca również uwagę na obowiązek współpracy administracji publicznej, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Ważnym aspektem działań prowadzonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnej będzie włączenie wszystkich podmiotów, chcących działać na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, w realizację zadań zaplanowanych w *Strategii*.

⁵ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2017 r., poz. 1769, tekst jednolity.

1.2. Tryb przygotowania Strategii

Opracowując *Strategię* przyjęto model partnerski, zakładający szeroki udział władz gminy, instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz lokalnej społeczności w pracach nad dokumentem. Kluczowa rola w przygotowaniu oraz realizacji *Strategii* należy do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnej.

Dokument opracowany został w roku 2017. W czasie prac nad nim wykorzystano szerokie spektrum dostępnych danych źródłowych, materiałów, raportów i dokumentów. Etapy prac obejmowały:

- Ustalenie zakresu analizy;
- Zebranie danych, informacji i materiałów;
- Opracowanie diagnozy w oparciu o dostępne źródła, po konsultacjach z GOPS i uczestnikami spotkania konsultacyjnego;
- Opracowanie części prognostycznej *Strategii*, po konsultacjach z GOPS i uczestnikami spotkania konsultacyjnego;
- Przygotowanie kompletnego dokumentu.

W ramach prac nad dokumentem zrealizowano dwa spotkania konsultacyjne:

- Dotyczące konsultacji diagnozy sytuacji społecznej w gminie Rudna i prognoz w zakresie zmian: 5 lipca 2017 roku;
- Dotyczące konsultacji celów i zadań *Strategii*: 18 października 2017 roku.

Dokument przyjmuje horyzont czasowy na lata 2017-2022. Zastępuje *Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Rudna na lata 2010-2015*, której ewaluacja przyczyniła się do określenia celów i zadań nowego dokumentu.

Podkreślić należy, że *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022* stanowi nadrzędny dokument w sferze społecznej, a jej uszczegółowienie stanowią przyjmowane systematycznie, w krótszym horyzoncie czasowym programy działań. Tworzy to spójny system planowania strategicznego w sferze społecznej oparty o *Strategię* oraz programy działań społecznych:

- Program w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie: *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla gminy Rudna za lata 2016-2020;*
- Program wsparcia rodziny: *Gminny program wspierania rodziny na lata 2015-2017;*
- Przyjmowane corocznie programy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych oraz przeciwdziałania narkomanii: *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Rudna na 2017 rok oraz Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Rudna na 2017 rok.*

Planowość działań w sferze społecznej zakłada, że programy działań będą przyjmowane również w następnych latach tak, aby zapewnić ciągłość planowania strategicznego i realizację wytyczonych przez niniejszą *Strategię* celów.

2. Część diagnostyczna

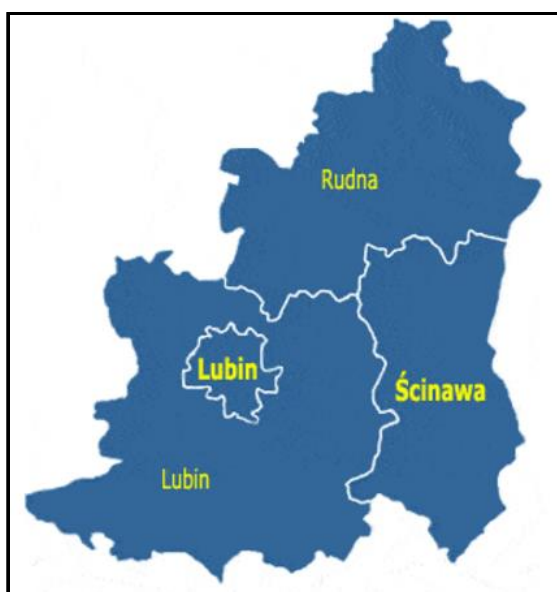
2.1. Ogólna charakterystyka gminy Rudna

2.1.1. Położenie geograficzne

Gmina wiejska Rudna położona jest w województwie dolnośląskim, w powiecie lubińskim (ryc. 1.). Zajmuje północno-wschodnią część powiatu lubińskiego i sąsiaduje z gminami:

- Ścinawa i gminą wiejską Lubin z powiatu lubińskiego,
- Polkowice i Grębocice z powiatu polkowickiego,
- Pęcław z powiatu głogowskiego.

Gmina Rudna łączy w sobie położenie w sąsiedztwie lasów, pól i łąk, pomiędzy największymi ośrodkami miejskimi regionu oraz w sąsiedztwie z KGHM Polska Miedź S.A. Gmina leży na lewym brzegu rzeki Odry, która zarazem stanowi jej wschodnią granicę, i obejmuje tereny Pradoliny Głogowskiej, Obniżenia Ścinawskiego i Wzgórz Dalkowskich. Jest jedną z największych gmin regionu – zajmuje 216,6 km².

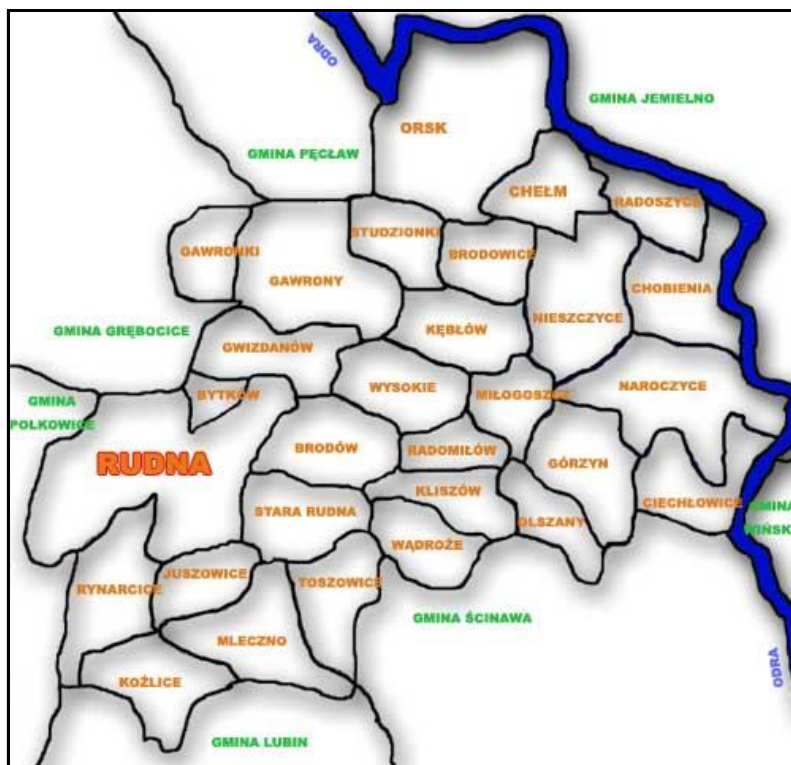

Ryc. 1. Gmina Rudna na tle innych gmin powiatu lubińskiego

Źródło: Gminy, www.gminy.pl.

Przez teren gminy Rudna prowadzi wiele szlaków komunikacyjnych krajowych i lokalnych, m.in. linie kolejowe Wrocław – Szczecin (Berlin) i Głogów – Legnica, linie drogowe: Lubin – Rudna – Huta Miedzi „Orsk” – Głogów, a także Rudna – Leszno (Rawicz) przez most w Radoszycach.

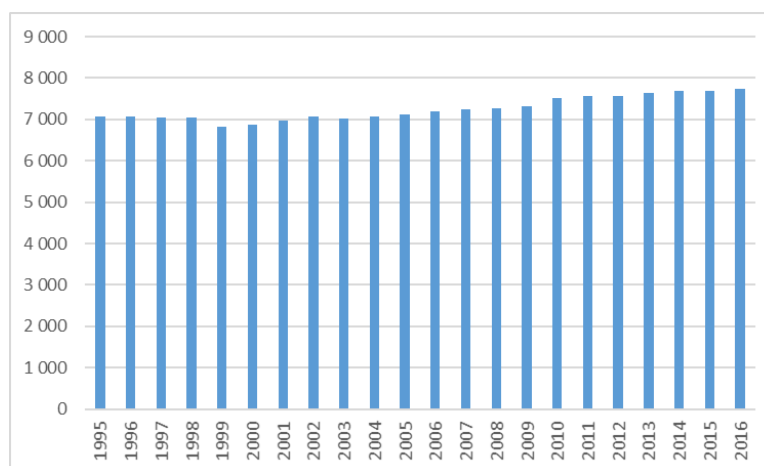
W skład gminy Rudna wchodzi 29 sołectw obejmujących 31 miejscowości (ryc. 2.).

Ryc. 2. Sołectwa w gminie Rudna
Źródło: Gmina Rudna, www.rudna.pl.

2.1.2. Demografia

Społeczność gminy Rudna tworzą jej mieszkańcy. Na koniec 2016 roku na terenie gminy zamieszkiwało według GUS 7 729 osób. W ostatnich 10 latach obserwujemy niewielki wzrost liczby ludności gminy (ryc. 3.).

Ryc. 3. Liczba ludności w gminie Rudna według faktycznego miejsca zamieszkania

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Największą miejscowością gminy jest Rudna, która na koniec 2016 roku liczyła sobie 1 555 mieszkańców. Druga pod względem wielkości jest Chobienia, licząca 788 mieszkańców. Do większych miejscowości, liczących ponad 300 mieszkańców, należą również Górzyn, Gwizdanów, Naroczyce, Nieszczyce, Orsk i Toszowice⁶. Najmniejsze miejscowości liczą po zaledwie kilkudziesięciu mieszkańców.

Kobiety stanowią 51% mieszkańców gminy i w ostatnich latach ten układ nie ulega zmianie. Gęstość zaludnienia w 2016 roku wynosiła 36 osób na km².

Główne czynniki wpływające na liczbę ludności to ruch naturalny (urodzenia i zgony) oraz migracje. Dane dla lat 2005-2016 wskazują dodatni przyrost naturalny, z którego wynika, że w gminie urodzenia przeważają nad zgonami. Liczba urodzeń i zgonów ulegała w ostatnich latach niewielkim wahaniom, ale trudno tu mówić o jednoznacznych trendach. W ostatnich latach obserwujemy również spadek liczby zawieranych małżeństw (tabela 1.).

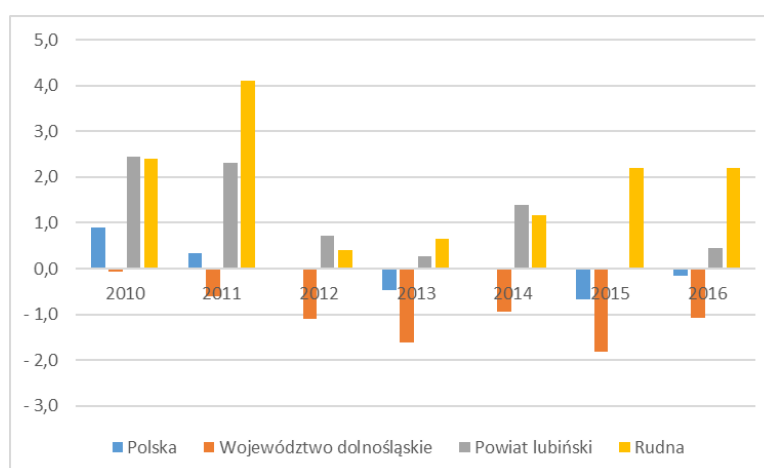
Tabela 1. Ruch naturalny ludności i małżeństwa na 1000 ludności w gminie Rudna

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Urodzenia żywe	10,8	10,7	10,9	12,1	13,9	11,7	13,1	10,0	11,0	10,9	10,4	11,0
Zgony	10,8	9,6	9,9	11,4	10,5	9,3	9,0	9,6	10,4	9,8	8,2	8,8
Przyrost naturalny	0,0	1,1	1,0	0,7	3,4	2,4	4,1	0,4	0,7	1,2	2,2	2,2
Małżeństwa	5,9	5,5	7,0	9,4	7,6	6,8	5,4	5,8	4,6	4,3	4,7	4,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

⁶ GOPS w Rudnej.

Dodatni przyrost naturalny pozytywnie wyróżnia gminę Rudna. Wskazać należy, że w ostatnich latach mamy w Polsce i na Dolnym Śląsku do czynienia z ujemnym przyrostem naturalnym, stąd przyrost naturalny na 1000 ludności był w gminie Rudna wyższy niż średnio w kraju, województwie dolnośląskim i powiecie lubińskim również (ryc. 4.).

Ryc. 4. Przyrost naturalny na 1000 ludności

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

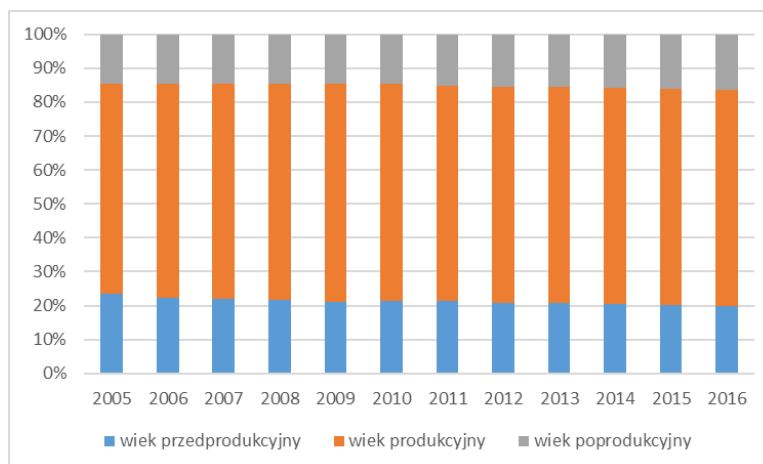
Trendy procesów migracyjnych w gminie wskazują na dodatnie saldo migracji, co oznacza, że częściej obserwujemy osiedlanie się na terenie gminy niż wyjazdy z gminy (tabela 2.).

Tabela 2. Procesy migracyjne w gminie Rudna

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zameldowania ogółem	86	156	119	110	129	121	93	118	150	107
Wymeldowania ogółem	78	99	85	73	87	77	80	97	90	91
Saldo migracji	8	57	34	37	42	44	13	21	60	16
Saldo migracji na 1000 osób	1,1	8,0	4,7	5,1	5,8	5,9	1,7	2,8	7,9	2,1

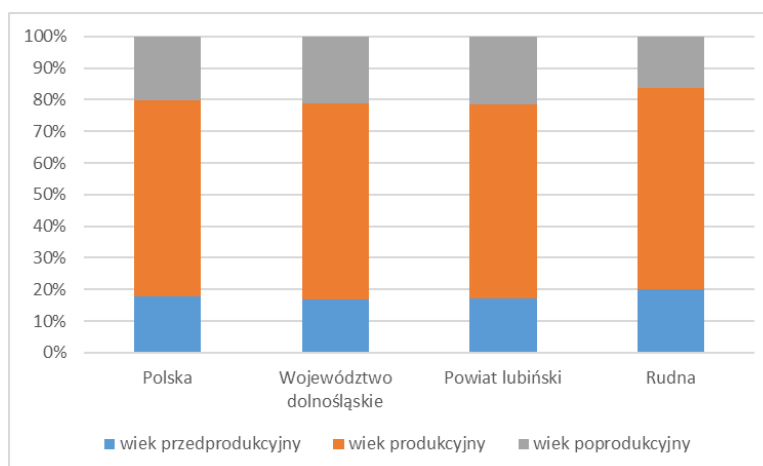
Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Z perspektywy demograficznej niezwykle istotna jest struktura ludności według ekonomicznych grup wieku. Analizując dane dla lat 2005-2016 zauważamy stały spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej ludności, wzrost udziału ludności w wieku produkcyjnym oraz niewielki wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (ryc. 5.). Aktualnie zmiany w zakresie struktury ludności według ekonomicznych grup wieku wiążą się głównie z przechodzeniem ludności z kategorii przedprodukcyjnej do produkcyjnej.

Ryc. 5. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ogólnej ludności gminy Rudna
 Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Na tle kraju, województwa dolnośląskiego oraz powiatu lubińskiego gmina Rudna cechuje się bardzo młodą strukturą ludności – na terenie gminy ludność w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym ma większy udział w ogólnej ludności niż średnio w kraju, województwie i powiecie (ryc. 6.). Jest to z perspektywy gminy sytuacja bardzo korzystna i pozytywnie wyróżniająca ją wśród innych jednostek terytorialnych.

Ryc. 6. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ogólnej ludności w roku 2016
 Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

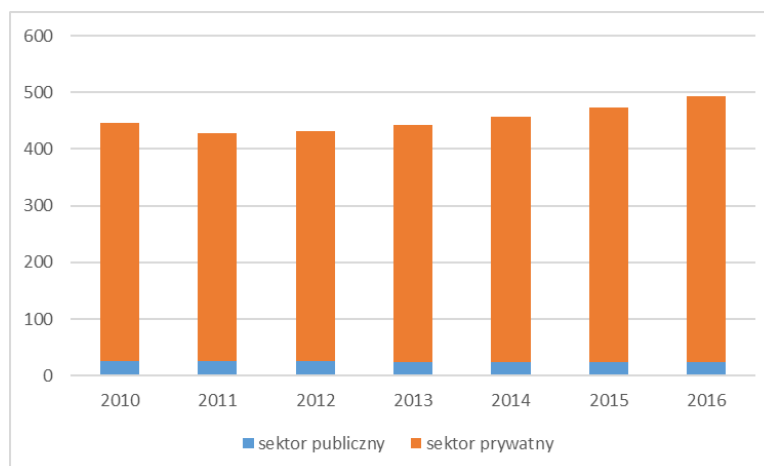
Jednakże w związku ze starzeniem się licznych roczników będących aktualnie w wieku produkcyjnym i wchodzeniem w wiek produkcyjny mniej licznych roczników ludzi młodych, a także w związku z niską liczbą urodzeń w ostatnich kilkunastu latach należy prognozować, że również w gminie Rudna będzie miał miejsce większy spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wzrost w wieku poprodukcyjnym. Do starzenia się

populacji gminy przyczyni się również wydłużanie trwania życia. W przyszłości będzie to skutkowało z perspektywy gminy koniecznością zapewnienia wsparcia rosnącej grupie seniorów.

2.1.3. Lokalna gospodarka i rynek pracy

Gospodarka lokalna oparta jest zarówno o rolnictwo, jak i przemysł oraz usługi. Zaletą gminy Rudna jest posiadanie zarówno obszarów pod uprawy rolne, jak i terenów pod inwestycje oraz już zajętych przez zakłady przemysłowe. Dodatkowo tereny gminy są bogate w surowce mineralne. Głównymi zasobami są złoża rud miedzi w południowo-zachodniej części gminy, którym towarzyszą srebro i złoto, a także sól kamienna i anhydryt. Duże znaczenie mają również złoża węgla brunatnego oraz surowców budowlanych i ceramicznych – gliny, kruszyw i piasku.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy Rudna w 2016 roku zlokalizowanych było 498 podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON, z czego zaledwie 24 to podmioty publiczne. W ostatnich latach odnotowujemy niewielki wzrost liczby podmiotów gospodarczych (ryc. 7.).

Ryc. 7. Podmioty wpisane do rejestru REGON w gminie Rudna według sektorów własności

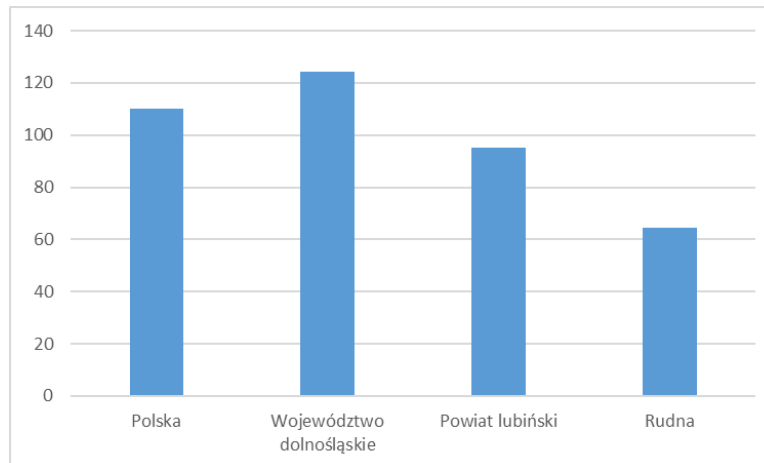
Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Najwięcej podmiotów prowadzi działalność gospodarczą w sekcjach:

- G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle: 131,
- F – Budownictwo: 75,

- S – Pozostała działalność usługowa oraz T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby: 45,
- L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości: 42,
- H – Transport i gospodarka magazynowa: 27,
- C – Przetwórstwo przemysłowe: 24,
- R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją: 20,
- A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo: 20⁷.

Analiza liczby podmiotów gospodarczych na 1000 ludności wskazuje, że w gminie Rudna podmiotów gospodarczych jest znacznie mniej niż średnio w Polsce, województwie dolnośląskim i powiecie lubińskim. W 2016 roku na 1000 mieszkańców przypadały 64 podmioty gospodarcze, a w województwie dolnośląskim średnio aż 124 (ryc. 8.). Duża liczba podmiotów gospodarczych jest charakterystyczna dla obszarów miejskich, stąd ich mniejsza liczba w gminie Rudna nie jest niepokojąca.

Ryc. 8. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności w 2016 roku
Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Największym zakładem przemysłowym prowadzącym swoją działalność na terenie gminy jest KGHM Polska Miedź S.A. Złóża na terenie gminy eksploatuje należąca do koncernu Kopalnia Rudna. Kopalnia eksploatuje przede wszystkim złożę „Rudna”, ale prowadzi też roboty udostępniające i eksploatacyjne w złożach „Sieroszowice” i „Głogów Głęboki –

⁷ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Przemysłowy”. Zasoby przemysłowe kopalni Rudna wg stanu na koniec 2015 roku w czterech użytkowanych przez nią złożach wynoszą 432 miliony ton rudy miedzi⁸. Częściowo na terenie gminy znajduje się największy w Europie zbiornik unieszkodliwiania odpadów poflotacyjnych „Żelazny Most” należący do KGHM Polska Miedź S.A. Składowana jest tam zmielona na drobny piasek skała pozostała po odzyskaniu z niej rudy miedzi. Docelowo powierzchnia zbiornika ma wynosić ok. 2000 ha, a objętość 1 mld m³ ⁹.

W obrębie gminy działa również Huta Miedzi Cedynia mająca siedzibę w Orsku, która jest nowoczesną walcownią produkującą najwyższej przetworzone produkty z miedzi oferowane przez KGHM.

Największe zakłady przemysłowe funkcjonujące na terenie gminy Rudna zestawiono w tabeli 3.

Tabela 3. Największe przedsiębiorstwa działające na terenie gminy Rudna

Nazwa	Adres
KGHM Polska Miedź S.A.	ul. M. Skłodowskiej-Curie 48, 59-301 Lubin
Huta Miedzi „Cedynia”	Orsk, 59-305 Rudna
„Pil-Bud” Sp.j. Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Uslugowe Zakład Budowlany Zbigniew Polański Tadeusz Iwanicki, Marek Lajter	ul. Ścinawska 6, Chobienia, 59-305 Rudna
„Płatek” Zakład Produkcyjno-Uslugowo-Handlowy	Gwizdanów 6, 59-305 Rudna
„Tedi” Sklep Spożywczy Tadeusz Dobrowolski	pl. Zwycięstwa 14, 59-305 Rudna
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Uslugowe „Plon” spółka z.o.o	Orsk 11 d, 59-305 Rudna
Zakład Handlu i Transportu "Razbi" Zbigniew Proski	Górzyn 45, 59-305 Rudna
FHU Truck Air Service Sp.j. Kośła i Ryłkowski	
Budrol s.c. Zakład Usługowo - Handlowy. Sokołowski J., Kamer A., Sokołowski A.	ul. Witosa 16, 59-305 Rudna
KGHM Polska Miedź S.A. Zakład Hydrotechniczny. Oddział	ul. Polkowska 52, 59-305 Rudna

Źródło: Urząd Gminy Rudna.

Rolnictwo jest istotną gałęzią gospodarki na terenie gminy Rudna. Użytki rolne, zgodnie z informacjami za rok 2016, stanowią 33,7% całkowitej powierzchni gminy¹⁰. Według Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 roku na terenie gminy Rudna funkcjonowało 866 gospodarstw rolnych, w tym 863 indywidualne gospodarstwa rolne. 380 gospodarstw rolnych

⁸ KGHM Polska Miedź S.A., <http://kgbm.com/pl/biznes/wydobycie-i-wzbogacanie/rudna>.

⁹ Gmina Rudna, <http://rudna.pl/gmina-rudna.html>.

¹⁰ Urząd Gminy Rudna.

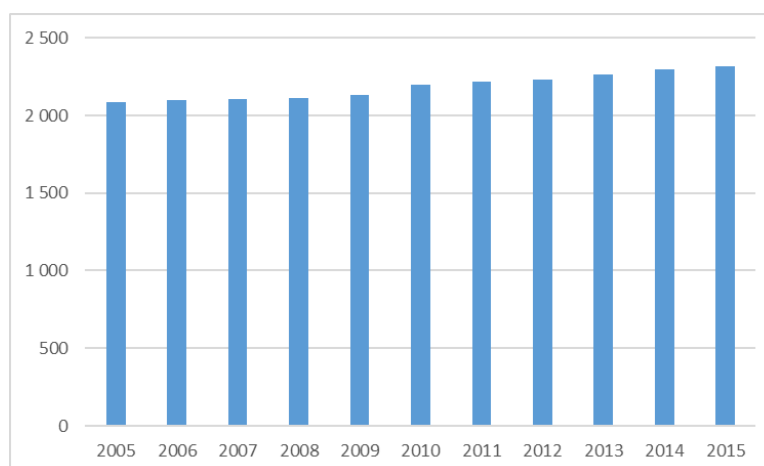
miało areal poniżej 1 ha, zaś 67 powyżej 15 ha¹¹. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Rudna gospodarstwa rolne nastawione są na hodowlę bydła i uprawę rzepaku oraz kukurydzy.

Gmina cechuje się też dużą lesistością – w 2015 roku 36,4% powierzchni gminy stanowiły lasy¹².

Sytuację na rynku pracy w gminie Rudna należy ocenić jako dobrą. Mieszkańcy pracują na terenie gminy, w tym we własnych gospodarstwach rolnych, ale również dojeżdżają do pracy do ościennych miejscowości – Polkowic, Lubina, Głogowa, Legnicy. Kluczowym pracodawcą w regionie jest KGHM Polska Miedź S.A., który zatrudnia wielu mieszkańców gminy.

2.1.4. Mieszkalnictwo i infrastruktura komunalna

Zasób mieszkaniowy gminy Rudna obejmuje lokale gminne oraz prywatne, przy czym przeważają lokale prywatne. Zgodnie z danymi GUS za rok 2015 na terenie gminy było 2317 mieszkań, a liczba mieszkań systematycznie rośnie (ryc. 9.).

Ryc. 9. Mieszkania ogółem w gminie Rudna

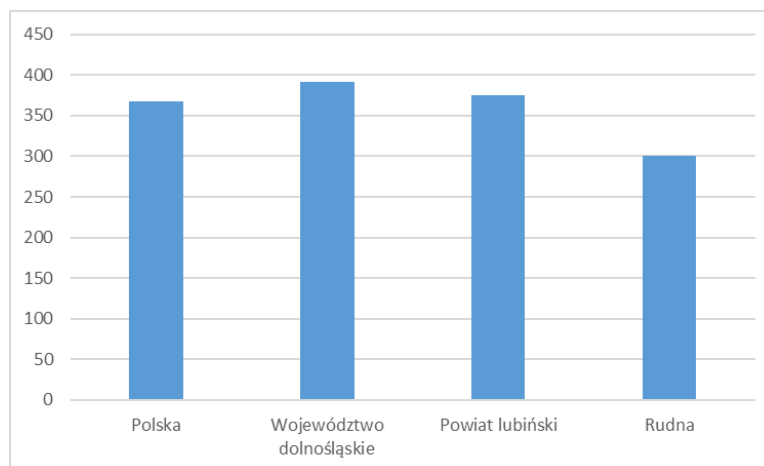
Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Na 1000 mieszkańców przypadało w 2015 roku 301 mieszkań. To znacznie mniej niż średnio w kraju, w województwie dolnośląskim i powiecie lubińskim (ryc. 10.). Wskazuje to, że pomimo wzrostu liczby mieszkań ich liczba ciągle jest niewystarczająca aby zapewnić komfort mieszkaniowy mieszkańcom gminy.

¹¹ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

¹² Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Przeciętne mieszkanie w 2015 roku miało 88,2m², posiadało 4,3 izby i było zamieszkiwane przez 3,3 osoby. Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę wyniosła 26,5m², podobnie jak średnia krajowa (27,0m²)¹³.

Ryc. 10. Mieszkania na 1000 mieszkańców w 2015 roku

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Gmina Rudna wyróżnia się wśród gmin wiejskich bardzo dobrą infrastrukturą komunalną. Wszystkie miejscowości mają sieć wodną, kanalizacyjną, gazową i energetyczną. W 2015 roku z wodociągu i kanalizacji korzystało 99,9% mieszkańców, zaś z sieci gazowej 80,4%. Dodatkowo wskazać należy, że 92,1% mieszkań wyposażonych było w łazienkę, a 79,8% w centralne ogrzewanie¹⁴.

Na koniec 2016 roku gmina Rudna posiadała 142 mieszkania komunalne, w tym 24 lokale socjalne. Na mieszkania komunalne oczekiwało 96 rodzin, w tym na lokale socjalne 6¹⁵. Wskazuje to na duży zakres niezaspokojonych potrzeb mieszkaniowych na terenie gminy.

2.1.5. Oświata i opieka nad dziećmi

Infrastruktura oświaty na terenie gminy Rudna obejmuje przedszkola i szkoły, funkcjonują tu wyłącznie placówki publiczne prowadzone przez gminę Rudna oraz powiat lubiński. Gmina prowadzi przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja, zaś powiat szkołę

¹³ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

¹⁴ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

¹⁵ GOPS w Rudnej.

ponadgimnazjalną. Na terenie gminy nie ma miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, ale gminne przedszkola przyjmują dzieci od 2 i pół roku życia.

Na terenie gminy znajdują się dwa gminne przedszkola:

- Przedszkole Gminne w Chobieni, ul. Nadrzeczna 11a, Chobienia, 59-305 Rudna;
- Przedszkole Gminne w Rudnej, ul. Polna 3D, 59-305 Rudna.

Przedszkola od 1 września 2017 roku oferują 333 miejsca, co zaspokaja zapotrzebowanie na opiekę przedszkolną na terenie gminy. Podkreślić należy, że opieka przedszkolna jest dostępna przez 11 miesięcy w roku, w pełni bezpłatna (nie tylko w ramach podstawy programowej, ale całego pobytu)¹⁶, a rodzice pokrywają tylko koszty wyżywienia dzieci. Przedszkola są czynne od 6.30 do 16.30 w Rudnej i od 6.30 do 16.00 w Chobieni. Do przedszkoli dzieci są bezpłatnie i bezpiecznie dowożone oraz odwożone gminnym transportem¹⁷.

Przedszkole w Rudnej od 2009 roku działa w nowo wybudowanym obiekcie obejmującym klasy, część administracyjną, szatnie oraz nowoczesnie wyposażony plac zabaw. Przedszkole realizuje liczne programy edukacyjne i kulturalne, między innymi wycieczki do teatru, ZOO czy muzeum górniczego. Przedszkolaki poznają atrakcje gminy, uczą się korzystania z biblioteki i pomagają bezdomnym zwierzętom. Biorą udział w konkursach plastycznych, muzycznych i literackich.

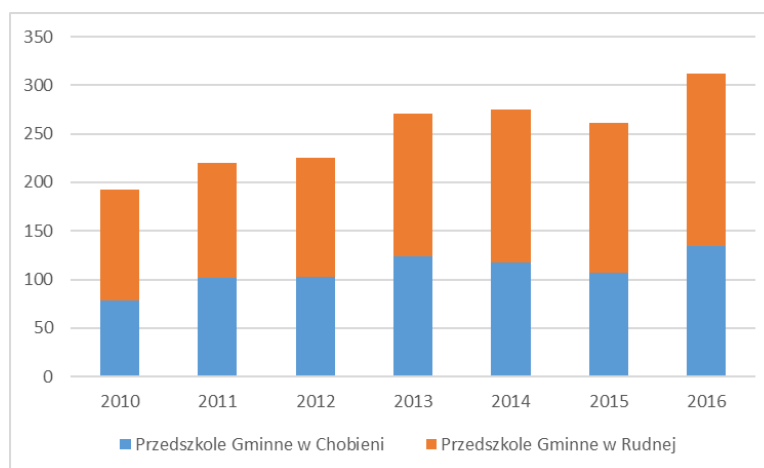
Nowoczesny budynek przedszkolny w Chobieni posiada 5 klas, salę gimnastyczno-widowiskową oraz gabinet terapeutyczny. Dopełnieniem jest pełne zaplecze socjalne i kuchenne dla dzieci. Przedszkole wyposażone jest w atrakcyjne pomoce dydaktyczne, w tym tablicę multimedialną. Dzieci wymagające pomocy korzystają z zajęć z logopedą oraz zajęć korekcyjno- kompensacyjnych. Placówka realizuje szereg akcji i przedsięwzięć takich, jak: program ekologiczny „ABC oszczędzania”, ogólnopolski program edukacji zdrowotnej „Akademia Aquafresh”, ogólnopolski program „Mamo, tato, wolę wodę”, ogólnopolski program „Cała Polska czyta dzieciom”¹⁸.

¹⁶ Uchwała Nr XXIII/217/2013 Rady Gminy Rudna z dnia 4 listopada 2013 r. w sprawie ustalenia czasu bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki w publicznych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, dla których organem prowadzącym jest Gmina Rudna.

¹⁷ Uchwała Nr XXIX/281/2014 Rady Gminy Rudna z dnia 27 października 2014 r. organizacji dowozu dzieci do przedszkoli.

¹⁸ Gmina Rudna, <http://rudna.pl/przedszkola.html>.

Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli w ostatnich kilku latach uległa niewielkiemu wzrostowi (ryc. 11.). Zmiany liczebności roczników wiążą się z reformami obniżającymi, a następnie podwyższającymi wiek rozpoczęcia edukacji szkolnej.

Ryc. 11. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli w gminie Rudna (stan na 1 września)

Źródło: Urząd Gminy w Rudnej.

Samorząd Rudnej od 1 września 2017 roku prowadzi dwie szkoły podstawowe ulokowane w Chobieni oraz Rudnej. Są to:

- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Rudnej, ul. Piaskowa 3, 3a, 3b, 59-305 Rudna;
- Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Westerplatte w Chobieni, ul. Szkolna 2, 59-305 Rudna.

Wcześniej w gminie Rudna funkcjonowały dwa zespoły szkół, obejmujące szkoły podstawowe i gimnazja: Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Rudnej oraz Zespół Szkół w Chobieni¹⁹. W związku z koniecznością dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego zdecydowano o włączeniu klas gimnazjalnych w strukturę szkół podstawowych i przekształceniu zespołów szkół w szkoły podstawowe²⁰.

Gminne placówki to nowo otwarte edukacyjne kompleksy, gdzie dzieci i młodzież mają zapewnioną naukę i opiekę na najwyższym poziomie. Znakomicie wyposażone pracownie tematyczne i językowe, najwyższa dbałość o bezpieczeństwo, nowoczesne zaplecze sportowe z halami sportowymi i krytą pływalnią są gwarantem dbałości o rozwój młodych ludzi. Obie

¹⁹ Zespół Szkół w Chobieni działał od 1 września 2016 r., wcześniej funkcjonował jako Zespół Szkolno-Przedszkolny w Chobieni, składający się z przedszkola, szkoły podstawowej i gimnazjum.

²⁰ Uchwała nr XXII/210/2017 Rady Gminy Rudna z dnia 16 marca 2017 r. w sprawie dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego.

szkoły mają na swoim koncie liczne nagrody, działające prężnie drużyny sportowe oraz bogaty program edukacji artystycznej i ekologicznej. Gmina zapewnia bezpłatne dowozy, dodatkowe bezpłatne zajęcia pozalekcyjne, zielone szkoły nad morzem²¹.

Szkoła Podstawowa w Rudnej, wcześniej Zespół Szkół w Rudnej, to nowoczesna placówka obejmująca klasy szkoły podstawowej i wygaszanego gimnazjum. Oprócz interesującej oferty edukacyjnej i wychowawczej w placówce prowadzonych jest wiele projektów i zajęć dodatkowych. Dzieci i młodzież mogą uczestniczyć m.in. w zajęciach teatralnych, modelarskich czy karate. Uczniowie tworzą ponadto własną gazetę oraz szkolną telewizję. Uczniowie, ich rodziny i rodzice, a także inni mieszkańcy gminy mogą korzystać z obiektów sportowych położonych na terenie szkoły – krytej pływalni, sauny, siłowni oraz kompleksu boisk sportowych z kortami tenisowymi. Dyrekcja, nauczyciele oraz samorząd uczniowski wspierają różnego rodzaju inicjatywy społeczne np. akcję zbiórki krwi czy oczyszczania pomników. Wiele działań skierowanych jest także na integrację lokalnej społeczności. W szkołach często organizowane są wspólne zawody i konkursy dla dzieci i ich rodziców. Ponadto w szkole funkcjonuje stołówka szkolna, a dzieci objęte są programem profilaktyki próchnicy.

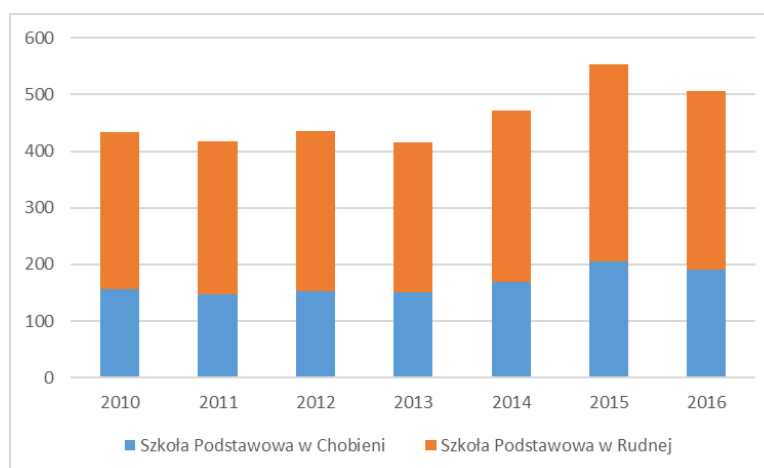
Szkoła Podstawowa w Chobieni, wcześniej Zespół Szkół w Chobieni, to również nowoczesna placówka obejmująca klasy szkoły podstawowej i wygaszanego gimnazjum. Ma bardzo dobrą bazę lokalową oraz nowoczesne klasopracownie: dwie pracownie komputerowe, dwie pracownie językowe, aulę, pełnowymiarową halę sportową, salę gimnastyki korekcyjnej, zewnętrzne boisko wielofunkcyjne, plac zabaw dla klas I-III szkoły podstawowej. Gminny samorząd doposaża na bieżąco placówkę w pomoce dydaktyczne, sprzęt komputerowy i audiowizualny zgodny z nowoczesnymi technologiami. Ponadto uczniowie mogą korzystać z wyjazdów na basen w Rudnej. Dzieci i młodzież pozostają pod opieką gabinetu stomatologicznego mieszczącego się w szkole, który realizuje program profilaktyczny finansowany przez Gminę. Opieka pielęgniarki szkolnej zapewniona jest raz w tygodniu. Szkoła zapewnia opiekę pedagoga szkolnego, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, terapię pedagogiczną i socjoterapię oraz terapię logopedyczną. W placówce funkcjonują czytelnia z biblioteką liczącą około 10 i pół tysiąca woluminów oraz Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej. Dzieci i młodzież mogą korzystać z dwóch świetlic, doskonale

²¹ Gmina Rudna, http://rudna.pl/szkoly.html?display_type=site_list.

wyposażonych w sprzęt audiowizualny, sportowy i pomoce dydaktyczne. W szkole działa także stołówka wydająca obiady dla uczniów oraz dzieci z przedszkola w Chobieni²².

Gminne szkoły mogą pochwalić się bardzo dobrymi wynikami nauczania, dużym naciskiem na naukę języków obcych, osiągnięciami uczniów w konkursach przedmiotowych, sportowych i artystycznych na różnych szczeblach.

Od 1 września 2017 roku naukę w szkołach podstawowych, w tym w klasach gimnazjalnych, rozpoczęło 732 uczniów²³, nieznacznie więcej niż w 2016 roku. W 2016 roku naukę w szkołach podstawowych rozpoczęło 506 dzieci, nieco mniej niż w roku poprzednim (ryc. 12.). Zmiany liczebności dzieci w ostatnich latach wynikają z reform obniżających, a następnie podwyższających wiek rozpoczynania edukacji szkolnej. W gimnazjach we wrześniu 2016 roku naukę zaczęło zaś 207 uczniów i w tych szkołach widoczny jest w ostatnich latach spory spadek liczby uczniów (ryc. 13.).

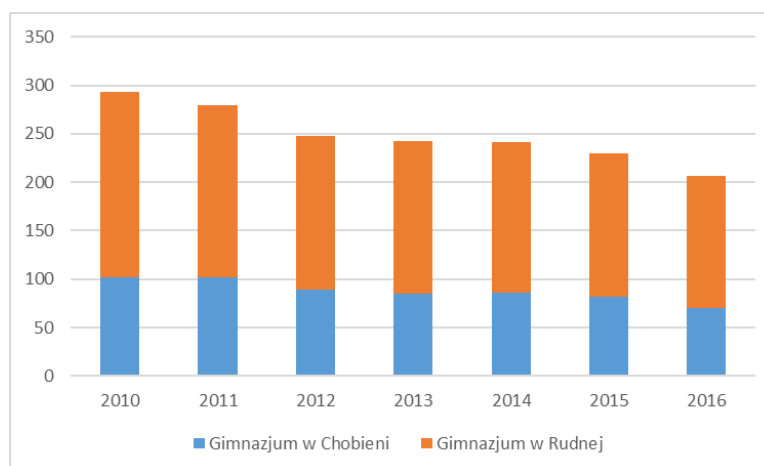

Ryc. 12. Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w gminie Rudna (stan na 1 września)

Źródło: Urząd Gminy w Rudnej.

²² Gmina Rudna, <http://rudna.pl/zespol-szkol-w-chobieni.html>.

²³ Urząd Gminy w Rudnej.

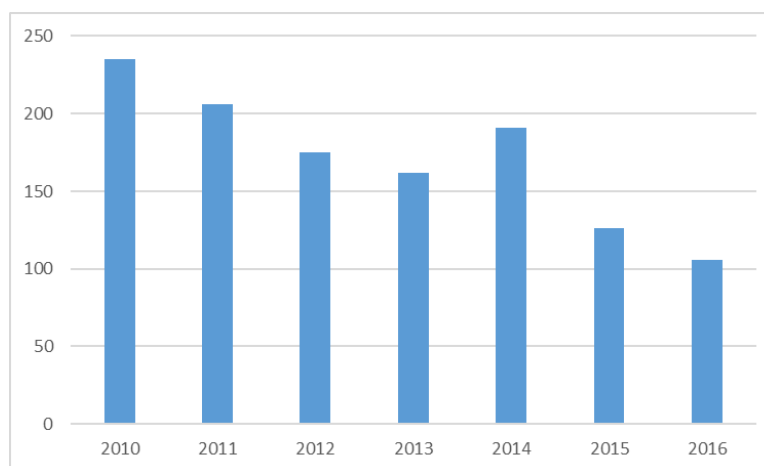
Ryc. 13. Liczba uczniów uczęszczających do gimnazjów w gminie Rudna (stan na 1 września)

Źródło: Urząd Gminy w Rudnej.

Na terenie gminy funkcjonuje również Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych prowadzony przez powiat lubiński, a od 1 stycznia 2018 roku przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi²⁴. Mieści się on przy ul. Kolejowej 5 w Rudnej. Oferuje naukę w technikum oraz szkole branżowej, a także prowadzi liceum ogólnokształcące dla dorosłych. Zespół kształci w zawodach technik agrobiznesu, technik obsługi turystycznej, rolnik, cukiernik, kucharz, piekarz oraz mechanik. Uczniowie kształcący się w zawodach rolniczych mają możliwość odbycia kursu prawa jazdy. Ukończenie szkoły daje uprawnienia do przejęcia gospodarstwa i ubiegania się o środki finansowe z funduszy Unii Europejskiej. Placówka jest również certyfikowanym ośrodkiem kształcenia dorosłych w ramach rolniczych kursów kwalifikacyjnych R3 oraz ośrodkiem egzaminacyjnym dla zawodu rolnik, powołanym przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną we Wrocławiu oraz Ministerstwo Oświaty. Szkoła współpracuje z różnymi instytucjami, realizuje program finansowany przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Regionalnym Instytutem w Aoscie we Włoszech, gdzie uczniowie odbywają wakacyjne staże. Uczestniczy w projekcie unijnym „Modernizacja Kształcenia Zawodowego na Dolnym Śląsku”. Placówka prowadzi także stołówkę szkolną²⁵. Liczba uczniów uczęszczających do placówki w ostatnich latach zmniejsza się, co czyni szkołę kameralną placówką (ryc. 14.).

²⁴ Urząd Gminy w Rudnej.

²⁵ Gmina Rudna, <http://rudna.pl/zs-ponadgimnazjalnych.html>.

Ryc. 14. Liczba uczniów uczęszczających do Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Rudnej (stan na 1 września)
Źródło: Urząd Gminy w Rudnej.

Gmina Rudna wspiera uczniów szkół ponadgimnazjalnych oferując im refundację kosztów biletu miesięcznego na dojazd do szkoły²⁶.

Warunki w sferze oświaty i opieki nad dziećmi w gminie Rudna ocenić należy bardzo dobrze, jedynym mankamentem jest brak miejsc opieki dla dzieci do lat 3.

2.1.6. Ochrona zdrowia

Zadania w zakresie ochrony zdrowia realizują dwie funkcjonujące na terenie gminy przychodnie prowadzone przez Miedziowe Centrum Zdrowia, wspierane finansowo przez budżet samorządu. Gmina wyposaża je w najnowszy sprzęt diagnostyczny oraz wykupuje dla mieszkańców dodatkowe wizyty lekarskie, poza kontraktem z NFZ. Dodatkowo Gmina Rudna prowadzi również profilaktyczny program w zakresie próchnicy zębów dla dzieci i młodzieży z terenu gminy²⁷, co jest szczególnie istotne z związku z dużym zagrożeniem próchnicą i ograniczonym dostępem do leczenia w ramach NFZ. Sprawia to, że mieszkańcy mają zapewnioną podstawową opiekę medyczną i szeroki dostęp do lekarzy specjalistów.

²⁶ Uchwała Nr XVIII/174/2016 Rady Gminy Rudna z dnia 04 listopada 2016r. w sprawie: Przyjęcia Lokalnego Programu Wyrównywania Szans Edukacyjnych Dzieci i Młodzieży - Mieszkańców Gminy Rudna; Uchwała Nr XX/193/2017 z dnia 16 stycznia 2017 r. w sprawie regulaminu udzielania wsparcia materialnego uczniom w ramach Lokalnego programu wyrównywania szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży mieszkańców Gminy Rudna; Uchwała Nr XXII/211/2017 Rady Gminy Rudna z dnia 16 marca 2017 r. w sprawie zmiany regulaminu udzielania wsparcia materialnego uczniom w ramach Lokalnego programu wyrównywania szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży mieszkańców Gminy Rudna.

²⁷ Uchwała Nr XIX/179/2016 Rady Gminy Rudna z dnia 20 grudnia 2016 r. w sprawie przyjęcia do realizacji programu polityki zdrowotnej w zakresie profilaktyki próchnicy zębów u dzieci i młodzieży do 18 roku życia z terenu Gminy Rudna w 2017 roku.

Przychodnia Miedziowego Centrum Zdrowia zlokalizowana przy ul. Polnej 3 w Rudnej zapewnia w ramach NFZ oraz pakietu finansowanego przez gminę dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej oraz lekarzy specjalistów w poradniach: okulistycznej, onkologicznej, chirurgii ogólnej, dermatologicznej, kardiologicznej, zdrowia psychicznego, otolaryngologicznej, rehabilitacyjnej, ginekologiczno-położniczej, diabetologicznej, stomatologicznej oraz gabinetu fizjoterapii. Przychodnia Miedziowego Centrum Zdrowia mieszcząca się przy ul. Parkowej 1 w Chobieni w ramach NFZ zapewnia podstawową opiekę zdrowotną. Dodatkowo działa też indywidualna praktyka lekarska Dariusza Józefa Skoczylasa, w Chobieni, przy ul. Szkolnej 2.

Na terenie gminy funkcjonują apteka oraz dwa punkty apteczne:

- Apteka „Na Rynku”, ul. Zwycięstwa 16/1, 59-305 Rudna;
- Punkt apteczny „Akacja”, ul. Polna 3, 59-305 Rudna;
- Punkt apteczny „Pod św. Antonim”, ul. Rynek 7, 59-305 Rudna.

Mieszkańcy gminy z oferty lekarzy specjalistów, pomocy całodobowej, usług pogotowia ratunkowego oraz szpitali mogą korzystać w Lubinie oraz innych miejscowościach, np. Legnicy.

2.1.7. Kultura, sport i rekreacja

Organizacja działań kulturalnych w gminie Rudna jest domeną Centrum Kultury w Rudnej, mieszczącego się przy ul. Wesołej 13 oraz Chobieńskiego Ośrodka Kultury w Chobieni, zlokalizowanego przy ul. Rynek 6.

Centrum Kultury w Rudnej działa od 2007 roku. Swoim zasięgiem obejmuje następujące miejscowości: Rudna, Stara Rudna, Koźlice, Juszowice, Mleczno, Brodów, Bytków, Gwizdanów, Rynarcice, Gawrony, Gawronki, Toszowice, Kliszów, Miłogoszcz, Górzyn, Olszany, Wądroże, Radomiłów, Wysokie. Centrum Kultury w Rudnej tworzy i upowszechnia różne dziedziny kultury, zaspokajając potrzeby i aspiracje społeczności lokalnej. Prowadzi działalność skoncentrowaną na promowaniu sztuki, edukacji, czynnego wypoczynku, turystyki i rekreacji. Zajmuje się ponadto współpracą z innymi gminami i miastami partnerskimi. W ramach Centrum działają zespoły folklorystyczne, dziecięce zespoły taneczne, zespół rockowy, sekcja motocyklowa, różne kółka zainteresowań oraz pracownia ceramiczna, wikliniarska i tkacka.

Centrum Kultury prowadzi działalność w świetlicach wiejskich w poszczególnych miejscowościach, na strzelnicy w Gwizdanowie oraz na ORLIK-u w Rudnej²⁸.

Chobieński Ośrodek Kultury wspiera i promuje sztukę profesjonalną i amatorską, edukację i inicjatywy kulturalne na obszarze następujących miejscowości: Chobienia, Radoszyce, Naroczyce, Nieszczyce, Studzionki, Brodowice, Ciechłowice, Kęblów, Orsk, Chełm. Placówka organizuje szereg zajęć oraz akcji kierowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych m.in. w świetlicach wiejskich, bibliotekach oraz na terenie kilku obiektów sportowych. Wiele imprez kulturalnych, rozrywkowych czy rekreacyjnych (tj. święta, jubileusze, turnieje wsi, pikniki historyczne – np. na chobieńskim zamku, konkursy i warsztaty plenerowe) organizowanych jest cyklicznie z udziałem licznie zgromadzonej publiczności. Od 2005 roku w Ośrodku działa pracownia artystyczna „Mozaika”. Gmina wyposażyła pracownię w nowoczesny piec ceramiczny. W ośrodku odbywają się także zajęcia z malarstwa, sztuki witrażu czy wykonywania różnych przedmiotów z filcu²⁹.

Poza Centrum Kultury i Chobieńskim Ośrodkiem Kultury dużą rolę w animacji działań społecznych, rozwoju kultury i edukacji na terenie gminy odgrywają świetlice wiejskie, działające w ramach Centrum Kultury lub Chobieńskiego Ośrodka Kultury, w których również odbywa się wiele zajęć i inicjatyw. Spis wszystkich ośrodków i świetlic na terenie gminy zestawiono w tabeli 4.

W świetlicy wiejskiej w Nieszczykach działalność prowadzi „Teatr na końcu świata”, w którego tworzenie zaangażowani są mieszkańcy w wieku od 6 do 80 lat. Występują ze swoimi przedstawieniami na terenie gminy, ale także poza nią³⁰.

Na terenie gminy organizowanych jest wiele wydarzeń o charakterze kulturalnym i rozrywkowym. Niektóre z nich skupiają wielu uczestników, inne są kameralne, ale przeszły już do gminnej tradycji i znajdują wierne grono amatorów. Główne cykliczne imprezy kulturalne i rekreacyjne w gminie zestawiono w tabeli 5.

²⁸ Gmina Rudna, <http://rudna.pl/ckwr.html>; Centrum Kultury w Rudnej, <http://ckwr.eu/>.

²⁹ Gmina Rudna, <http://rudna.pl/chok.html>; Chobieński Ośrodek Kultury, <http://chok-chobienia.weebly.com/>.

³⁰ Gmina Rudna, <http://rudna.pl/chok.html>; Chobieński Ośrodek Kultury, <http://chok-chobienia.weebly.com/>.

Tabela 4. Ośrodki kultury i świetlice wiejskie w gminie Rudna

Nazwa	Adres
Chobieński Ośrodek Kultury: Świetlica Chobienia	Chobienia, ul. Rynek 6
Świetlica Ciechłowice	Ciechłowice 10a
Świetlica Naroczyce	Naroczyce 48/1
Świetlica Radoszyce	Radoszyce 53
Świetlica Nieszczyce	Nieszczyce38
Świetlica Kębtów	Kębtów 14a
Świetlica Studzionki	Studzionki 7
Świetlica Brodowice	Brodowice 12
Świetlica Chełm	Chełm 8a
Świetlica Orsk	Orsk 9
Ośrodek Sportu i Rekreacji Chobienia	OSiR Chobienia, ul. Nadodrzańska 11
Świetlica Brodów	Brodów 29
Świetlica Kliszów	Kliszów 15
Świetlica Koźlice	Koźlice 19A
Świetlica Gawrony	Gawrony 18
Świetlica Gawronki	Gawronki 4A
Świetlica Gwizdanów	Gwizdanów 3A
Świetlica Górzyn	Górzyn 19A
Świetlica Miłogoszcz	Miłogoszcz 19A
Świetlica Mleczno	Mleczno 12
Świetlica Olszany	Olszany 24A
Świetlica Radomiłów	Radomiłów 4A
Świetlica Rynarcice	Rynarcice 7A
Świetlica Stara Rudna	Stara Rudna 19A
Świetlica Toszowice	Toszowice 23
Świetlica Wądroże	Wądroże 19A
Świetlica Wysokie	Wysokie 15
CK Rudna	Rudna, ul. Wesoła 13
CKwR, ul. Ścinawska 21	Rudna, ul. Ścinawska 21
Świetlica ORLIK	Rudna, ul. Leśna

Źródło: Urząd Gminy w Rudnej.

Tabela 5. Główne cykliczne imprezy kulturalne i rekreacyjne w gminie Rudna

Nazwa imprezy	Zasięg	Szacunkowa liczba uczestników
WOŚP	regionalny	500
Dzień Kobiet	lokalny	400
Dzień Niepodległości	Regionalny	500
Przegląd Małych Form Teatralnych	lokalny	300
Festyn rodzinny	lokalny	400
Folk Festiwal	regionalny	600
Festiwal „Świat pod Kyczerą”	międzynarodowy	800
Turniej Dzikich Drużyn	lokalny	300
Festyny Letnie	lokalny	250
Memoriał im. Andrzeja Ślęka – piłka nożna	lokalny	150
Dożynki	lokalny	1100
Złot Motocykli	ogólnopolski	1100

Źródło: Urząd Gminy w Rudnej.

Na terenie gminy ofertę czytelnictwa, kulturalną i edukacyjną ma sieć bibliotek. W Rudnej działa Multimedialne Centrum Informacji Szkoły Podstawowej w Rudnej, zlokalizowane przy ul. Piaskowej 3-3A-3B. Mieści ono wypożyczalnię dla dzieci i młodzieży, wypożyczalnię dla dorosłych i kafejkę internetową. Na terenie gminy działają dodatkowo następujące biblioteki:

- Biblioteka Publiczna w Chobieni, ul. Rynek 6, Chobienia;
- Biblioteka w Nieszczytach, Nieszczyce 37;
- Biblioteka w Orsku, Orsk 9;
- Biblioteka w Kliszowie; Kliszów 15³¹.

Centrum Kultury w Rudnej oraz Chobieński Ośrodek Kultury angażują się również w działalność sportowo-rekreacyjną. Na terenie gminy dostępne są obiekty sportowe, które pozwalają na działalność klubów sportowych oraz uprawianie sportu przez mieszkańców. Największy kompleks sportowy zlokalizowany jest w Rudnej, przy Szkole Podstawowej, a składają się na niego: sala gimnastyczna, kryta pływalnia, siłownia oraz boiska sportowe z kortami tenisowymi. Sala sportowa w kompleksie wyposażona jest w sprzęt sportowy oraz miejsce dla widowni, co umożliwia organizację turniejów gier zespołowych. Poza basenem sportowym, w pływalni krytej dostępna jest również sauna fińska z mini basenem do

³¹ Gmina Rudna, <http://rudna.pl/biblioteki.html>.

schtadzania ciała. Baza sportowa, po godzinach pracy szkoły, udostępniania jest klientom indywidualnym³².

Centrum Kultury w Rudnej dysponuje następującymi obiektami sportowymi: OSIR Rudna, Orlik Rudna Leśna, Strzelnica Sportowa w Gwizdanowie oraz boiskami sportowymi w Brodowie, Gawronach, Gawronkach, Górzynie, Gwizdanowie, Kliszowie, Koźlicach, Mlecznie, Olszanach, Radomiłowie, Toszowicach, Wysokiem oraz Wądrożu. Chobieński Ośrodek Kultury dysponuje natomiast bazą w postaci boiska wielofunkcyjnego w Orsku, sportowego OSIR Chobienia, boisk sportowo-rekreacyjnych w Studzionkach, Nieszczycach i Orsku oraz boiskami wielofunkcyjnymi w Chelmie, Kębłowie i Radoszycach³³.

Aktywność sportową i rekreacyjną prowadzą w gminie Rudna następujące kluby sportowe:

- Gminny Klub Sportowy SPARTA RUDNA, ul. Polkowska 23, Rudna;
- Stowarzyszenie sportowe ODRA CHOBIEŃ, ul. Rynek 4/5, Chobienia;
- Stowarzyszenie sportowe SKARPA ORSK, Orsk 38, Rudna;
- Ludowy Klub Sportowy PŁOMIEŃ NIESZCZYCE, Nieszczyce 31/2, Rudna;
- Stowarzyszenie Sportowe BŁYSK STUDZIONKI, Studzionki 22, Rudna;
- Klub Karate GOJU RYU SHUSEIKAN CHOBIEŃ (oddział ścinawskiego klubu karate Goyu Ryu Shuseikan Poland);
- Sekcja motocyklowa ISKRA przy Centrum Kultury w Rudnej, ul. Wesoła 13, Rudna;
- Gminny Klub Żeglarski „Marina”, ul. Sosnowa 9, Chobienia.

Funkcjonują także następujące uczniowskie kluby sportowe:

- Uczniowski Klub Sportowy SHARK RUDNA, ul. Piaskowa 3, Rudna;
- Uczniowski Klub Sportowy „Sparta” Chobienia, ul. Szkolna 2, Chobienia;
- Uczniowski Klub Sportowy Karate GOJU RYU RUDNA.

Gmina Rudna wspiera osoby mające osiągnięcia sportowe w postaci zdobytych medali czy zajętych miejsc na zawodach sportowych odpowiedniej rangi nagrodami za osiągnięte wyniki sportowe³⁴.

³² Gmina Rudna, <http://rudna.pl/kompleks-sportowy-w-rudnej.html>.

³³ Centrum Kultury w Rudnej, <http://ckwr.eu/>; Chobieński Ośrodek Kultury, <http://chok-chobienia.weebly.com/>.

³⁴ Uchwała Nr IV/24/11 Rady Gminy Rudna z dnia 22 marca 2011 r. w sprawie zasad przyznawania i pozbawiania nagród za osiągnięte wyniki sportowe.

Szeroka oferta kulturalna, edukacyjna oraz sportowo-rekreacyjna Centrum Kultury w Rudnej oraz Chobieńskiego Ośrodka Kultury, duża liczba świetlic wiejskich oraz obiektów sportowych i działających klubów sportowych sprawia, że mieszkańcy korzystać mogą z różnorodnych form aktywności i spędzania wolnego czasu.

2.1.8. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo na terenie gminy Rudna zapewniają Komisariat Policji w Rudnej oraz ochotnicze straże pożarne.

Komisariat Policji w Rudnej mieści się przy ulicy Kolejowej 7 i jest czynny w dni robocze w godzinach 7.30-15.30. Jednostka pracuje również w systemie zmianowym, zatrudnia czterech policjantów. W sprawach nagłych pomocy mieszkańcom udziela Komenda Powiatowa Policji w Lubinie, mieszcząca się przy ul. Traugutta 3³⁵.

Na terenie gminy działalność prowadzi pięć jednostek ochotniczej straży pożarnej:

- OSP Gwizdanów, Gwizdanów 54;
- OSP Chobienia, Chobienia ul. Nadrzeczna 10;
- OSP Rudna, ul. Parkowa7;
- OSP Górzyn, Górzyn31 c;
- OSP Orsk, Orsk 41a.

Straż prowadzi akcje ratunkowe, ale również angażuje się w działania profilaktyczne i zabezpieczające. W razie potrzeby pomocy udziela również Komenda Powiatowa Państwowej Straż Pożarnej w Lubinie, zlokalizowana przy ul. Ścinawskiej 21.

2.1.9. Organizacje pozarządowe

Na terenie gminy Rudna działają organizacje pozarządowe mające siedzibę na obszarze gminy, ale pamiętać należy, że aktywne są również podmioty, które mają siedzibę w innej gminie (np. w Lubinie), ale prowadzą działalność na rzecz mieszkańców Rudnej. Do organizacji pozarządowych mających siedzibę na terytorium gminy Rudna należą wymienione w rozdziale 2.1.7. *Kultura, sport i rekreacja* kluby sportowe, zaprezentowane w rozdziale 2.1.8. *Bezpieczeństwo publiczne* ochotnicze straże pożarne, a także stowarzyszenia:

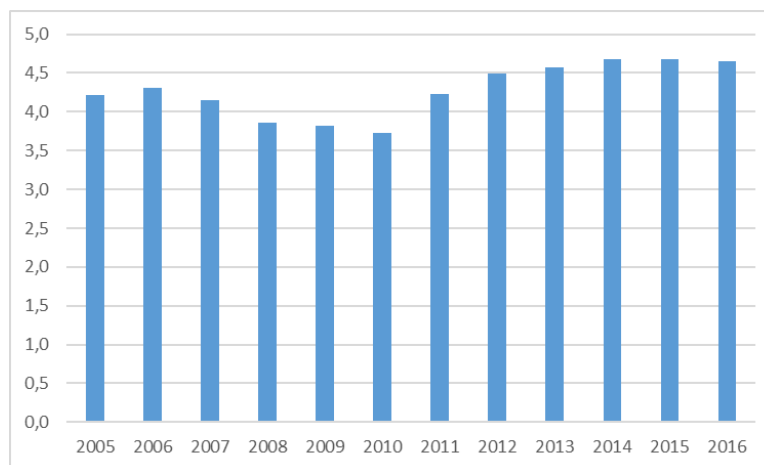
- Towarzystwo Przyjaciół Rudnej, ul. Kolejowa 3/2, Rudna;

³⁵ Policja, <http://www.lubin.policja.gov.pl/>.

- Stowarzyszenie „Chobienia Od Nowa”, ul. Rynek 8/1, Chobienia;
- Stowarzyszenie „Nasza Rudna”, ul. Polkowicka 23, Rudna;
- Stowarzyszenie Edukacyjne „Mostek”, ul. Piaskowa 3, Rudna;
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „STORCZYK”, Orsk 11D;
- Stowarzyszenie „Kraina Sielskie Gawrony”, Gawrony 28.

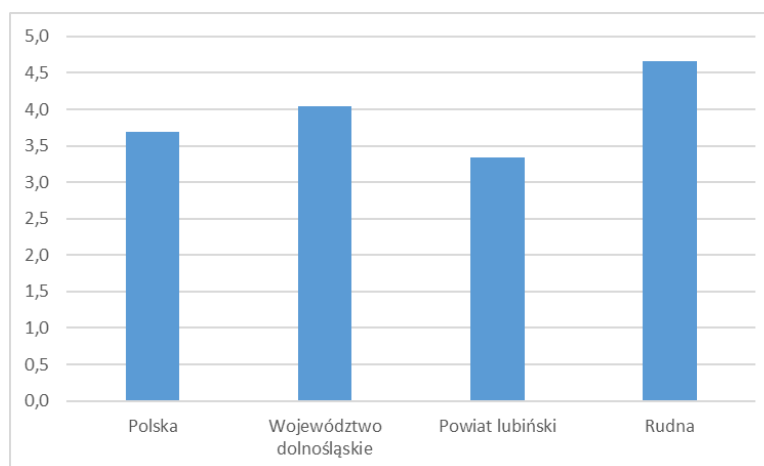
Organizacje pozarządowe współpracują z gminą w realizacji zadań na rzecz lokalnej społeczności.

Analiza liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców wskazuje, że w ostatnich latach odnotowaliśmy niewielki wzrost liczby podmiotów pozarządowych, który ustabilizował się na poziomie około 4,6-4,7 organizacji na 1000 mieszkańców (ryc. 15.). Jednocześnie podkreślić należy, że aktywność społeczna przejawiająca się w tworzeniu i działalności organizacji non-profit może być oceniona pozytywnie, a wskaźnik 4,7 organizacji na 1000 mieszkańców uzyskany w 2016 roku jest na tle kraju, województwa dolnośląskiego i powiatu lubińskiego wysoki (ryc. 16.). Na terenie powiatu średnio na 1000 mieszkańców przypadało 3,3 organizacji, stąd wynik Rudnej wskazuje na duże zaangażowanie obywateli w sferze społecznej.

Ryc. 15. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w gminie Rudna

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Ryc. 16. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w 2016 roku

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Gmina Rudna corocznie przyjmuje programy współpracy z organizacjami pozarządowymi, których celem jest budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy Gminą Rudna a organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na terenie gminy Rudna lub na rzecz jej mieszkańców. Do kluczowych obszarów współpracy zaliczyć należy:

- Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej;
- Naukę, edukację, oświatę i wychowanie;
- Kulturę, sztukę, ochronę dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
- Ekologię i ochronę zwierząt oraz ochronę dziedzictwa przyrodniczego.
- Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych³⁶.

³⁶ Uchwała Nr XVIII/173/2016 Rady Gminy Rudna z dnia 04 listopada 2016 r. w sprawie uchwalenia programu współpracy Gminy Rudna 35 organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2017.

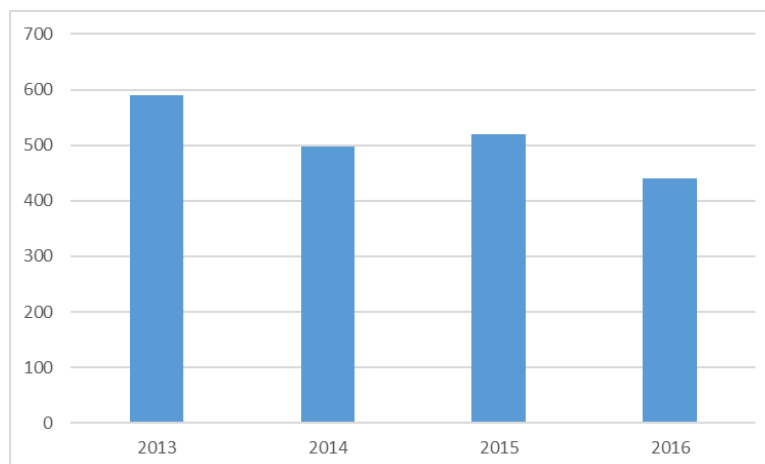
2.2. Diagnoza problemów społecznych w gminie Rudna z prognozą zmian

2.2.1. Identyfikacja problemów społecznych

Problemy społeczne to trudności w życiu jednostek i rodzin, których nie są one same w stanie, swoimi własnymi siłami rozwiązać. Problemy społeczne mogą dotyczyć dużych grup, a nawet całej społeczności, ale także pojedynczych osób i rodzin. Identyfikując problemy społeczne występujące na terenie gminy Rudna oparto się na kategoriach problemów społecznych z powodu których mieszkańcy gminy uzyskują wsparcie pomocy społecznej. Problemy określono bazując na dostępnych danych empirycznych, przede wszystkim danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

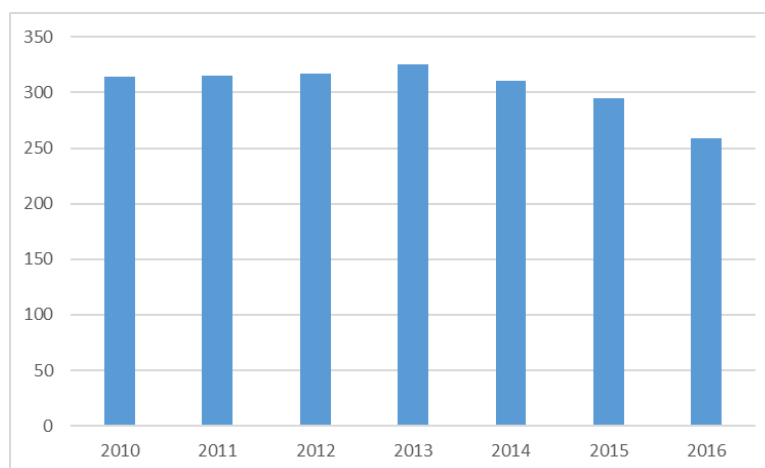
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnej udziela corocznie pomocy i wsparcia około 400-600 osobom dotkniętym problemami społecznymi. Liczba tych osób wykazuje tendencję malejącą (ryc. 17.). Każdego roku około 250-300 osób uzyskuje różnorodne świadczenia (ryc. 18.), w tym pomoc pieniężną i niepieniężną. Od roku 2013 zauważamy zmniejszenie się liczby osób korzystających ze świadczeń. W 2016 roku świadczenia uzyskało 259 osób, łącznie 153 rodziny, w których żyło 441 osób, a więc 5,8% mieszkańców gminy. To mniej niż średnio w Polsce, gdzie w rodzinach korzystających ze świadczeń żyło 6,7% ludności, ale więcej niż na Dolnym Śląsku, gdzie odsetek ten wyniósł 4,7%³⁷. W latach 2010-2013 ze świadczeń korzystało nieco ponad 7% mieszkańców, w trzech ostatnich latach ten odsetek zmniejszył się, w 2016 roku poniżej 6% (ryc. 19.).

³⁷ Obliczenia własne na podstawie: Sprawozdanie MPiPS-03 za 2016 r., <http://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/raporty-i-statystyki/statystyki-pomocy-spoecznej/statystyka-za-rok-2016/>; Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

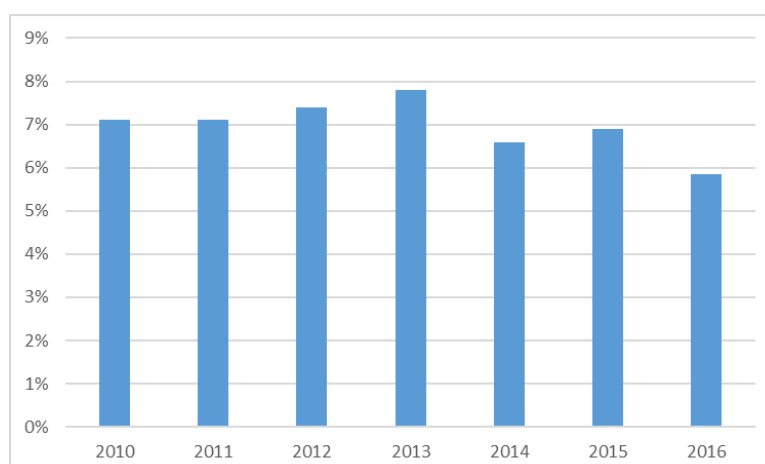
Ryc. 17. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia udzielanego przez GOPS w Rudnej w ramach pomocy społecznej

Źródło: GOPS w Rudnej.

Ryc. 18. Liczba osób którym GOPS w Rudnej przyznał świadczenie z pomocy społecznej

Źródło: GOPS w Rudnej.

Ryc. 19. Udział osób z rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogóle mieszkańców gminy

Źródło: GOPS w Rudnej.

Odsetek osób z rodzin korzystających z pomocy społecznej różni się znacząco pomiędzy miejscowościami gminy. W miejscowościach Bytków i Koźlice w dwóch ostatnich latach nikt nie korzystał z pomocy społecznej. Mniej niż 2% mieszkańców należało do podopiecznych pomocy społecznej w miejscowościach: Chełm, Toszowice i Wądroże. Z drugiej strony można wskazać na miejscowości w których z pomocy społecznej korzysta ponad 15% mieszkańców. Należą do nich Brodów i Stara Rudna. W większym zakresie korzystają też z pomocy mieszkańcy Brodowic, Rynarcic, Kębłowa, Mleczna, Naroczyce i Orska. Ubóstwo, wykluczenie społeczne i inne problemy przyjmują tam więc spory zasięg i konieczne jest podjęcie działań na rzecz wsparcia mieszkańców obszarów zagrożonych ekskluzją.

Tabela 5. Odsetek osób żyjących w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w poszczególnych miejscowościach gminy Rudna

Miejscowość	2015	2016
Bytków	0,00	0,00
Brodowice	27,87	6,78
Brodów	16,83	16,67
Ciechłowice	14,70	4,90
Chełm	0,76	0,75
Chobienia	2,93	2,92
Gawronki	7,44	7,44
Gawrony	7,14	7,24
Górzyn	5,39	5,49
Gwizdanów	5,32	5,34
Juszowice	8,06	7,81
Kębłów	14,08	7,59
Kliszów	8,15	8,33
Koźlice	0,00	0,00
Miłogoszcz	0,00	2,66
Mleczno	11,19	7,60
Naroczyce	10,06	9,35
Nieszczyce	7,83	8,02
Olszany	2,56	2,56
Orsk	11,24	8,13
Radomiłów	14,28	1,90
Radoszyce	7,89	7,86
Rynarcice	15,76	12,73
Rudna, w tym:	4,45	4,44
Sołectwo Rudna	4,64	4,59

Jedn. pom. Osiedle Leśna	3,88	3,97
Stara Rudna	24,65	23,53
Studzionki	9,87	5,95
Toszowice	0,97	0,95
Wysokie	0,53	3,03
Wądroże	1,20	1,19

Źródło: GOPS w Rudnej.

Osoby i rodziny mogą korzystać z pomocy społecznej z różnych powodów. Bardzo często osoby i rodziny dotknięte są jednocześnie kilkoma problemami społecznymi. Biorąc pod uwagę problemy z powodu których mieszkańcy gminy Rudna uzyskiwali wsparcie pomocy społecznej diagnozę przeprowadzono w odniesieniu do następujących kwestii społecznych:

- Ubóstwa;
- Bezrobocia;
- Bezdomności;
- Alkoholizmu i narkomanii;
- Niepełnosprawności;
- Długotrwałych lub ciężkich chorób;
- Problemów związanych z macierzyństwem i wielodzietnością;
- Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- Przemocy w rodzinie;
- Zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych.

Problemy te zostały kolejno omówione.

Poza wymienionymi problemami społecznymi pojawiają się również inne, wymagające interwencji służb społecznych. Ustawa o pomocy społecznej³⁸ wskazuje choćby na takie powody, jak: sieroctwo, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, klęski żywiołowe czy ekologiczne. Problemów tych nie omówiono, gdyż pomoc społeczna w latach 2010-2016 nie odnotowała ich wystąpienia na terenie gminy Rudna, ale samorząd musi być przygotowany

³⁸ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2017 r., poz. 1769, tekst jednolity.

na udzielenie wsparcia wszystkim potrzebującym i pojawienie się takich wyzwań w przyszłości.

2.2.2. Ubóstwo

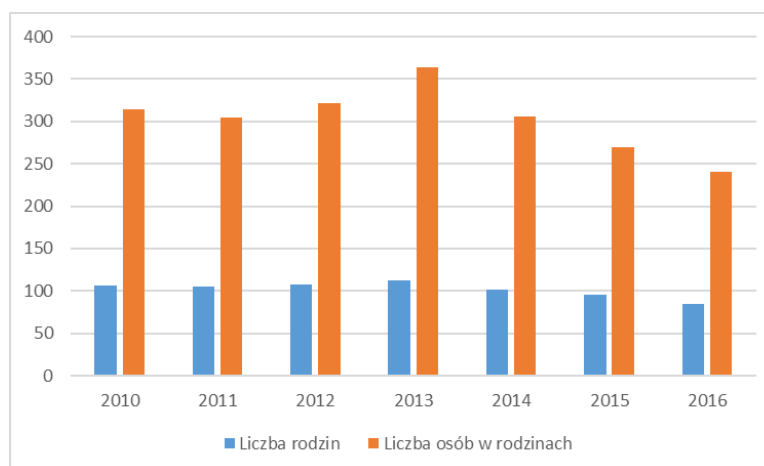
Ubóstwo to kluczowy problem społeczny będący podstawą korzystania z pomocy społecznej. Bieda to niedostatek środków finansowych, niedostateczne dochody, które uniemożliwiają zaspokojenie podstawowych potrzeb jednostek i rodzin, deprivacja potrzeb. Ubóstwo może być różnie definiowane, w sposób absolutny lub relatywny, obiektywny lub subiektywny. Zależnie od tego przyjmujemy też różne progi wyznaczające dochodowe granice ubóstwa. Dla określenia i zmierzenia zasięgu ubóstwa bardzo często odwołujemy się do tzw. ustawowej granicy ubóstwa, a więc poziomu życia jednostki, który ustawowo kwalifikuje ją do wsparcia poprzez system pomocy społecznej. Aktualnie kwota, która zgodnie z ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej wynosi dla gospodarstwa 1 osobowego 634 zł, zaś na osobę w rodzinie 514 zł³⁹.

W 2016 roku z pomocy społecznej w gminie Rudna ze względu na ubóstwo z pomocy społecznej skorzystało 85 rodzin, w których było łącznie 241 osób. Od 2013 roku obserwujemy spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo (ryc. 20.).

Ubóstwo jest kluczowym problemem, który powoduje konieczność interwencji pomocy społecznej, stąd konieczne jest podejmowanie działań na rzecz ograniczenia jego zasięgu.

Biorąc pod uwagę aktualne dane dotyczące ubóstwa należy prognozować, że podobny zasięg ubóstwa będzie utrzymywał się w kolejnych latach. Warunkiem jest jednak utrzymanie się aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej w skali krajowej i międzynarodowej. Wystąpienie nowych kryzysów gospodarczych może spowodować wzrost zasięgu ubóstwa.

³⁹ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2017 r., poz. 1769, tekst jednolity; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2015 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, Dz.U. z 2015 r., poz. 1058.

Ryc. 20. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa
Źródło: GOPS w Rudnej.

2.2.3. Bezrobocie

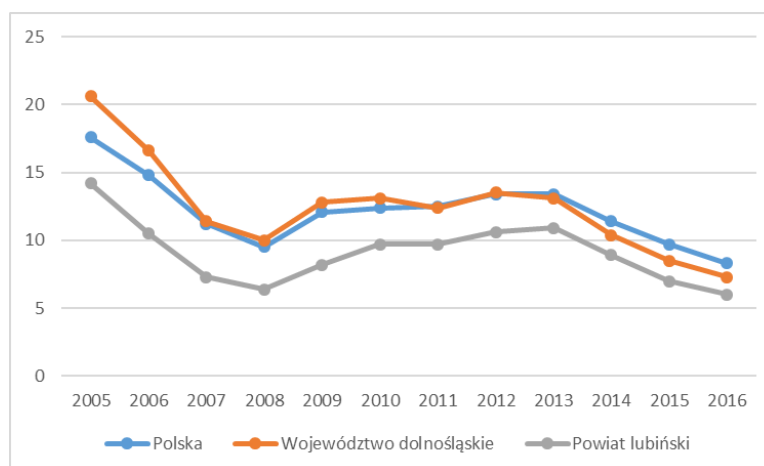
Istotnym problemem społecznym identyfikowanym w gminie Rudna jest bezrobocie, a więc zjawisko społeczne, polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów. Instytucjami powołanymi do wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych są powiatowe urzędy pracy, ale również pomoc społeczna udziela wsparcia bezrobotnym osobom potrzebującym.

Najczęstszymi miernikami bezrobocia są liczba osób bezrobotnych, zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy oraz stopa bezrobocia, a więc udział osób bezrobotnych w ogóle ludności aktywnej zawodowo.

W kwietniu 2017 roku w powiecie lubińskim odnotowano 2 041 osób bezrobotnych, a stopa bezrobocia wyniosła 5,5%⁴⁰. Na koniec grudnia 2016 roku stopa bezrobocia wynosiła odpowiednio w powiecie lubińskim 6,0%, województwie dolnośląskim 7,3% i w Polsce 8,3%⁴¹. Stopa bezrobocia jest więc i w ostatnich latach stale była niższa niż średnio w województwie dolnośląskim i w kraju. Tendencje jej zmian – wzrostu i spadku – również były zgodne z tendencjami krajowymi (ryc. 21.).

⁴⁰ Powiatowy Urząd Pracy w Lubinie, <http://lubin.praca.gov.pl/statystyki-i-analizy/stan-i-stop-a-bezrobocia>.

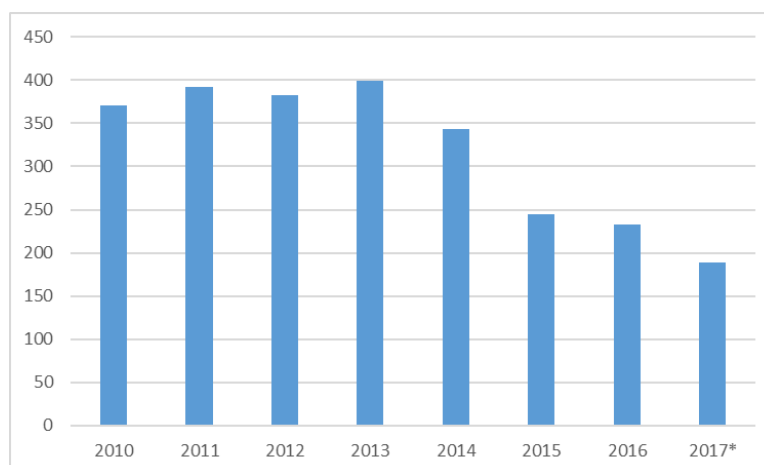
⁴¹ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

Ryc. 21. Stopa bezrobocia rejestrowanego

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl.

W maju 2017 roku Powiatowy Urząd Pracy odnotował 189 osób z terenu gminy Rudna. Od roku 2013 obserwujemy znaczący spadek liczby osób bezrobotnych na terenie gminy (ryc. 22.). Kobiety stanowią większość osób bezrobotnych – w maju 2017 roku ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 65,6%, zaś w grudniu 2015 roku 63,1%⁴².

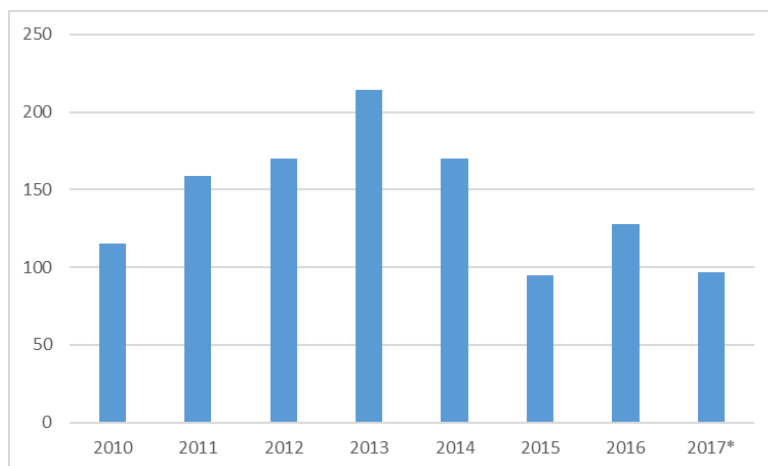
Ryc. 22. Liczba bezrobotnych w gminie Rudna

* Stan na maj 2017.

Źródło: GOPS w Rudnej, PUP w Lubinie.

W maju 2017 roku 97 bezrobotnych należało do kategorii bezrobotnych długotrwale. Liczba bezrobotnych długotrwale nie wykazuje prostej tendencji spadkowej (ryc. 23.). W ostatnim roku odsetek bezrobotnych długotrwale przekroczył 50% ogólnej liczby bezrobotnych, co wskazuje na występowanie w gminie problemu osób długotrwale bezrobotnych, którym bardzo trudno znaleźć zatrudnienie (ryc. 24.).

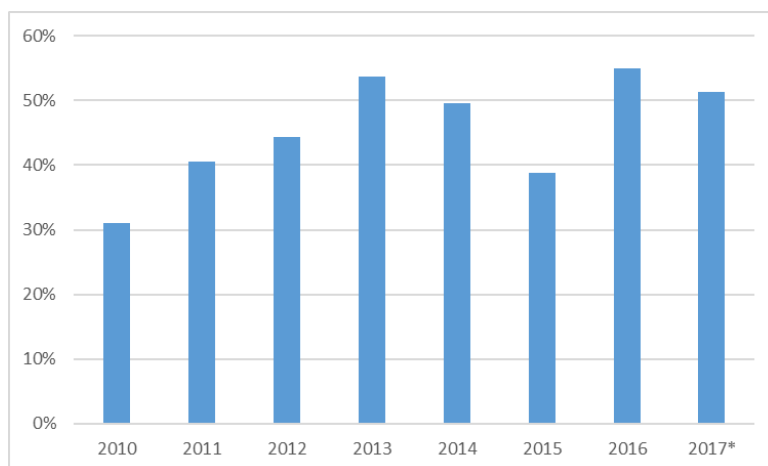
⁴² Powiatowy Urząd Pracy w Lubinie, <http://lubin.praca.gov.pl/statystyki-i-analazy/statystyki-lokalne>.

Ryc. 23. Liczba bezrobotnych długotrwale w gminie Rudna

* Stan na maj 2017.

Źródło: GOPS w Rudnej, PUP w Lubinie.

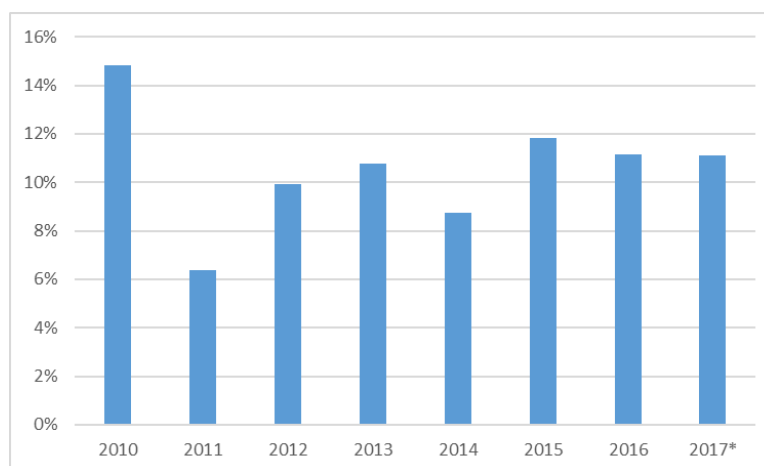

Ryc. 24. Bezrobotni długotrwale w gminie Rudna jako odsetek bezrobotnych ogółem

* Stan na maj 2017.

Źródło: GOPS w Rudnej, PUP w Lubinie.

Prawo do zasiłku dla bezrobotnych miało w ostatnim roku zaledwie 11% bezrobotnych (ryc. 25.). Pozostałym osobom znajdującym się w potrzebie pomaga pomoc społeczna.

Ryc. 25. Bezrobotni z prawem do zasiłku w gminie Rudna jako odsetek bezrobotnych ogółem

* Stan na maj 2017.

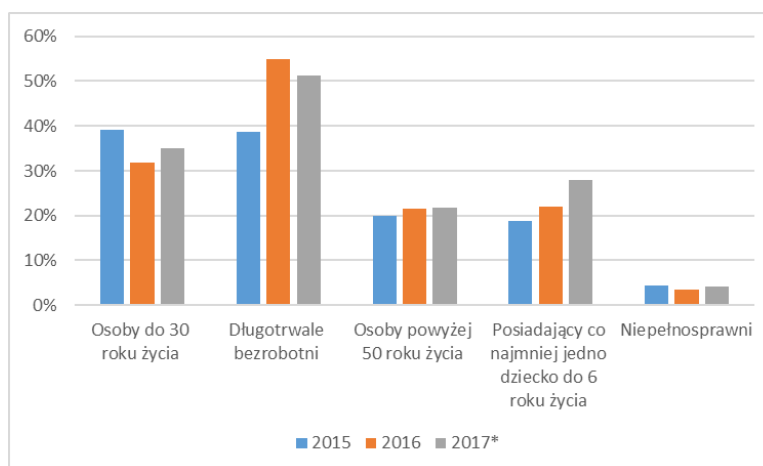
Źródło: GOPS w Rudnej, PUP w Lubinie.

Spośród 189 osób bezrobotnych w maju 2017 roku aż 165 osób zaliczyć należy do bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Wskazać należy na następujące kategorie tych bezrobotnych:

- Osoby do 30 roku życia – 66, w tym do 25 roku życia – 34;
- Długotrwale bezrobotni – 97 osób;
- Osoby powyżej 50 roku życia – 41;
- Posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia – 53;
- Niepełnosprawni – 8⁴³.

Dominującymi kategoriami wśród bezrobotnych są bezrobotni długotrwale, osoby młode, z małymi dziećmi, a także osoby w wieku przedemerytalnym (ryc. 26.). W tym zakresie nie odnotowujemy w ostatnim okresie większych zmian. Widać więc wyraźnie, że choć stopa bezrobocia nie jest wysoka mamy do czynienia z kategoriami osób, którym szczególnie trudno znaleźć pracę.

⁴³ MRPiPS-01 Sprawozdanie o rynku pracy za miesiąc maj 2017 roku wg gmin, <http://lubin.praca.gov.pl/documents/1717778/4443602/MRPiPS-01%20Sprawozdanie%20o%20rynku%20pracy%20za%20miesi%C4%85c%20maj%202017%20roku%20wg%20gm in/199c717d-3c1d-488e-9fde-d467a7a8980c?t=1496914102569>.

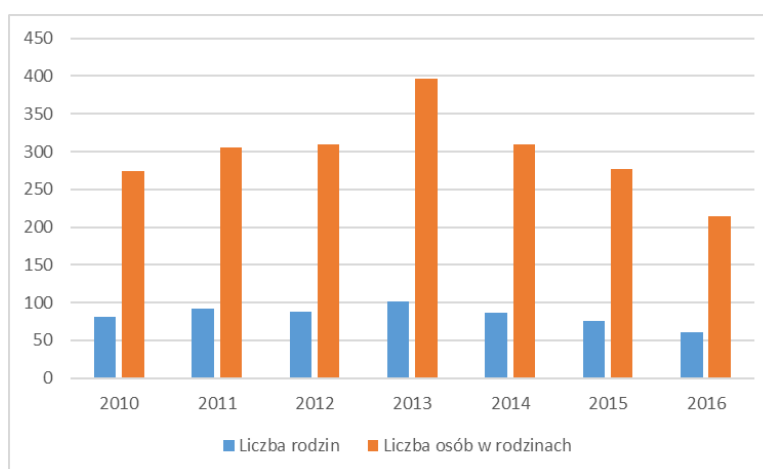

Ryc. 26. Wybrane kategorie bezrobotnych w gminie Rudna jako odsetek bezrobotnych ogółem

* Stan na maj 2017.

Źródło: GOPS w Rudnej, PUP w Lubinie.

Bezrobocie jest również jedną z przyczyn korzystania z pomocy społecznej. W 2016 roku z tego tytułu korzystało z wsparcia pomocy społecznej 61 rodzin, w których żyło 214 osób, są to więc najczęściej rodziny z dziećmi (ryc. 27.).

Ryc. 27. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia

Źródło: GOPS w Rudnej.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezrobocie od 2013 roku spada, co pokrywa się też ze spadkiem ogólnej liczby osób bezrobotnych w gminie. Jednocześnie zauważyć należy, że mamy na terenie gminy do czynienia z problemem długookresowego bezrobocia, powiązanego z niskimi dochodami i koniecznością wsparcia poprzez system pomocy społecznej.

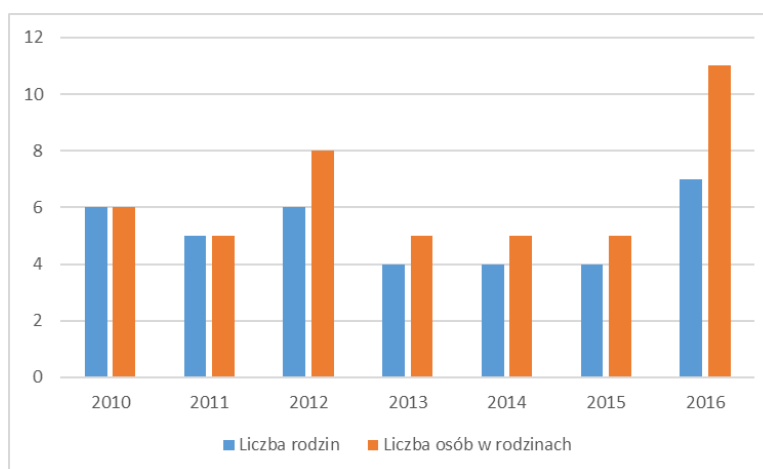
Przy utrzymywaniu się aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej należy prognozować utrzymywanie się liczby bezrobotnych na stałym poziomie. Wśród bezrobotnych dominują osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, nieatrakcyjne z perspektywy pracodawców, co powoduje trudność w ich aktywizacji zawodowej ograniczeniu zjawiska bezrobocia.

2.2.4. Bezdomność

W gminie Rudna występuje problem bezdomności. Przyjmuje ono niewielki zakres, ale ze względu na stałe występowanie tego zjawiska oraz trudność rozwiązania sytuacji braku miejsca do zamieszkania konieczne jest podkreślenie tego problemu.

Osoba bezdomna to – zgodnie z ustawą o pomocy społecznej – osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobą niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania⁴⁴.

W 2016 roku w związku z bezdomnością pomoc społeczna udzieliła wsparcia 7 osobom z rodzin, w których łącznie żyło 11 osób, co wskazuje, że w części były to gospodarstwa jednoosobowe. Również dane z lat wcześniejszych, gdzie z pomocy w związku z bezdomnością korzystało 4-6 osób wskazują, że osoby bezdomne głównie są osobami samotnymi (ryc. 28.).

Ryc. 28. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezdomności

Źródło: GOPS w Rudnej.

⁴⁴ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2017 r., poz. 1769, tekst jednolity.

Bezdomni z terenu gminy Rudna mogą skorzystać z wsparcia w postaci noclegu, wyżywienia i wsparcia w placówkach, z którymi umowę ma GOPS w Rudnej. Aktualnie Ośrodek kieruje bezdomnych do Schroniska dla bezdomnych mężczyzn w Lubinie, prowadzonego przez Koło Lubińskie Towarzystwa Pomocy im Św. Brata Alberta lub Schroniska dla bezdomnych w Żukowicach, prowadzonego przez Stowarzyszenie „Bractwo Jana Pawła II” przy Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. Miłosierdzia Bożego w Głogowie.

W związku ze zwiększającą się liczbą problemów rodzin, w tym finansowych i mieszkaniowych, prognozować należy utrzymywanie się, a nawet wzrost, liczby osób bezdomnych na terenie gminy.

2.2.5. Alkoholizm i narkomania

Uzależnienia, w tym głównie alkoholizm i narkomania, stanowią istotny problem społeczny. Uzależnienie możemy zdefiniować jako nabytą silną potrzebę zażywania jakiejś substancji lub wykonywania jakiejś czynności, psychiczny i fizyczny stan człowieka wynikający z działania środków, substancji lub wykonywanych czynności na organizm, charakteryzujący się zmianą zachowań czy reakcjami psychofizycznymi. Uzależnienie może dotyczyć substancji chemicznych, jak alkoholizm, narkomania, lekomania, uzależnienie od dopalaczy, ale uzależnieni możemy być także od wykonywania określonych czynności, jak ma to miejsce w przypadku uzależnienia od hazardu, seksu, komputera (Internetu, gier komputerowych) czy pracoholizmu.

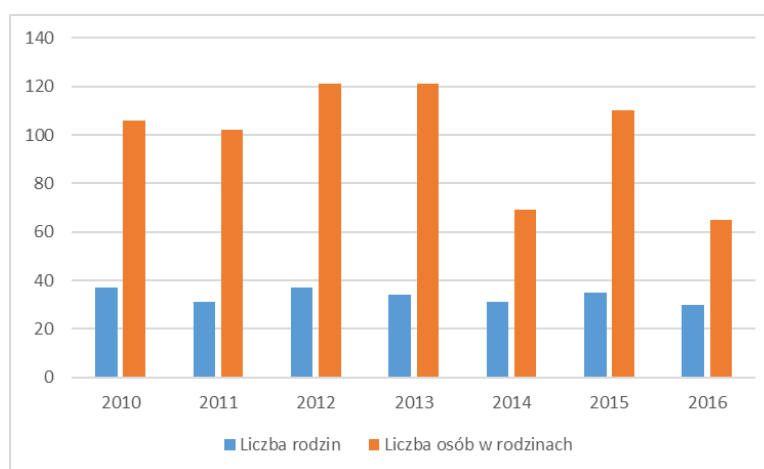
Uzależnienia należą do problemów społecznych trudnych do rozwiązania i wpływających nie tylko na osobę uzależnioną, ale także na całą rodzinę. Uzależnienia są bardzo często powiązane z innymi problemami społecznymi – ubóstwem, bezrobociem, bezdomnością czy przemocą w rodzinie. Co więcej, to często uzależnienia przyczyniają się do powstania tych problemów.

Uzależnienia nim zostaną zauważone i zdiagnozowane pozostają w ukryciu, stąd bardzo trudno określić ich zasięg oraz wspierać osoby uzależnione w terapii. Często pojawia się trudność w identyfikacji uzależnienia i uznania osoby za uzależnioną. Zwykle osoby mające problem z substancjami uzależniającymi nie dopuszczają do siebie myśli o uzależnieniu i nie zgadzają się na przeprowadzenie badań i udzielenie pomocy.

Uzależnienia dotyczą nie tylko dorosłych, ale również młodzież. Obserwujemy wręcz ciągły spadek dolnej granicy wiekowej osób sięgających po substancje uzależniające.

Ustawa o pomocy społecznej⁴⁵ jako powody udzielania pomocy społecznej wskazuje alkoholizm i narkomanię, co oczywiście nie oznacza wykluczenia osób uzależnionych od innych substancji (czy czynności) ze wsparcia pomocy społecznej.

Od roku 2010 pomoc społeczna nie udzielała wsparcia ze względu na uzależnienie od narkotyków. Ze względu na uzależnienie od alkoholu corocznie z pomocy korzystało 30-37 rodzin i liczba ta w ostatnich latach jest stała (ryc. 29).

Ryc. 29. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na alkoholizm
Źródło: GOPS w Rudnej.

Zasięg problemu uzależnień można również zidentyfikować korzystając z informacji dostarczanych przez Punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin, z którego wsparcia mogą korzystać osoby dotknięte problemem uzależnień i członkowie ich rodzin. Ze wsparcia instruktora terapii uzależnień korzystało w ostatnich latach corocznie około 40 osób, kilka osób korzystało również z pomocy radcy prawnego i psychologa (tabela 6.).

Tabela 6. Liczba osób z problemem alkoholowym korzystająca z pomocy specjalistów Punktu konsultacyjnego

Specjaliści udzielający porad	2014	2015	2016
Instruktor terapii uzależnień	44	39	41
Radca prawny	9	4	4
Psycholog	6	4	2

Źródło: GOPS w Rudnej.

⁴⁵ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2017 r., poz. 1769, tekst jednolity.

Zaprezentowane dane pozwalają na wskazanie wyłącznie osób z problemem uzależnienia, które korzystały z wsparcia instytucji pomocowych. Faktyczny zasięg problemu jest prawdopodobnie dużo większy.

Ze względu na coraz większą dostępność różnorodnych środków uzależniających oraz prawdopodobieństwa istnienia wielu nieujawnionych przypadków uzależnień ciągła poprawa pracy służb społecznych może w przyszłości powodować zwiększanie zidentyfikowanej liczby przypadków uzależnień.

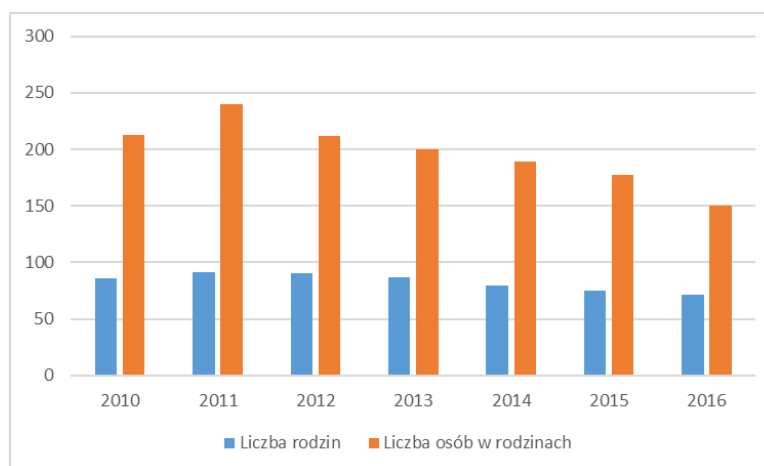
2.2.6. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność stanowi znaczący problem społeczny oddziałujący długookresowo na życie jednostek i rodzin. Związane to jest z utrudnionym często funkcjonowaniem społecznym i zawodowym osób niepełnosprawnych, koniecznością wsparcia ze strony rodziny czy ponoszenia wysokich wydatków na zakup leków czy środków medycznych.

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej⁴⁶. Uzyskując orzeczenie o niepełnosprawności wydawane przez powiatowy zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności osoba niepełnosprawna powyżej lat 16 ma również określony stopień niepełnosprawności: lekki, umiarkowany lub znaczny, co dokładniej określa jej stan i zakres niezbędnego wsparcia. Uzyskanie orzeczenia o niepełnosprawności pozwala osobom niepełnosprawnym na korzystanie ze specjalnie dla nich przygotowanego wsparcia oferowanego głównie przez instytucje powiatowe.

Trudność identyfikacji osób niepełnosprawnych wiąże się z tym, iż nie muszą one korzystać z wsparcia, a co za tym idzie figurować w rejestrach instytucji pomocowych. Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wskazują, że ze względu na niepełnosprawność z pomocy społecznej korzystało w 2016 roku 71 rodzin, w których żyło 150 osób. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy w ostatnich latach nieznacznie spada (ryc. 30.).

⁴⁶ Ustawa z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, Dz.U. z 1997 r., nr 123 poz. 776, tekst jednolity ze zm.

Ryc. 30. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność
Źródło: GOPS w Rudnej.

Osoby niepełnosprawne korzystają również ze świadczeń rodzinnych. Istotnym świadczeniem jest tu zasiłek pielęgnacyjny, który przysługuje niezależnie od dochodu, jednakże nie wszystkim osobom niepełnosprawnym. Mogą go uzyskać dzieci niepełnosprawne oraz osoby niepełnosprawne powyżej 16 roku życia jeśli mają orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała przed ukończeniem 21 roku życia. W 2016 roku wypłacono łącznie 2 022 takie zasiłki, podobną liczbę wypłacono także we wcześniejszych latach, co oznacza, że mogło z nich korzystać około 160-170 osób niepełnosprawnych (tabela 7.). Zasięg problemu niepełnosprawności jest więc z pewnością większy niż wynika z analizy wyłącznie podopiecznych pomocy społecznej.

Tabela 7. Liczba zasiłków pielęgnacyjnych z tytułu wypłaconych przez GOPS w Rudnej

Rodzaje świadczeń	2014	2015	2016
Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka	489	517	509
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	786	776	677
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed ukończeniem 21 roku życia	793	777	836

Źródło: GOPS w Rudnej.

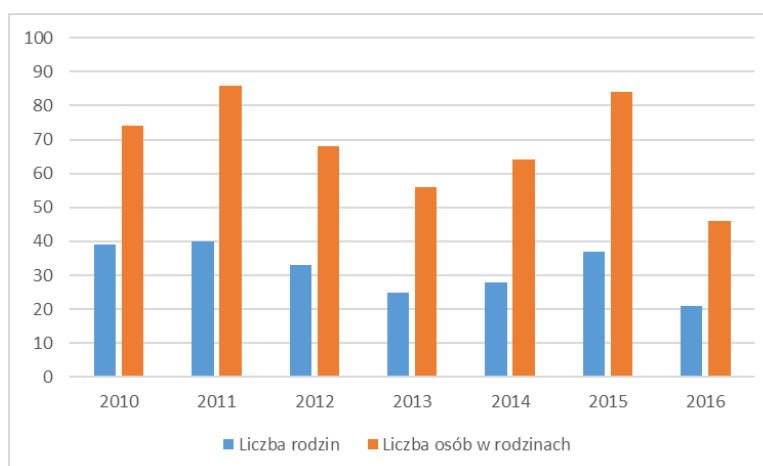
Ze względu na postęp medycyny oraz postępujący proces starzenia się społeczeństwa liczba osób niepełnosprawnych, szczególnie w kategorii osób starszych, będzie rosła,

a instytucje pomocowe muszą przygotować się na zwiększone wsparcie tej kategorii potrzebujących.

2.2.7. Długotrwałe lub ciężkie choroby

Długotrwała lub ciężka choroba nie ma swojej definicji ustawowej, identyfikacja tego typu chorób należy do lekarzy, a wsparciem osób ubogich długotrwałe i ciężko chorych zajmuje się pomoc społeczna. Długotrwałe lub ciężkie choroby rodzą konieczność wsparcia m.in. w związku z utratą zatrudnienia przez osobę chorą, dużymi wydatkami na leki i inne niezbędne środki czy koniecznością opieki nad osobą chorą.

Z pomocy społecznej w związku z długotrwałą lub ciężką chorobą korzystało w 2016 roku 21 rodzin, w których żyło 46 osób. Liczba osób korzystających ulega w ostatnich latach wahaniom, trudno tutaj wskazać jednoznaczny trend (ryc. 31.). Zmiany wynikać mogą z różnej w danym okresie liczby osób chorych i potrzebujących wsparcia, a także nabywania przez osoby chore praw do świadczeń z ZUS lub KRUS.

Ryc. 31. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby
Źródło: GOPS w Rudnej.

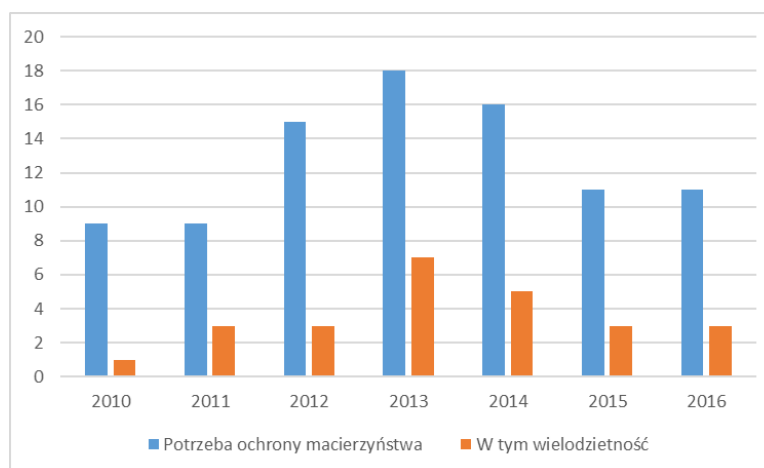
W związku ze starzeniem się społeczeństwa, a także postępowaniem medycyny, który umożliwia leczenie wielu chorób, nie zawsze jednak prowadzące do całkowitego wyleczenia, należy spodziewać się wzrostu liczby osób długotrwałe lub ciężko chorych.

2.2.8. Problemy związane z macierzyństwem i wielodzietnością

Macierzyństwo i wielodzietność same w sobie nie stanowią problemów społecznych, jednakże bardzo często pojawiają się problemy związane z realizacją funkcji macierzyńskiej oraz funkcjonowaniem rodzin wielodzietnych. Rodziny nie radzą sobie z opieką nad dziećmi, nie potrafią właściwie realizować funkcji rodzicielskiej, w przypadku rodzin wielodzietnych często są zbyt obciążone aby poradzić sobie ze wszystkimi zadaniami. Kobiety w okresie ciąży i opieki nad niemowlęciem są szczególnie narażone na sytuacje związane z brakiem dochodów, opieki, wsparcia czy miejsca zamieszkania.

Z pomocy społecznej ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa skorzystało w 2016 roku 11 rodzin. W ostatnich siedmiu latach obserwowaliśmy najpierw wzrost, a następnie spadek liczby rodzin objętych wsparciem z tego powodu (ryc. 32.).

Wśród 11 rodzin objętych pomocą społeczną ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa 3 rodziny zostały wsparte w związku z wielodzietnością. W odniesieniu do liczby rodzin uzyskujących pomoc z tego tytułu obserwujemy podobny trend – najpierw wzrost, a następnie spadek liczby rodzin wymagających pomocy (ryc. 32.).

Ryc. 32. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa (w tym wielodzietności)

Źródło: GOPS w Rudnej.

Prognozować należy utrzymywanie się na stałym poziomie problemów związanych z macierzyństwem i wielodzietnością.

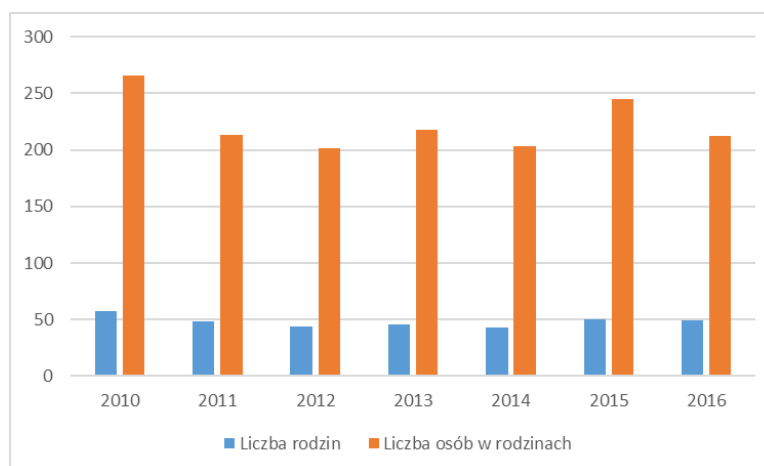
2.2.9. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Bezradność w sprawach rodzinnych jest jednym z rodzajów bezradności w ogóle lub w relacjach interpersonalnych. Wiąże się ona z brakiem umiejętności funkcjonowania w rodzinie i problemami z realizacją zadań z zakresu opieki nad dziećmi, wychowywania dzieci oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, co najczęściej skutkuje problemami przejawianymi przez dzieci, w tym zachowaniami dysfunkcyjnymi. W koncepcji ustawy o pomocy społecznej⁴⁷ bezradnością w sprawach opiekuńczych-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego bardziej zagrożone są rodziny niepełne i wielodzietne. Nie oznacza to oczywiście, że w rodzinach pełnych, z jednym lub dwójką dzieci takie problemy nie występują, ale że w rodzinach niepełnych i wielodzietnych przyjmować mogą one jednak większy zakres. W rodzinach niepełnych wynika to z faktu, że funkcje opiekuńczo-wychowawczą i prowadzenia gospodarstwa domowego realizuje jeden rodzic, zaś w rodzinach wielodzietnych problemy związane są z koniecznością zapewnienia opieki większej liczbie dzieci. Szczególnie trudna sytuacja dotyka samotnego rodzica, który opiekuje się większą liczbą dzieci.

Z pomocy społecznej ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczych-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w 2016 roku skorzystało 49 rodzin, w których żyło 112 osób. W ostatnich latach liczba rodzin korzystających z wsparcia z tego powodu odnotowała niewielki wzrost (ryc. 33.).

Ze względu na zwiększające się obciążenia rodzin związane z wychowaniem dzieci i prowadzeniem gospodarstwa domowego, coraz częstszy rozpad więzi rodzinnych i zmianę stylu życia prognozować należy zwiększanie się liczby rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

⁴⁷ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2017 r., poz. 1769, tekst jednolity.

Ryc.33. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczej i prowadzenia gospodarstwa domowego

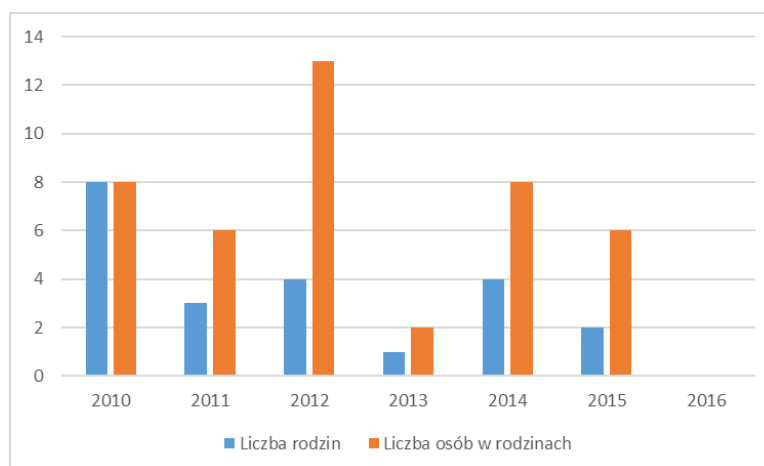
Źródło: GOPS w Rudnej.

2.2.10. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego

Osoby opuszczające zakłady karne i areszty śledcze objęte są wsparciem przygotowującym do życia na wolności zarówno jeszcze w zakładzie karnym, jak i już po jego opuszczeniu. Mogą uzyskać pomoc finansowaną przez Fundusz Pomocy Postpenitencjarnej w okresie do 3 miesięcy po zwolnieniu z zakładu karnego, a w wyjątkowych przypadkach do 6 miesięcy. Pomocy byłym skazanym udziela również pomoc społeczna.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w związku z trudnościami w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego nie jest duża – w 2016 roku nie było takiego przypadku, w 2015 roku udzielono pomocy 2 rodzinom. Nieco większa liczba rodzin była wspierana w latach 2010-2012 (ryc. 34.).

W związku ze znaczącymi problemami w powrocie do funkcjonowania w społeczeństwie byli więźniowie wymagają pomocy w tym procesie. Prognozować należy, że liczba osób uzyskujących wsparcie z tego tytułu utrzymywała się będzie na stałym poziomie.

Ryc.34. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego

Źródło: GOPS w Rudnej.

2.2.11. Przemoc w rodzinie

Ważnym problemem społecznym jest kwestia przemocy, w tym przemocy w rodzinie. Problem ten również należy do trudno diagnozowalnych, a jego identyfikacja i rozwiązanie wymaga zaangażowania różnych instytucji.

Przemocą w rodzinie jest – zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie⁴⁸ jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny (osób najbliższych, osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

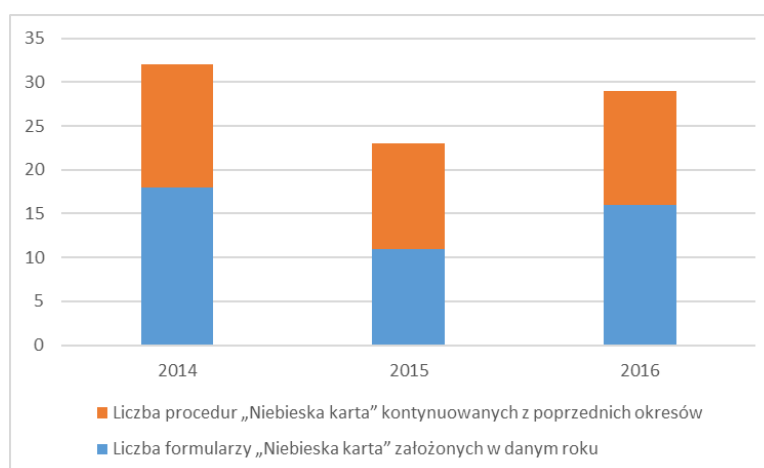
Obowiązki w zakresie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie należą do samorządu oraz administracji rządowej, zadania z tego zakresu ma między innymi gmina, która ma obowiązek podejmowania interwencji na rzecz przeciwdziałania przemocy w szczególności w ramach pracy zespołu interdyscyplinarnego, w skład którego wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych, a także kuratorzy sądowi. Służby prowadzą działania w oparciu o procedurę

⁴⁸ Ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Dz.U. z 2015 r., poz. 1390, tekst jednolity.

„Niebieskiej karty”. W działania na rzecz przeciwdziałania przemocy zaangażowana jest szczególnie mocno Policja oraz pomoc społeczna.

Liczba wykazanych przypadków występowania przemocy, która wskazuje na zakres zjawiska przemocy, dotyczy tylko tych sytuacji, gdzie przemoc została zgłoszona i odnotowana przez instytucje pomocowe.

Dane Gminnego zespołu interdyscyplinarnego wskazują, że w trzech ostatnich latach realizowanych było od 23 do 32 procedur „Niebieska karta”, co roku pojawiało się od 11 do 18 nowych przypadków, pozostałe były kontynuowane z poprzednich lat (ryc. 34.). Procedury były też kończone – od 6 do 12 procedur było co roku kończonych w związku z brakiem zasadności podjętych działań, co roku kończono też 2 procedury w związku z zakończeniem przemocy w rodzinie i zrealizowaniem indywidualnego planu pomocy⁴⁹.

Ryc. 34. Liczba realizowanych przez zespół interdyscyplinarny procedur „Niebieska karta”

Źródło: GOPS w Rudnej.

Informacje dotyczące przemocy w rodzinie przynosi również statystyka wsparcia udzielanego w ramach Punktu konsultacyjnego. Ofiary przemocy najczęściej korzystają z pomocy psychologicznej, ale również z porad radcy prawnego i terapeuty uzależnień (tabela 8.). Psycholog w 2016 roku udzielił wsparcia 16 ofiarom przemocy, ale w roku 2015 aż 36. Dane wskazują, że corocznie minimum kilkanaście ofiar przemocy korzysta z wsparcia specjalistów.

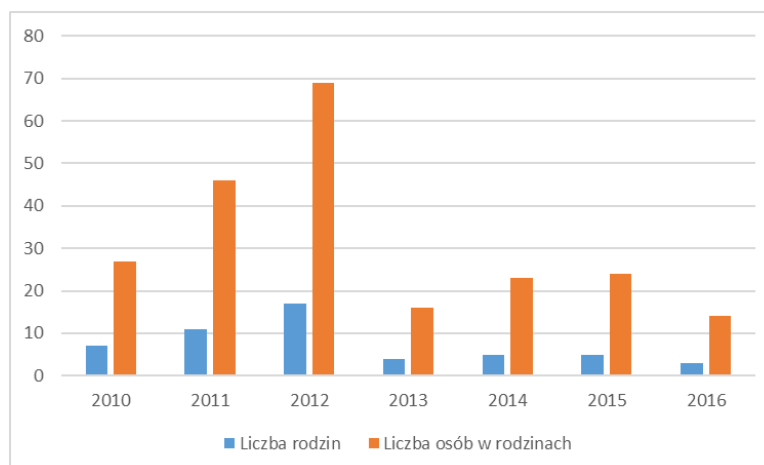
⁴⁹ GOPS w Rudnej.

Tabela 8. Liczba ofiar przemocy w rodzinie korzystająca z pomocy specjalistów Punktu konsultacyjnego

Specjaliści udzielający porad	2014	2015	2016
Instruktor terapii uzależnień	5	5	3
Radca prawny	24	19	6
Psycholog	23	36	16

Źródło: GOPS w Rudnej.

Liczba rodzin objętych pomocą społeczną ze względu na przemoc nie jest duża – w 2016 roku były to 3 rodziny, w 2015 roku – 5 rodzin (ryc. 35.). Obserwujemy spadek liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w związku z przemocą w porównaniu do lat 2010-2012. Wiąże się to prawdopodobnie z wdrożeniem procedury „Niebieskiej karty”, w ramach której pomoc społeczna również jest zaangażowana we wsparcie ofiar przemocy.

Ryc. 35. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie

Źródło: GOPS w Rudnej.

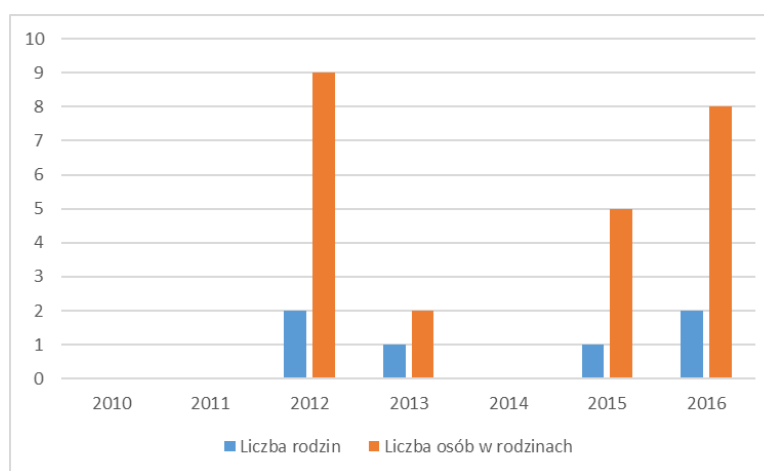
Ze względu na prawdopodobny znaczący zakres ukrytego zjawiska przemocy w rodzinie oraz prowadzone działania uświadamiające i wspierające prognozować należy wzrost liczby diagnozowanych przypadków przemocy w rodzinie.

2.2.12. Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe

Do problemów społecznych silnie oddziałujących na jednostki i rodziny i rodziców sytuacje kryzysowe należą również zdarzenia losowe. Mogą one być spowodowane działaniem żywiołów lub sił przyrody (np. pożar, huragan, powódź), ale także wynikać mogą z działań człowieka (np. kradzieże, włamania). Cechą zdarzenia losowego jest jego nagłe

wystąpienie, wywołanie poważnej sytuacji kryzysowej w życiu jednostki lub rodziny, w której wymaga ona natychmiastowej pomocy. W takich przypadkach wsparcia udziela również pomoc społeczna.

Zdarzenia losowe występują rzadko, dotyczą pojedynczych przypadków – w 2016 roku pomocy społecznej z tego powodu udzielono 2 rodzinom, w 2015 roku – 1 rodzinie. W niektórych latach w ogóle nie występowała konieczność pomocy w związku ze zdarzeniami losowymi (ryc. 36.).

Ryc. 35. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu wystąpienia zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych

Źródło: GOPS w Rudnej.

Do szczególnego typu zdarzeń losowych zaliczyć też można zdarzenia powstałe w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej. W latach 2010-2016 nie występowały one jednak na terenie gminy Rudna.

Ze względu na losowość występowania nieprzewidywanych wypadków i wydarzeń trudno prognozować zmiany w tym zakresie. Prawdopodobnie liczba zdarzeń losowych wymagających wsparcia rodzin przez instytucje pomocowe będzie się utrzymywała na stałym poziomie i dotyczyła rocznie pojedynczych przypadków.

2.3. Rozwiązywanie problemów społecznych w gminie Rudna

2.3.1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnej

Kluczową instytucją powołaną w gminie do rozwiązywania problemów społecznych jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnej (GOPS). Jego działalność uzupełniają także inne, specjalistyczne instytucje powołane do realizowania zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jak Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, przeciwdziałania uzależnieniom, jak Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które omówione zostaną w kolejnych rozdziałach. W ramach GOPS funkcjonuje także Punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin, którego działalność przedstawiona będzie w odrębnym rozdziale. Dodatkowo pomocy i wsparcia udzielają mieszkańcom także inne instytucje publiczne w ramach realizacji swoich statutowych działań. Należy tu wskazać na przedszkola i szkoły, instytucje kultury, ochrony zdrowia czy Policję. Ważną rolę pomocową odgrywają także instytucje powiatowe oraz organizacje pozarządowe.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnej realizuje przede wszystkim zadania z zakresu pomocy społecznej, określone ustawą o pomocy społecznej⁵⁰, ale również wykonuje działania wynikające z innych ustaw, związane ze świadczeniami rodzinnymi, świadczeniem wychowawczym, Kartą Dużej Rodziny, dodatkami mieszkaniowymi i energetycznymi, postępowaniem wobec dłużników alimentacyjnych, pomocy osobom uprawnionym do alimentów, wspieraniem rodziny i pieczęcią zastępczą oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, przeciwdziałaniem uzależnieniom, a także wsparciem uczniów poprzez stypendia.

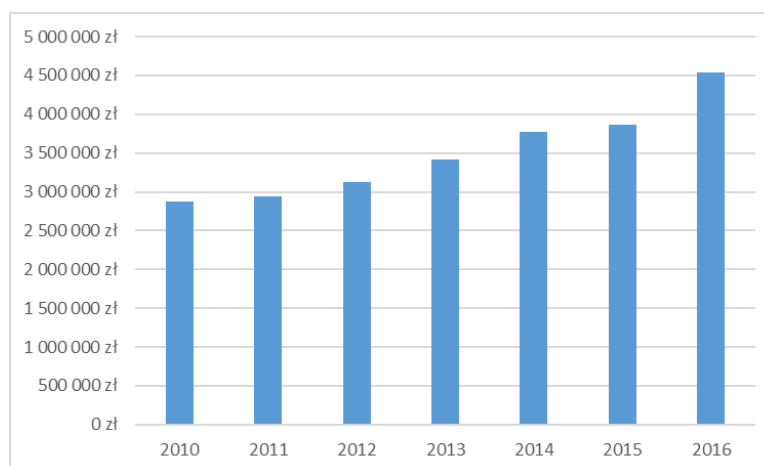
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnej zlokalizowany jest przy pl. Zwycięstwa 5 w Rudnej. Na dzień 31 grudnia 2016 roku zatrudniał 15 pracowników, w tym dyrektora, zastępcę dyrektora, 5 pracowników w referacie pomocy społecznej (4 pracowników socjalnych i 1 inspektora), 3 pracowników w referacie świadczeń rodzinnych wraz z funduszem alimentacyjnym, 3 pracowników księgowości, kierownicę i porządkową.

⁵⁰ Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2017 r., poz. 1769, tekst jednolity.

Dodatkowo na umowy cywilnoprawne zatrudnieni są radca prawny, psycholog i instruktor terapii uzależnień, a także opiekunki świadczące usługi opiekuńcze, których liczba jest zmienna (w 2016 roku pracowało 10 opiekunek)⁵¹.

Z usług GOPS korzystają mieszkańcy gminy Rudna. Jak już wskazano z pomocy społecznej korzystało w 2016 roku 5,8% mieszkańców (zob. rozdz. 2.2.1.), jednakże nie są to jedyni klienci Ośrodka, ponieważ z innych usług (np. świadczeń rodzinnych, świadczenia wychowawczego) korzystać mogą osoby, które nie wymagają pomocy społecznej. Wprowadzenie takich instrumentów jak Karta Dużej Rodziny czy świadczenie wychowawcze spowodowało, że kontakt z GOPS mają także osoby o wyższych dochodach. Zasięg oddziaływania GOPS jest więc zdecydowanie większy niż wynika to z danych dotyczących pomocy społecznej.

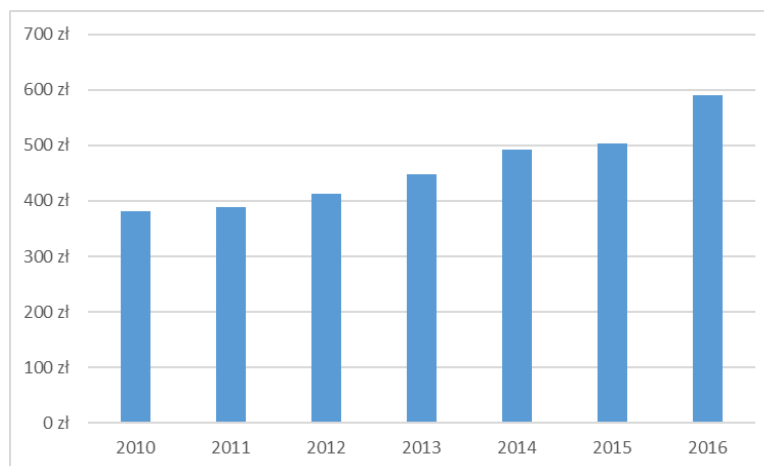
Na działania z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej Ośrodek w 2016 roku wydał ponad 4,5 mln zł. Kwoty wydatkowane na działania realizowane przez GOPS w latach 2010-2016 systematycznie rosły (ryc. 36.). Wynika to nie tyle ze wzrostu kwot wypłacanych świadczeń czy liczby klientów, ale głównie z wprowadzania nowych usług, które generują koszty, a także powodują pojawienie się nowych klientów (np. zasada „złotówka za złotówkę” w świadczeniach rodzinnych, świadczenie rodzicielskie, świadczenie wychowawcze).

Ryc. 36. Wydatki na pomoc społeczną i inne obszary polityki społecznej w budżecie GOPS w Rudnej
Źródło: GOPS w Rudnej.

⁵¹ GOPS w Rudnej.

W przeliczeniu na mieszkańca wydatki w 2016 roku wyniosły 589,62 zł i tu również obserwujemy znaczący wzrost wydatkowanych kwot – od zaledwie 381,49 zł w 2010 roku (ryc. 37.).

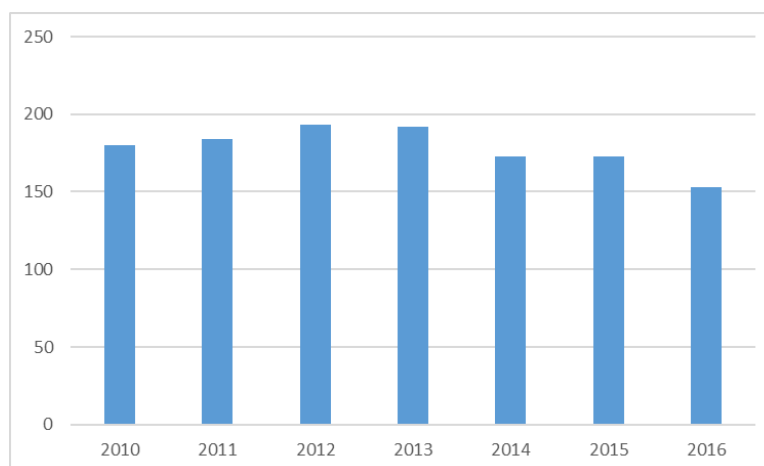
Ryc. 37. Wydatki na pomoc społeczną i inne obszary polityki społecznej w budżecie GOPS w Rudnej w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Źródło: GOPS w Rudnej.

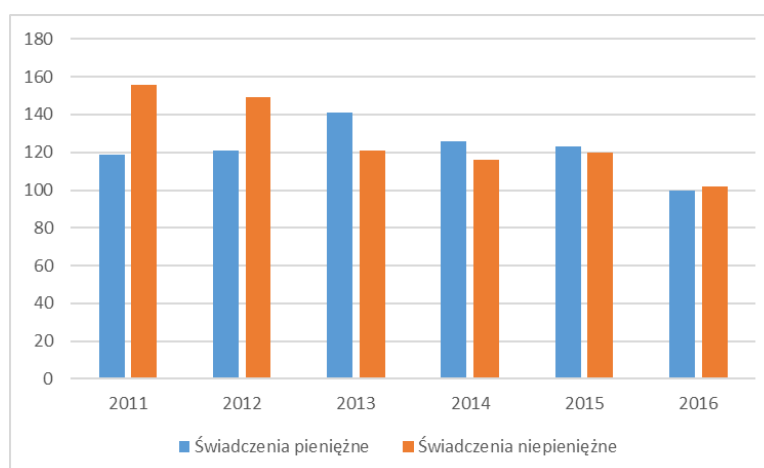
Ze względu na różnorodność działań realizowanych przez GOPS i ich ważność z perspektywy wsparcia osób i rodzin obszary pracy Ośrodka zostaną kolejno zaprezentowane.

Pomoc społeczna

Podstawowym obszarem działań GOPS jest obszar pomocy społecznej. W tej sferze w latach 2010-2016 corocznie Ośrodek pomocy i wsparcia udzielał około 150-190 rodzinom, łącznie 400-600 osobom. Świadczenia uzyskiwało około 250-300 osób (zob. rozdz. 2.2.1.). Pamiętać należy, że świadczenia uzyskać może więcej niż jedna osoba z jednej rodziny, a ponadto rodziny mogą korzystać zarówno ze świadczeń pieniężnych lub niepieniężnych albo jednych i drugich łącznie. Dane GOPS wskazują, że świadczenia pieniężne uzyskiwało między 100 a 140 rodzin, zaś niepieniężne między 100 a 160 rodzin. Liczba rodzin pobierających świadczenia w ostatnich latach się zmniejsza, dotyczy to zarówno rodzin ogółem, jak i rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych oraz niepieniężnych (ryc. 38, 39.).

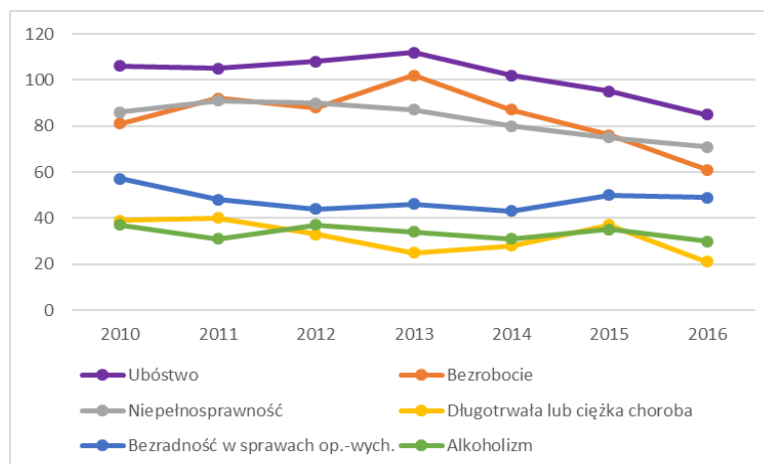

Ryc. 38. Liczba rodzin uzyskujących wsparcie w ramach pomocy społecznej
Źródło: GOPS w Rudnej.

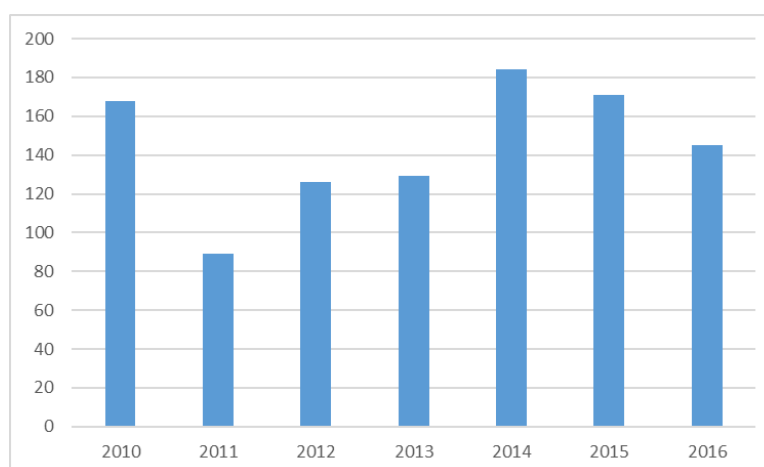
Ryc. 39. Liczba rodzin, które uzyskały z GOPS świadczenia pieniężne i niepieniężne
Źródło: GOPS w Rudnej.

Najczęstsze przyczyny udzielania pomocy w ostatnich latach pozostają niezmiennie. Do trzech kluczowych powodów należą: ubóstwo, bezrobocie i niepełnosprawność. Trzy kolejne ważne powody to: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, długotrwała lub ciężka choroba i alkoholizm (ryc. 40.). Liczba rodzin uzyskujących wsparcie z tych powodów generalnie spada, jednakże obserwujemy różną dynamikę tych zmian. Największy spadek dotyczy liczby rodzin korzystających z pomocy ze względu na ubóstwo i bezrobocie. Natomiast liczba rodzin wspieranych w związku z bezradnością nieznacznie wzrosła.

Ryc. 40. Najczęstsze przyczyny udzielania pomocy społecznej przez GOPS w Rudnej – liczba rodzin którym udzielono pomocy z powodu wystąpienia danego problemu
Źródło: GOPS w Rudnej.

Jednym z najistotniejszych zadań pomocy społecznej jest praca socjalna – działalność mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Pracę socjalną realizują pracownicy socjalni w odniesieniu do osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej. W 2016 roku pracą socjalną objętych było 145 rodzin, a więc 95% rodzin uzyskujących pomoc i wsparcie. Liczba rodzin objętych pracą socjalną ulegała w latach 2010-2016 wahaniam, w ostatnich trzech latach obserwujemy spadek liczby rodzin objętych pracą socjalną, co wiąże się ze spadkiem ogólnej liczby rodzin korzystających z wsparcia GOPS (ryc. 41.).

Ryc. 41. Liczba rodzin objętych pracą socjalną przez GOPS w Rudnej
Źródło: GOPS w Rudnej.

Rodzaje świadczeń pieniężnych i niepieniężnych oferowane przez pomoc społeczną uzależnione są z jednej strony od potrzeb klientów, z drugiej zaś od zasad ich świadczenia i uprawnionych kategorii osób określonych ustawą o pomocy społecznej⁵². Do najważniejszych świadczeń udzielanych w ramach pomocy społecznej przez GOPS w Rudnej należą:

- Specjalistyczne poradnictwo;
- Zasiłki – stałe, okresowe oraz celowe, w tym celowe w ramach pomocy w dożywianiu;
- Posiłki, w tym dla dzieci;
- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz pobyt w domu pomocy społecznej.

Specjalistyczne poradnictwo to ważna usługa oferowana rodzinom, umożliwiającą im przezwyciężenie trudności, rozwiązanie problemów i podjęcie działań na rzecz samodzielnego radzenia sobie w życiu. W 2016 roku z tej formy pomocy skorzystało 129 rodzin. Liczba rodzin objętych tą formą wsparcia różni się znacząco w ostatnich latach.

Klientom pomocy społecznej udzielane są zasiłki stałe oraz okresowe. Zasiłek stały przysługuje osobie pełnoletniej niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego. Zasiłek okresowy natomiast przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego osobom lub rodzinom o dochodach nieprzekraczających kryterium dochodowego. Z zasiłku stałego skorzystały w 2016 roku 32 osoby, a z okresowego 26. Liczba osób pobierających zasiłki stały ulega wahaniom, ale brak tu wyraźnego trendu. W przypadku zasiłku okresowego widoczne jest zmniejszenie liczby osób pobierających to świadczenie. Co ważne, główną przyczyną wypłacania zasiłku okresowego było bezrobocie – w 2016 roku 62% osób pobierało to świadczenie właśnie w związku z bezrobociem, zaś w 2013 roku aż 91%. Spadek liczby osób bezrobotnych i uzyskujących pomoc społeczną z tytułu bezrobocia wiąże się też ze spadkiem liczby osób pobierających zasiłki okresowe. Coraz więcej osób pobiera te zasiłki z innego tytułu – w 2016 roku 27% w związku z długotrwałą lub ciężką chorobą, a 8% z powodu niepełnosprawności⁵³.

⁵² Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, Dz.U. z 2017 r., poz. 1769, tekst jednolity.

⁵³ GOPS w Rudnej.

Kolejnym przyznawanym zasiłkiem jest zasiłek celowy, udzielany dla zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. W 2016 roku przyznano takie zasiłki 85 osobom, w tym 44 w ramach pomocy w dożywianiu. Liczba osób uzyskujących zasiłki celowe generalnie spada.

Tabela 9. Główne świadczenia z pomocy społecznej udzielane przez GOPS w Rudnej – liczba osób, którym przyznano świadczenie

Świadczenia	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Specjalistyczne poradnictwo*	113	151	126	131	152	235	129
Zasiłek stały	31	27	34	32	40	34	32
Zasiłek okresowy	32	44	47	32	28	25	26
w tym z tytułu bezrobocia	27	36	41	29	23	19	16
Zasiłek celowy ogółem	131	132	116	132	114	108	85
w tym w ramach pomocy w dożywianiu	bd	bd	bd	75	36	46	44
Posiłek ogółem	183	157	159	145	166	148	131
w tym dla dzieci	151	143	137	130	136	133	122
Schronienie	1	3	6	3	3	4	2
Ubranie	3	1	11	4	4	0	3
Sprawienie pogrzebu	0	0	0	0	1	0	0
Usługi opiekuńcze	9	10	9	5	5	6	4
Odpłatność za pobyt w DPS	4	4	6	8	8	9	6

* Liczba rodzin.

Źródło: GOPS w Rudnej.

Ważną formą wsparcia jest dożywianie – pomoc w formie posiłków uzyskiwały głównie dzieci w szkołach i przedszkolach. Posiłki dowożone są także do domów osobom starszym i niepełnosprawnym, które same nie mogą zapewnić sobie posiłków. Istotny jest fakt, że gmina Rudna prowadzi dożywianie w ramach programu osłonowego „Pomoc Gminy Rudna w zakresie dożywiania w okresie obejmującym lata 2014-2020” na mocy którego w szczególnych przypadkach przyznanie pomocy dzieciom w formie dożywiania nie wymaga przeprowadzenia procedury administracyjnej, w tym rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Jest to niezwykle istotne i przyczynia się do wyeliminowania problemu niedożywienia u dzieci⁵⁴.

GOPS udzielał także wsparcia w postaci zapewnienia schronienia, ubrania, a także sprawienia pogrzebu – liczba korzystających osób była niewielka.

Corocznie kilka osób korzysta z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania oraz z pobytu w domu pomocy społecznej (tabela 9.).

Świadczenia rodzinne

GOPS realizuje również zadania określone ustawą o świadczeniach rodzinnych⁵⁵. Do świadczeń rodzinnych należą:

- Zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłku rodzinnego (z tytułu urodzenia dziecka, wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, kształcenia i rehabilitacji dziecka, rozpoczęcia roku szkolnego, podjęcia nauki poza miejscem zamieszkania, korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka);
- Świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne;
- Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka;
- Świadczenie rodzicielskie.

Zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłku oraz specjalny zasiłek opiekuńczy przyznawane są osobom spełniającym określone kryterium dochodowe⁵⁶, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka od początku 2013 roku również uzależniona jest od dochodu⁵⁷.

Świadczenia rodzinne przyznawane są na okres zasiłkowy, który – w stanie prawnym obowiązującym od 2009 roku – oznacza okres od 1 listopada do 31 października następnego roku kalendarzowego.

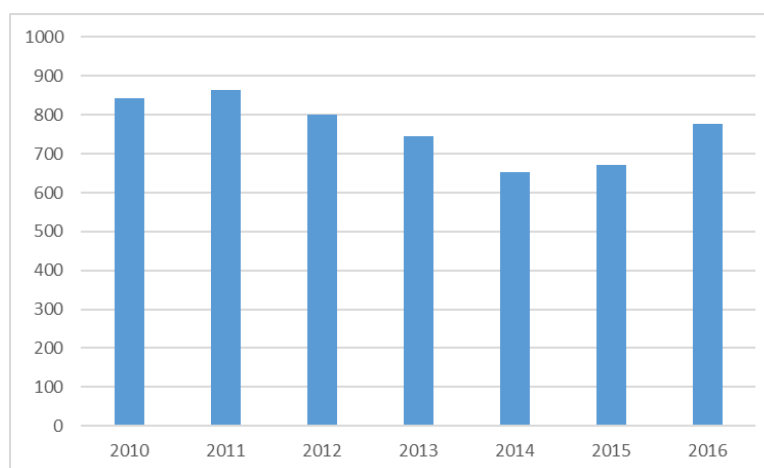
⁵⁴ Uchwała nr XXV/243/2014 Rady Gminy Rudna z dnia 29 stycznia 2014r. w sprawie utworzenia wieloletniego programu osłonowego w zakresie dożywiania „Pomoc Gminy Rudna w zakresie dożywiania w okresie obejmującym lata 2014-2020”.

⁵⁵ Ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, Dz.U. 2016, poz. 1518, tekst jednolity ze zm.

⁵⁶ Aktualnie obowiązujące (od 1.XI.2015 r.) kryterium dochodowe wynosi 674 zł, zaś w przypadku rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym 764 zł.

⁵⁷ Kryterium dochodowe jest jednak w tym przypadku dużo wyższe i wynosi 1922 zł na osobę w rodzinie.

W 2016 roku ze świadczeń rodzinnych ogółem skorzystało 461 rodzin, w tym 831 osób⁵⁸. W latach 2011-2014 obserwujemy spadek liczby osób korzystających ze świadczeń rodzinnych, a od roku 2015 wzrost liczby beneficjentów (ryc. 42.). Wiąże się to m.in. ze zmianami w ramach systemu świadczeń rodzinnych, a więc z podwyższeniem kryterium dochodowego, wprowadzeniem zasady „złotówka za złotówkę”, nowego świadczenia rodzicielskiego.

Ryc. 42. Liczba osób uzyskujących świadczenia rodzinne

Źródło: GOPS w Rudnej.

Do najliczniej przyznawanych świadczeń należą zasiłki rodzinne. Wśród dodatków do zasiłku rodzinnego najczęściej wykorzystywane są dodatki z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej oraz podjęcia nauki w szkole poza miejscem zamieszkania. Strukturę wypłacanych przez GOPS w Rudnej świadczeń rodzinnych zaprezentowano w tabeli 10.

W 2016 roku po raz pierwszy wypłacano świadczenie rodzicielski – przyznawane rodzicom, którzy nie mają prawa do zasiłku macierzyńskiego. W 2016 roku z tego świadczenia skorzystały 52 osoby⁵⁹.

⁵⁸ GOPS w Rudnej.

⁵⁹ GOPS w Rudnej.

Tabela 10. Świadczenia rodzinne wypłacane przez GOPS w Rudnej

Wyszczególnienie	2015		2016	
	liczba świadczeń	kwota świadczeń	liczba świadczeń	kwota świadczeń
Zasiłki rodzinne	4531	460763,00	4912	553239,00
Dodatki do zasiłków rodzinnych – z tytułu:				
Urodzenia dziecka	32	32000,00	19	19000,00
Opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	17	6520,00	32	12627,00
Samotnego wychowywania dziecka	212	39610,00	225	44298,00
Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, z tego w wieku:	314	24860,00	288	28250,00
Rozpoczęcia roku szkolnego	291	29100,00	307	30700,00
Podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania:				
na pokrycie wydatków związanych z zamieszkaniem w miejscowości, w której znajduje się szkoła	30	2790,00	34	3634,00
na pokrycie wydatków związanych z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się szkoła	600	31469,00	568	36432,00
Wychowywanie dziecka w rodzinie wielodzietnej	859	70080,00	925	83940,00
Ogółem zasiłki rodzinne z dodatkami	6886	697192,00	7370	728280,00
Zasiłki pielęgnacyjne	2096	320688,00	2034	311202,00
Świadczenia pielęgnacyjne	353	422720,00	314	407810,00
Dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego				
Specjalny zasiłek opiekuńczy	60	30264,00	74	37991,00
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	65	65000,00	63	63000,00

Źródło: GOPS w Rudnej.

Pomoc osobom uprawnionym do alimentów

Kolejny rodzaj zadań realizowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnej obejmuje zadania realizowane w ramach ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁶⁰. GOPS wypłaca świadczenia z funduszu alimentacyjnego⁶¹ (tabela 10.), prowadzi

⁶⁰ Ustawa z 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, Dz.U. z 2017 r., poz. 489, tekst jednolity ze zm.

również działania wobec dłużników alimentacyjnych, w tym prowadzi działania na rzecz zwrotu kwot wypłaconych z funduszu alimentacyjnego, zgłasza do Biur Informacji Gospodarczej (BIG) informacje o wysokości zadłużenia poszczególnych osób.

Z pomocy funduszu alimentacyjnego korzystało w latach 2010-2016 corocznie od 40 do 60 rodzin, w tym od 75 do ponad 100 dzieci. Liczba rodzin i dzieci korzystających z tej pomocy w 2016 roku znacząco wzrosła (tabela 11.).

Tabela 11. Świadczenia alimentacyjne wypłacane przez GOPS w Rudnej

Świadczenia alimentacyjne	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba osób	75	78	76	80	89	85	104
Liczba rodzin	40	44	41	50	49	52	60
Kwota świadczeń w zł	232734,00	246761,00	246386,00	265695,00	335434,00	344694,00	407766,00

Źródło: GOPS w Rudnej.

Wsparcie rodziny i piecza zastępcza

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również zadania na rzecz rodzin określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁶². Nakłada ona na gminy zadania polegające na przyjęciu i realizacji programu wspierania rodziny, zatrudnieniu asystenta rodziny (obligatoryjnie od 2015 roku) oraz współfinansowaniu pobytu dzieci z gminy umieszczonych w pieczy zastępczej.

GOPS w Rudnej prowadząc działania w zakresie wsparcia rodziny i pieczy zastępczej realizuje zadania wynikające z Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015-2017. Dotyczą one m.in. wsparcia finansowego i dożywiania dzieci i młodzieży w szkołach i przedszkolach, monitorowania, we współpracy z Policją, pedagogami szkolnymi i pracownikami służby zdrowia, sytuacji rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji, obejmowania rodzin wsparciem asystenta rodziny, udzielania poradnictwa prawnego, psychologicznego i terapeutycznego, organizowania wsparcia w postaci wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży, czy zajęć podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców. Ośrodek pozyskuje również żywność w ramach programów europejskich i dystrybuje ją wśród osób potrzebujących. GOPS współfinansuje pobyt dzieci w pieczy zastępczej.

⁶¹ Przysługują jeżeli egzekucja alimentów w okresie dwóch miesięcy poprzedzających złożenie wniosku jest bezskuteczna, a dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekroczył kwoty 725 zł.

⁶² Ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dz.U. z 2017 r., poz. 697, tekst jednolity.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej asystent rodziny pracuje od 2013 roku. W 2016 roku zatrudnionych było dwóch asystentów rodziny, a wsparciem asystenta objęto 11 rodzin, w tym 6 rodzinom na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Lubinie. W 2016 roku w pieczy zastępczej przebywało 3 dzieci, zaś w roku 2015 4 dzieci, którym współfinansowano pobyt. Informacje dotyczące zadań z zakresu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej zestawiono w tabeli 12.

Tabela 12. Zadania z zakresu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej realizowane przez GOPS w Rudnej

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny	10	16	10	11
Liczba asystentów rodziny	2	2	3	2
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w zł	14451,00	34197,00	21450,00	18360,00

Źródło: GOPS w Rudnej.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, alkoholizmowi i narkomanii

GOPS w Rudnej jest aktywnym realizatorem zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii.

Działania w tym zakresie prowadzone są zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem⁶³, w ramach przyjmowanych przez gminę: programu przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy (aktualnie obowiązuje w tym zakresie Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla gminy Rudna za lata 2016-2020) oraz rocznych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (aktualnie Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Rudna na 2017 rok) oraz przeciwdziałania narkomanii (aktualnie Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Rudna na 2017 rok).

W tych sferach powoływane są również specjalne instytucje podejmujące działania na rzecz rozwiązywania problemów przemocy i alkoholizmu. Są to zespół interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz gminna komisja rozwiązywania problemów

⁶³ Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Dz.U. z 2015 r., nr 1390, tekst jednolity; Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Dz.U. z 2016 r., poz. 487, tekst jednolity; Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, Dz.U. z 2017 r., poz. 783, tekst jednolity.

alkoholowych. W ich działalność zaangażowani są również pracownicy GOPS w Rudnej. Instytucje te zostaną zaprezentowane w kolejnych rozdziałach.

GOPS w Rudnej prowadzi także Punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin, który służy wsparciem osobom i rodzinom z problemami uzależnień, przemocy czy innymi istotnymi problemami. Jego działalność zostanie zaprezentowana w odrębnym rozdziale.

Ośrodek w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie, profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień prowadzi działania o charakterze profilaktycznym. W zakresie przeciwdziałania przemocy GOPS upowszechnia, m.in. w szkołach, przedszkolach, przychodni, świetlicach wiejskich, na Komisariacie Policji) materiały informacyjno-edukacyjne z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Informacje dotyczące oferowanej pomocy dostępne są również na stronie internetowej.

GOPS prowadzi profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży. Polega ona na prowadzeniu zajęć profilaktycznych dla dzieci ze szkół podstawowych w świetlicach wiejskich, prelekcji dla rodziców, a także prowadzeniu na terenie szkół oraz ośrodków kultury programów i przedsięwzięć profilaktycznych dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych (spektakle, warsztaty, konkursy, zajęcia rekreacyjno-sportowe, dofinansowanie wyjazdów). Działania te prowadzą na zlecenie GOPS nauczyciele lub specjaliści z zewnątrz. GOPS dystrybuuje również materiały informacyjno-edukacyjne⁶⁴.

Świadczenie wychowawcze

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również zadania związane z obsługą i wypłacaniem świadczenia wychowawczego w ramach programu 500 Plus. Świadczenie wychowawcze przysługuje rodzicom, opiekunom prawnym bądź faktycznym dziecka na dziecko, które nie ukończyło 18 lat. Świadczenie wychowawcze na drugie i kolejne dziecko przysługuje niezależnie od dochodu. Wsparcie na pierwsze dziecko rodzice otrzymują po spełnieniu kryterium dochodowego 800 zł na osobę w rodzinie lub 1200 zł na osobę w rodzinie, w której wychowywane jest dziecko niepełnosprawne.

Wprowadzenie świadczenia wychowawczego od 1 kwietnia 2016 roku spowodowało znaczące zwiększenie liczby klientów GOPS. W okresie od 1 kwietnia do 31 grudnia 2016 roku

⁶⁴ GOPS w Rudnej.

złożono 642 wnioski o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego. Wnioski składano głównie w wersji papierowej. Wydano 594 decyzje przyznające prawo do świadczenia wychowawczego, co stanowiło 94% ogółu wydanych decyzji (tabela 13.).

Tabela 13. Złożone wnioski o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego oraz wydane decyzje przez GOPS w Rudnej za okres 01.04.2016-31.12.2016

Wyszczególnienie	01.04.2016-31.12.2016
Liczba złożonych wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego, w tym:	642
Złożonych w formie papierowej	560
Złożonych drogą elektroniczną	82
Liczba oczekujących na rozpatrzenie wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego	6
Liczba wydanych decyzji w sprawach dotyczących świadczenia wychowawczego, w tym:	636
W tym liczba wydanych decyzji przyznających prawo do świadczenia wychowawczego	594
Liczba prowadzonych od 1 kwietnia 2016 r. spraw dotyczących zamiany formy wypłaty świadczenia wychowawczego z pieniężnej na rzeczową lub na opłacanie usług	3

Źródło: GOPS w Rudnej.

Za okres od 1 kwietnia do 31 grudnia 2016 roku mieszkańcom przysługiwało 7211 świadczeń wychowawczych na 852 dzieci, w tym 2287, a więc 32% na pierwsze dziecko. W tym okresie wypłacono 7199 świadczeń, zaś 12 świadczeń przekazanych zostało w formie rzeczowej lub opłacania usług (tabela 14.).

Tabela 14. Świadczenia wychowawcze należne i wypłacone przez GOPS w Rudnej za okres 01.04.2016-31.12.2016

Wyszczególnienie	01.04.2016-31.12.2016
Liczba świadczeń wychowawczych należnych za okres 01.04.2016-31.12.2016, w tym:	7211
Na pierwsze dziecko	2287
Liczba świadczeń wychowawczych wypłaconych w formie pieniężnej w okresie 01.04.2016-31.12.2016	7199
Liczba świadczeń wychowawczych przekazanych w formie rzeczowej lub opłacania usług w okresie 01.04.2016-31.12.2016	12
Poniesione z budżetu państwa wydatki na świadczenie wychowawcze (bez środków na koszty obsługi i na wdrożenie)	3589856,00

Źródło: GOPS w Rudnej.

Dodatki mieszkaniowe i energetyczne

Kolejny obszar zadań realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnej to udzielanie wsparcia w postaci dodatków mieszkaniowych, czyli pomocy dla osób, które nie są w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania i dodatków energetycznych, czyli wsparcia dla najuboższych najemców, pobierających dodatek mieszkaniowy, którzy mają problem z uiszczaniem opłat za energię (tzw. odbiorców wrażliwych).

Pomoc w postaci dodatku mieszkaniowego przysługuje zależnie od dochodu oraz określonego ustawowo metrażu mieszkania. Wysokość dodatku obliczana jest w oparciu o wydatki ponoszone na utrzymanie mieszkania.

W latach 2010-2012 świadczenia były wypłacane przez Urząd Gminy Rudna, zaś od 2013 roku zajmuje się tym GOPS. Wsparcia w postaci dodatków mieszkaniowych udzielano corocznie 50-70 rodzinom, w 2016 roku z pomocy skorzystało 51 rodzin (tabela 14.).

Od 1 stycznia 2014 roku osoba pobierająca dodatek mieszkaniowy i posiadająca umowę sprzedaży energii elektrycznej zawartą z przedsiębiorstwem energetycznym oraz zamieszkująca w miejscu dostarczania tej energii może ubiegać się również o dodatek energetyczny. W 2016 roku z dodatków energetycznych skorzystało 39 rodzin (tabela 15.).

Tabela 15. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne

Dodatki mieszkaniowe i energetyczne		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Dodatki mieszkaniowe	Liczba gospodarstw domowych	58	64	52	63	56	69	51
	Kwota świadczeń w zł	74098,00	81145,00	76242,00	85769,00	106090,00	102916,00	92405,00
Dodatki energetyczne	Liczba gospodarstw domowych	-	-	-	-	47	52	39
	Kwota świadczeń w zł	-	-	-	-	6001,00	6898,00	5776,00

Źródło: GOPS w Rudnej.

Karta Dużej Rodziny

GOPS w Rudnej realizuje również zadania wynikające z ustawy o Karcie Dużej Rodziny⁶⁵. Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny to system zniżek dla rodzin wielodzietnych, a więc rodzin z minimum trojgiem dzieci. Oferuje ona zniżki i dodatkowe uprawnienia rodzinom 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Jej posiadacze mają możliwość tańszego korzystania z oferty instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych czy księgarni na terenie całego kraju. Posiadanie Karty ułatwia więc dużym rodzinom dostęp do rekreacji oraz obniża koszty codziennego życia.

Karta przysługuje rodzinom z co najmniej trójką dzieci do ukończenia 18 roku życia, do ukończenia 25 roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej oraz bez ograniczeń wiekowych, w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice, przez których rozumie się także rodziców zastępczych lub osoby prowadzące rodzinny dom dziecka, mogą korzystać z Karty dożywotnio, natomiast dzieci do 18 roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. Karta przyznawana jest także dzieciom umieszczonym w rodzinnej pieczy zastępczej na czas umieszczenia w danej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

⁶⁵ Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny, Dz.U. z 2016 r., poz. 785, tekst jednolity ze zm.

W 2015 roku o wydanie Karty Dużej Rodziny wystąpiło 41 rodzin. Wydano 197 kart. W 2016 roku o wydanie Karty wystąpiło 12 rodzin i wydano 60 kart⁶⁶. Koszt realizacji programu przez gminę jest finansowany z budżetu państwa.

Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów

Od 2012 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnej realizuje zadania dotyczące udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym uczniom w oparciu o przepisy o systemie oświaty⁶⁷. Świadczenia są dofinansowywane z budżetu państwa (80% wartości zadania).

W roku 2014 ze stypendium skorzystało 80 uczniów, w roku 2015 – 81, zaś w roku 2016 odnotowujemy zmniejszenie liczby uczniów korzystających ze stypendium – pobierało je 60 osób. Dane dotyczące uczniów pobierających stypendia zestawiono w tabeli 16.

Tabela 16. Pomoc materialna dla uczniów wypłacana przez GOPS w Rudnej – liczba uczniów pobierających stypendia

Szkoły	2014	2015	2016
Zespół Szkół w Rudnej	38	29	31
Zespół Szkół w Chobieni	25	36	23
Zespół Placówek Szkolno-Wychowawczych w Głogowie	2	2	-
OHP Wichlice	1	-	-
Zespół Placówek Edukacyjno-Wychowawczych Lwówek	1	1	-
Szkoły ponadgimnazjalne	13	13	6
Ogółem	80	81	60
Wydatki na stypendia ogółem w zł	23244,10	14277,90	15608,66

Źródło: GOPS w Rudnej.

Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudnej prowadzi także inne działania na rzecz osób w trudnych sytuacjach życiowych, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ważnym realizowanym w tej sferze działaniem był program *Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu na obszarze Gminy Rudna*, realizowany od 31 grudnia 2012 roku do 31 grudnia 2015 roku, a jego trwałość ma być utrzymana do 31 grudnia 2020 roku. Celem głównym projektu jest wyrównanie dysproporcji w zakresie dostępu i wykorzystania Internetu

⁶⁶ GOPS w Rudnej.

⁶⁷ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz.U. z 2016 r., poz. 1943, tekst jednolity ze zm.

szerokopasmowego oraz wyrównanie dysproporcji w zakresie umiejętności posługiwania się Internetem dla 300 osób. W ramach projektu beneficjenci mają zagwarantowany dostęp do Internetu szerokopasmowego, zestaw komputerowy oraz opłacany przez Gminę abonament do 2020 roku. Łącznie w projekcie wzięło udział 388 beneficjentów, a na liście rezerwowej oczekuje aktualnie 15 osób⁶⁸. Zainteresowanie projektem świadczy o tym jak ważna jest kwestia dostępu do Internetu i jak istotne jest przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu.

2.3.2. Gminny Zespół Interdyscyplinarny

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie⁶⁹ wymaga stworzenia gminnego systemu rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie. W jego ramach niezbędne jest opracowanie gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, powołanie zespołu interdyscyplinarnego, który będzie prowadził postępowania z zakresu „Niebieskich kart”, przeprowadzanie procedur „Niebieskiej karty”, prowadzenie szeroko pojętego poradnictwa, edukacji i tworzenia systemu interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W działaniach tych aktywnie uczestniczy pomoc społeczna, jednakże ideą są działania łączące aktywność różnych instytucji, m.in. ośrodka pomocy społecznej, Policji, oświaty czy ochrony zdrowia.

Aktualnie działalność w sferze przeciwdziałania przemocy w rodzinie prowadzona jest zgodnie z Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla gminy Rudna za lata 2016-2020.

W Gminie funkcjonuje Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Aktualnie Zespół działa w następującym składzie:

- Dorota Wojtun-Koblańska – dyrektor Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnej, Przewodnicząca ZI;
- Mariola Krzeń – starszy pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnej;
- Marzena Kurant – pedagog Szkoły Podstawowej w Zespole Szkół w Rudnej;
- Renata Sułek – pedagog Gimnazjum w Zespole Szkół w Rudnej;
- Izabela Tetera – pedagog Zespołu Szkół w Chobieni;

⁶⁸ Stan na 30 czerwca 2017 r.; GOPS w Rudnej.

⁶⁹ Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Dz.U. z 2015 r., nr 1390, tekst jednolity.

- Elżbieta Oleśniewicz – kurator zawodowy Sądu Rejonowego w Lubinie;
- Sylwia Pęczkowicz-Kuduk – kurator zawodowy Sądu Rejonowego w Lubinie;
- Dariusz Gralla – Kierownik Ognia Prewencji Komisariatu Policji w Rudnej, Zastępca Przewodniczącego ZI;
- Sylwia Serafin – asystent Zespołu Profilaktyki Społecznej Komendy Powiatowej Policji w Lubinie;
- Jadwiga Kondracka – młodszy asystent specjalistka, pielęgniarzka środowiskowo-rodzinna Miedziowego Centrum Zdrowia w Lubinie Przychodni w Rudnej;
- Barbara Wilczewska – sekretarz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rudnej.

Zespół prowadząc działania organizuje spotkania całego Zespołu, ale także grup roboczych, które zajmują się konkretnymi przypadkami przemocy w rodzinie. W latach 2014-2016 Zespół każdego roku spotykał się 4 razy, znacząco większa była natomiast liczba powołanych grup roboczych i spotkań tych grup. Zespół Interdyscyplinarny w 2016 roku prowadził działania w ramach 16 grup roboczych, które spotkały się aż 110 razy. Zespół oferował wsparcie ofiarom i sprawcom przemocy, decydował o kierowaniu spraw do organów ścigania, jak również o zamknięciu postępowań w związku z brakiem zasadności podejmowanych działań lub w związku z zakończeniem przemocy w rodzinie i zrealizowaniem indywidualnego planu pomocy. Szczegółowe dane dotyczące działalności Zespołu w latach 2014-2016 oraz realizowanych procedur „Niebieska karta” zestawiono w tabeli 17.

Działalność Zespołu wspiera GOPS oraz Punkt konsultacyjny, który mieści się w GOPS w Rudnej.

Tabela 17. Informacje o działalności Zespołu interdyscyplinarnego i procedurze „Niebieskiej karty”

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Liczba procedur „Niebieska karta” kontynuowanych z poprzednich okresów	14	12	13
Liczba formularzy „Niebieska karta” założonych w danym roku ogółem	18	11	16
Liczba formularzy „Niebieska karta” założonych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej	5	2	0
Liczba formularzy „Niebieska karta” założonych przez GKRPA	0	0	0
Liczba formularzy „Niebieska karta” założonych przez Policję	12	9	16
Liczba formularzy „Niebieska karta” założonych przez jednostki oświaty	0	0	0
Liczba formularzy „Niebieska karta” założonych przez jednostki ochrony zdrowia	1	0	0
Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4
Liczba powołanych grup roboczych	32	27	16
Liczba spotkań grup roboczych	87	88	110
Liczba przekazanych przez Zespół Interdyscyplinarny/ grupę roboczą zawiadomień do organów ścigania o popełnieniu przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie	2	1	1
Osoby, którym zapewniono schronienie w ośrodkach wsparcia lub specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy	0	0	0
Przypadki odebrania dziecka w związku z przemocą w rodzinie	0	0	0
Liczba zakończonych procedur „Niebieska karta” ogółem	14	12	8
Liczba zakończonych procedur „Niebieska karta” w związku z zakończeniem przemocy w rodzinie i zrealizowaniem indywidualnego planu pomocy	2	2	2
Liczba zakończonych procedur „Niebieska karta” w związku z brakiem zasadności podjętych działań	12	10	6

Źródło: GOPS w Rudnej.

2.3.3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest podmiotem prowadzącym działania na rzecz przeciwdziałania alkoholizmowi, w tym realizuje zadania wynikające z gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych to dokument obligatoryjny, corocznie przyjmowany przez Radę Gminy, który określa zakres działań w sferze profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi. Główne obszary działań w tym zakresie obejmują: działania w zakresie ograniczenia dostępności alkoholu i kontroli punktów sprzedaży alkoholu, zapewnienie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych

i ich rodzin oraz wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych współpracuje przy opracowaniu gminnego programu profilaktyki, wydaje opinie dotyczące lokalizacji punktów sprzedaży napojów alkoholowych, podejmuje działania zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, prowadzi rozmowy z członkami rodzin osób uzależnionych od alkoholu, zmierzających do podejmowania przez nich leczenia współuzależnienia oraz współpracuje z innymi podmiotami, w tym organizacjami pozarządowymi, w zakresie realizacji zadań wynikających z gminnego programu rozwiązywania problemów alkoholowych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa w następującym składzie:

- Dorota Wojtun-Koblańska – dyrektor Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnej, Przewodniczący GKRPA;
- Barbara Wilczewska – sekretarz;
- Marzena Kurant – pedagog Szkoły Podstawowej w Zespole Szkół w Rudnej, członek;
- Sylwia Pęczkowicz-Kuduk – kurator zawodowy Sądu Rejonowego w Lubinie, członek;
- Dariusz Gralla – Kierownik Ogniwa Prewencji Komisariatu Policji w Rudnej, członek.

W 2016 roku Komisja odbyła 11 spotkań, zleciła GOPS przeprowadzenie 16 wywiadów środowiskowych oraz zaleciła badania przez biegłego i wydanie opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczenia odwykowego – w 2016 roku wydano 4 takie opinie. W roku 2015 Komisja spotkała się 9 razy, na jej zlecenie przeprowadzono 13 wywiadów i wydano 11 opinii⁷⁰. Zakres prac prowadzonych przez Komisję sytuuje się więc na stałym poziomie.

Ważnym zadaniem Komisji jest pomoc osobom uzależnionym i ich rodzinom. Działania podejmowane przez Gminną Komisję w tym zakresie są realizowane przez Punkt konsultacyjny.

⁷⁰ GOPS w Rudnej.

2.3.4. Punkt konsultacyjny

Punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin prowadzi działalność usługową dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, rodzin z problemem alkoholowym, dotkniętych innymi uzależnieniami i problemami społecznymi, m.in. problemami rodzinnymi i wychowawczymi. Głównym celem Punktu jest specjalistyczne poradnictwo w zakresie pomocy psychologicznej i prawnej oraz terapia uzależnień. Działalność Punktu nastawiona jest przede wszystkim na zdiagnozowanie problemów klienta w zakresie uzależnień, przemocy w rodzinie i innych problemów oraz zaplanowanie pomocy i udzielenie wsparcia dla osób i rodzin korzystających z jego usług.

Punkt konsultacyjny w Rudnej działa przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. Osoby potrzebujące pomocy skorzystać mogą ze wsparcia terapeuty uzależnień, psychologa i radcy prawnego. Rejestrację na wizyty u specjalistów: psychologa i radcy prowadzą pracownicy socjalni. Skorzystanie z pomocy terapeuty nie wymaga wcześniejszej rejestracji. Aktualnie każdy ze specjalistów świadczy pomoc raz w tygodniu.

Największa liczba osób korzysta z porad radcy prawnego – w 2016 roku radca pomógł 129 osobom udzielając łącznie 221 porad. Głównie są to jednak osoby z innego typu problemami niż przemoc i uzależnienia. Z pomocy radcy skorzystały 4 osoby z problemem uzależnień, 6 ofiar przemocy i 2 sprawców.

Osoby uzależnione najczęściej korzystają z wsparcia terapeuty uzależnień – w 2016 roku udzielił on pomocy 43 osobom, w tym 41 z problemem alkoholowym, a więc głównie zajmował się on osobami uzależnionymi od alkoholu.

Z porad psychologicznych korzystało w 2016 roku 61 osób, w tym 16 ofiar przemocy w rodzinie, 2 sprawców przemocy i 2 osoby z problemem alkoholowym. Widać więc, że psycholog pomaga również w rozwiązywaniu innych problemów niż tylko przemoc i uzależnienia.

Oferta Punktu konsultacyjnego cieszy się zainteresowaniem mieszkańców gminy Rudna – liczba osób uzyskujących pomoc w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym poziomie (tabela 18.). Wyraźna jest więc potrzeba funkcjonowania takiego punktu i udzielania specjalistycznego poradnictwa.

Tabela 18. Wsparcie udzielane przez specjalistów z Punktu konsultacyjnego

Wyszczególnienie	2014	2015	2016
Instruktor terapii uzależnień			
Liczba osób, którym udzielono wsparcia ogółem	47	43	43
Liczba porad ogółem	171	227	202
Liczba osób z problemem alkoholowym, którym udzielono wsparcia	44	39	41
Liczba ofiar przemocy w rodzinie, którym udzielono wsparcia	5	5	3
Liczba sprawców przemocy w rodzinie, którym udzielono wsparcia	1	2	0
Radca prawny			
Liczba osób, którym udzielono wsparcia ogółem	152	158	129
Liczba porad ogółem	215	241	221
Liczba osób z problemem alkoholowym, którym udzielono wsparcia	9	4	4
Liczba ofiar przemocy w rodzinie, którym udzielono wsparcia	24	19	6
Liczba sprawców przemocy w rodzinie, którym udzielono wsparcia	2	2	2
Psycholog			
Liczba osób, którym udzielono wsparcia ogółem	70	77	61
Liczba porad ogółem	200	260	206
Liczba osób z problemem alkoholowym, którym udzielono wsparcia	6	4	2
Liczba ofiar przemocy w rodzinie, którym udzielono wsparcia	23	36	16
Liczba sprawców przemocy w rodzinie, którym udzielono wsparcia	1	2	2

Źródło: GOPS w Rudnej.

2.3.5. Instytucje powiatowe działające na rzecz rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców gminy Rudna

Za rozwiązywanie problemów społecznych odpowiadają również instytucje powiatowe. Szczególne zadania mają one w zakresie pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, wspierania osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ochrony zdrowia oraz pomocy bezrobotnym i ich aktywizacji. Do najważniejszych jednostek realizujących te zadania należą:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubinie (PCPR) – mieści się w Lubinie, przy ul. Składowej 3 i jest instytucją odpowiedzialną za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na obszarze powiatu. Kluczowe zadania PCPR dotyczą pomocy społecznej, w tym interwencji kryzysowej, wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz wsparcia osób niepełnosprawnych;

- Placówki opiekuńczo-wychowawcze – na terenie powiatu lubińskiego funkcjonują trzy placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego (Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego „Bajka” w Lubinie, ul. Miedziana 29/2; Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego „Przystań” w Składowicach, Składowice 6; Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego „Przyszłość” w Raszówce, ul. Bema 20) oraz Powiatowe Centrum Opieki i Wychowania w Lubinie, które znajduje się przy ul. Jana Kilińskiego 12b – placówki te zapewniają dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej całodobową opiekę i wsparcie. Powiat lubiński organizuje również rodzinną pieczę zastępczą, a więc rodzinne domy dziecka i rodziny zastępcze;
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności – zlokalizowany jest w Starostwie Powiatowym w Lubinie, przy ul. Kilińskiego 12 b, wydaje: orzeczenia o niepełnosprawności dla osób, które nie ukończyły 16 roku życia, orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób, które ukończyły 16 rok życia oraz legitymacje osoby niepełnosprawnej;
- Powiatowy Urząd Pracy – mieści się w Lubinie, przy ul. Kilińskiego 12b, realizuje zadania w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej, w tym m.in. udziela pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy, a także pracodawcom w pozyskaniu pracowników przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe, rejestruje bezrobotnych i poszukujących pracy, inicjuje i wdraża instrumenty rynku pracy, inicjuje, organizuje i finansuje usługi i instrumenty rynku pracy;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubinie – zlokalizowana w Lubinie, przy ul. Komisji Edukacji Narodowej 6a, do jej zadań należy w szczególności: wspomaganie rozwoju i efektywności uczenia dzieci i młodzieży, pomoc uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielanie porad psychologicznych, pedagogicznych, logopedycznych dzieciom, młodzieży, ich opiekunom, opiekunkom, nauczycielom i wychowawcom⁷¹.

⁷¹ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, www.pcpr.powiat-lubin.pl; Powiatowy Urząd Pracy, www.puplubin.pl; Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, www.powiat-lubin.pl/poradnik_interesanta/powiatowy-zespol-ds-niepelnosprawnosci/; Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Lubinie, www.ppp.powiat-lubin.pl.

Powiat prowadzi również inne instytucje działające w obszarze społecznym. Należą do nich podmioty edukacyjne – szkoły ponadgimnazjalne (zlokalizowane w Lubinie oraz Rudnej) i specjalne (w Lubinie i Szklarach Górnych), ochrony zdrowia czy kultury, sportu i rekreacji.

2.3.6. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe mogą działać na rzecz rozwiązywania problemów społecznych prowadząc aktywność samodzielną, jak i współpracując w tym zakresie z sektorem publicznym. Jak wynika z analizy działających w Rudnej organizacji non-profit zajmują się one głównie sferą sportu i rekreacji, rozwojem lokalnym, kulturą, edukacją i organizacją czasu wolnego. Na terenie gminy nie ma organizacji działających wyłącznie na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Działalność wspierającą rozwiązywanie problemów społecznych prowadzi Stowarzyszenie „Chobienia Od Nowa”. Jednym z celów jego pracy jest inicjowanie i podejmowanie działań na rzecz profilaktyki rozwiązywania problemów społecznych. Organizacja wspiera m.in. osoby niepełnosprawne. Organizacje pozarządowe prowadzą też działania wspierające rozwiązywanie problemów społecznych, np. zajmują się organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży, integracją społeczną itp.

Na rzecz mieszkańców gminy Rudna działają jednak organizacje pozarządowe aktywne w mieście Lubin i innych miejscowościach. Organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu lubińskiego wykazują dużą aktywność w obszarze rozwiązywania problemów społecznych i realizują wiele ważnych zadań publicznych. Prowadzą działalność samodzielną, a także we współpracy z samorządem, m.in. prowadząc instytucje działające na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Organizacje pozarządowe prowadzą następujące podmioty:

- Ośrodek Interwencji Kryzysowej – Dom Samotnych Matek z Dziećmi, ul. Mickiewicza 38, Ścinawa (Stowarzyszenie MONAR);
- Schronisko dla bezdomnych mężczyzn, ul. Parkowa 1, Lubin (Koło Lubińskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta);
- Ogrzewalnia sezonowa dla mężczyzn, ul. Parkowa 1, Lubin (Koło Lubińskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta);
- Jadłodajnia, ul. Jana Pawła II 58, Lubin (Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Jana Bosko);

- Warsztaty terapii zajęciowej (Fundacja im. Brata Alberta, Stowarzyszenie „Dać Nadzieję”, Stowarzyszenie Przyjaciół i Rodziców Osób Niepełnosprawnych „Równe Szanse”, Fundacja Przystań).

2.4. Wnioski z diagnozy. Analiza SWOT

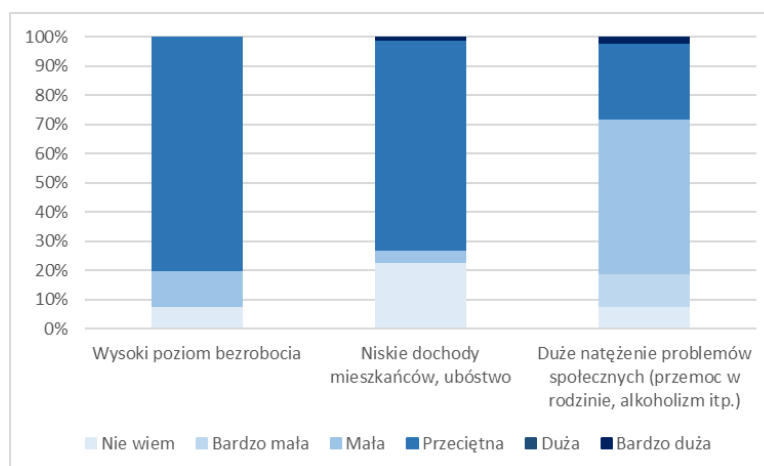
Diagnoza przeprowadzona w oparciu o dane empiryczne pozwala na wskazanie głównych kwestii społecznych dotyczących mieszkańców i wpływających na jakość życia w gminie. Do głównych, zidentyfikowanych problemów społecznych należą:

- Ubóstwo;
- Niepełnosprawność;
- Bezrobocie;
- Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- Długotrwałe i ciężkie choroby;
- Uzależnienia.

Cechą wskazanych problemów społecznych wpływającą na trudność ich rozwiązania jest wzajemne powiązanie. Bardzo często osoby i rodziny dotknięte są nie tylko jedną kwestią, ale kilkoma jednocześnie. To sprawia, że sytuacja jest szczególnie skomplikowana, a możliwości samodzielnego przezwyciężenia problemów znacząco ograniczone.

W ramach badań empirycznych przeprowadzonych dla potrzeb opracowania *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Rudna* mieszkańców poproszono o ocenę skali występowania problemów społecznych. W opinii mieszkańców kwestie będące w sferze działań pomocy społecznej nie stanowią kluczowych problemów. Zasięg występowania problemów wysokiego bezrobocia oraz niskich dochodów i ubóstwa zostały ocenione jako przeciętne, zaś występowanie problemów społecznych, takich jak przemoc w rodzinie, alkoholizm itp. oceniono jako małe i przeciętne (ryc. 43.). Wskazuje to, że z perspektywy mieszkańców kwestie te nie należą do dotkliwych. Podkreślić jednak należy, że wymienione powyżej problemy często nie są zauważane i identyfikowane przez mieszkańców, stanowią jednak dotkliwe problemy dla osób, których dotyczą. Jednocześnie mieszkańcy w badaniu w ogóle nie wskazali na występowanie w dużej skali jakichkolwiek problemów. Do tych bardziej istotnych zaliczono słabą komunikację wewnątrz gminy, słabo rozwiniętą bazę turystyczną i małą liczbę przedszkoli i żłobków⁷².

⁷² *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Rudna*, Gdańsk 2016, s. 47-49.

Ryc. 43. Skala występowania wybranych problemów społecznych w opinii mieszkańców

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Rudna, Gdańsk 2016, s. 49.

Mieszkańców gminy Rudna dotyka problem ubóstwa, powiązany najczęściej z wymienionymi, kluczowymi problemami społecznymi. Bardzo często wynika z bezrobocia, niskich zarobków czy dochodów ze źródeł niezarobkowych. Wśród osób ubogich wskazać można na dwie kategorie. Pierwsza, posiada dochody nieprzekraczające kryterium uprawniającego do świadczeń pomocy społecznej, co daje im szansę korzystania ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Drugą kategorię stanowią osoby, które, pomimo niskich dochodów, nieznacznie przekraczają kryterium dochodowe pomocy społecznej. Mają więc ograniczoną możliwość skorzystania ze wsparcia oferowanego przez ośrodek pomocy społecznej. Szczególnie trudna sytuacja osób o niskich dochodach występuje, gdy mają wysokie wydatki, związane z prowadzeniem jednoosobowego gospodarstwa domowego czy zakupem leków.

Istotnym problemem społecznym jest niepełnosprawność, a także długotrwałe i ciężkie choroby. Problemy te często wiążą się z bezrobociem, niedostatkiem środków finansowych i znaczącym obciążeniem rodziny. Osoba niepełnosprawna lub chora ma najczęściej ograniczoną możliwość pracy zarobkowej i udziału w życiu społecznym.

Do ważnych problemów należy bezrobocie, przy czym ma ono swoją specyfikę. Na obszarze powiatu lubińskiego sytuacja gospodarcza jest bardzo dobra, co przekłada się na dobrą sytuację na rynku pracy. Osoby bezrobotne bardzo często należą do kategorii oddalonych od rynku pracy, bezrobotnych długookresowo, wykluczonych społecznie, stąd trudno im podjąć zatrudnienie i wymagają wszechstronnego wsparcia w powrocie na rynek pracy. Bezrobotni należą do trudnych do aktywizacji grup i pomimo dobrej sytuacji na rynku

pracy nie są w stanie znaleźć pracy, bądź też nie są skłonni do jej poszukiwania i podejmowania.

Ważnym problemem rodzin jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Często jest ona obserwowana w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, w których rodzice są znacząco bardziej obciążeni obowiązkami domowymi i opieką nad dziećmi. Bezradność dotyka też rodzin dysfunkcyjnych, wiąże się z występowaniem ubóstwa i wykluczenia społecznego, uzależnień i przemocy.

Problemem, często powiązany z ubóstwem i bezrobociem, są uzależnienia. W gminie Rudna występuje przede wszystkim kwestia uzależnienia od alkoholu. Uzależnienie wpływa na warunki życia nie tylko osoby uzależnionej, ale również jej najbliższych, jest przyczyną nawarstwiania się problemów społecznych w związku z trudnościami związanymi z funkcjonowaniem społeczno-zawodowym osoby uzależnionej, stąd stanowi ważny obszar działań służb społecznych.

Diagnoza pozwala na wskazanie grup, których najczęściej dotyczą problemy społeczne. Wydaje się, że uwagę zwrócić należy na dwie kategorie mieszkańców gminy, którymi są:

- Rodziny z dziećmi (szczególnie monoparentalne, wielodzietne i z dziećmi niepełnosprawnymi);
- Osoby starsze, niepełnosprawne, długotrwale i ciężko chore, szczególnie prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe i pozbawione wsparcia rodziny.

Występowanie problemów społecznych oraz szczególne narażenie na nie określonych grup powoduje konieczność podjęcia aktywnych działań na rzecz ich przezwyciężania.

Dla sformułowania celów działań oraz zadań do realizacji ważne jest określenie – w oparciu o przeprowadzoną diagnozę – mocnych i słabych strony gminy Rudna oraz szans i zagrożeń w sferze społecznej. Taki przegląd sporządzony został w formie analizy SWOT, którą przedstawiono w tabeli 19.

Tabela 19. Analiza SWOT dla sfery społecznej w gminie Rudna

Analiza SWOT	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Korzystne położenie geograficzne; – Posiadanie przez gminę programów działań w sferze społecznej: <i>Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla gminy Rudna za lata 2016-2020; Gminny program wspierania rodziny na lata 2015-2017; Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Rudna na 2017 rok; Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Rudna na 2017 rok;</i> – Stabilna liczba mieszkańców, niewielki wzrost liczby mieszkańców gminy; – Dodatni przyrost naturalny; – Dodatnie saldo migracji; – Młoda struktura ludności; – Korzystna stopa bezrobocia; – Obszar gminy bogaty w surowce mineralne; – Dobrze rozwinięta gospodarka oparta o rolnictwo, przemysł i usługi; – Obecność na terenie gminy i w jej pobliżu dużych zakładów przemysłowych należących do KGHM Polska Miedź S.A.; – Bardzo dobra infrastruktura komunalna; – Dobra infrastruktura placówek edukacyjnych; – Przedszkola i szkoły zaspokajające potrzeby opiekuńcze i edukacyjne; – Szkoła ponadgimnazjalna na terenie gminy; – Podstawowa i specjalistyczna opieka zdrowotna na terenie gminy; 	<ul style="list-style-type: none"> – Niewielki wzrost liczby mieszkań i duży zakres niezaspokojonych potrzeb mieszkaniowych (w tym w zakresie dostępu do lokali komunalnych i socjalnych); – Brak wystarczającej liczby mieszkań komunalnych, w tym lokali socjalnych; – Brak miejsc opieki nad dziećmi do lat 3; – Duży zakres bezrobocia długotrwałego, bezrobocia wśród osób młodych, z małymi dziećmi, a także osób w wieku przedemerytalnym; – Brak całodobowej obecności Policji na terenie gminy; – Występowanie zjawiska ubóstwa; – Duży zakres problemów związanych z niepełnosprawnością oraz ciężkimi i długotrwałymi chorobami; – Problem uzależnień; – Występowanie zjawiska bezdomności; – Występowanie zjawiska przemocy w rodzinie; – Duży zasięg bezradności opiekuńczo-wychowawczej i prowadzenia gospodarstwa domowego wśród rodzin; – Mała liczba organizacji pozarządowych aktywnych w sferze socjalnej.

<ul style="list-style-type: none"> – Szeroka oferta kulturalna i rekreacyjna w różnych miejscowościach gminy; – Duża liczba świetlic wiejskich; – Aktywnie działające ochotnicze straże pożarne; – Działalność klubów sportowych i organizacji pozarządowych w sferze rozwoju lokalnego, edukacji i kultury; – Duża aktywność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej; – Działalność Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie; – Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; – Punkt konsultacyjny zapewniający dostęp do poradnictwa specjalistycznego i terapii uzależnień; – Stała współpraca instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych w gminie. 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – Wdrażanie rozwiązań proponowanych w strategii rozwiązywania problemów społecznych i programach działań; – Rozwój gospodarczy przekładający się na nowe miejsca pracy; – Wykorzystanie potencjału sektora edukacji; – Wykorzystanie potencjału instytucji działających w sferze socjalnej; – Rozwój organizacji pozarządowych działających w sferze społecznej i współpraca z samorządem terytorialnym. 	<ul style="list-style-type: none"> – Powolne starzenie się społeczności gminy Rudna,; – Zmniejszanie zasobów mieszkaniowych gminy i degradacja zasobu mieszkaniowego gminy; – Utrzymywanie się dużej liczby bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy; – Brak nowych inwestycji przekładających się na nowe miejsca pracy; – Wzrost zakresu ubóstwa i wykluczenia społecznego; – Wzrost liczby osób bezdomnych; – Wzrost liczby seniorów pozbawionych opieki rodziny i wymagających wsparcia;

	<ul style="list-style-type: none">– Wzrost liczby osób niepełnosprawnych i chorych wymagających wsparcia;– Spadek aktywności trzeciego sektora.
--	--

Źródło: Opracowanie własne.

3. Część prognostyczna

3.1. Misja społeczna gminy Rudna

Kluczowym celem *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022* jest doprowadzenie do rozwiązania, a przynajmniej złagodzenia, istotnych w lokalnej perspektywie problemów społecznych. Dla realizacji tego celu niezbędne jest przeprowadzenie diagnozy, a następnie wytyczenie planów przyszłych działań – określenie misji społecznej, celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań.

Określenie społecznej misji gminy Rudna sprzyjać ma ukierunkowaniu celów i zadań *Strategii* na jej realizację, a co za tym idzie skoncentrowanie działań instytucji publicznych, społeczności lokalnej i organizacji pozarządowych na poprawie jakości życia mieszkańców. *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022* przyjmuje jako podstawę swoich działań misję społeczną:

**GMINA RUDNA MIEJSCEM PRZYJAZNYM DLA WSZYSTKICH
MIESZKAŃCÓW I AKTYWNYM W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH**

Realizacji misji społecznej gminy Rudna podporządkowane będą cele i zadania wytyczone w niniejszym dokumencie. Ich realizacja przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, wsparcia rozwoju społecznego oraz rozwiązania kluczowych problemów społecznych.

3.2. Cele strategiczne

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę sfery społecznej wraz z prognozą zmian, analizę problemów społecznych i sposobów ich rozwiązywania wytyczono pięć celów strategicznych przewidzianych do realizacji na lata 2017-2022:

1. Stworzenie profesjonalnego systemu wsparcia rodzin
2. Włączenie społeczne osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym
3. Kompleksowe wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i chorych
4. Profilaktyka uzależnień i promocja zdrowego stylu życia
5. Rozwój działań wspierających rozwiązywanie problemów społecznych

Realizacja założonych celów strategicznych pozwoli na rozwiązanie zdiagnozowanych jako najbardziej uciążliwe kwestii i problemów społecznych dotyczących mieszkańców gminy Rudna.

Cel 1. Stworzenie profesjonalnego systemu wsparcia rodzin nakierowany jest na udzielenie wszechstronnej pomocy rodzinom we właściwej realizacji ich funkcji, w szczególności funkcji materialno-zabezpieczającej, opiekuńczo-wychowawczej oraz emocjonalnej. W ramach realizacji tego celu w sposób szczególny wsparciem objęte zostaną rodziny znajdujące się w sytuacjach kryzysowych, zwłaszcza w związku z występowaniem przemocy w rodzinie oraz rodziny o niskich kompetencjach rodzicielskich i społecznych. Szczególną troską objęte zostaną dzieci z rodzin wymagających wsparcia, zarówno poprzez oddziaływania w placówkach oświatowych, jak i inne działania profilaktyczne. Ważna rola przypada tutaj pracownikom pomocy społecznej, w tym pracownikowi socjalnemu i asystentowi rodziny, a także specjalistom z punktu konsultacyjnego.

Podkreślić należy, że cel 1. realizowany będzie również poprzez wdrażanie programów działań na rzecz wsparcia rodziny: gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz gminnego programu wspierania rodziny.

Cel 2. Włączenie społeczne osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym nakierowany jest na rozwiązanie problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego, związanego przede wszystkim ze zjawiskami bezrobocia i bezdomności. Podejmowane w ramach realizacji tego celu działania mają przeciwdziałać długookresowej bierności zawodowej i społecznej poprzez aktywizację społeczną i zawodową osób oddalonych od rynku pracy, biernych zawodowo, niechętnych do podjęcia zatrudnienia. Ważnym aspektem działań jest przeciwdziałanie zjawisku bezdomności poprzez wsparcie osób wykluczonych w środowisku przeciwdziałające utracie lokalu mieszkalnego, ale również stworzenie systemu pomocy osobom bezdomnym, zwykle dotkniętym wieloma różnymi problemami społecznymi (m.in. bezrobociem, chorobami, niepełnosprawnościami, uzależnieniami, konfliktami w rodzinach).

Cel 3. Kompleksowe wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i chorych jest odpowiedzią na zdiagnozowane starzenie się społeczności gminy i pojawiające się w coraz większym zakresie problemy osób niepełnosprawnych, chorych i seniorów, takie jak: brak opieki i pomocy w wykonywaniu codziennych czynności samoobsługowych i domowych, niedostatek środków finansowych, osamotnienie i brak wsparcia ze strony rodziny, brak wiedzy co do praw i możliwości uzyskania pomocy, problemy w kontaktach z instytucjami, brak udziału w życiu społecznym i kulturalnym. Zaplanowano tutaj trzy obszary oddziaływań dostosowane do zróżnicowanych potrzeb osób starszych, niepełnosprawnych i chorych. Chodzi więc zarówno o wsparcie opiekuńcze, integracyjne, informacyjne, a także aktywizację społeczną, rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej. W dobrej realizacji tego celu duże znaczenie ma wsparcie społeczne – społeczności sąsiedzkiej, wolontariuszy, a także aktywizacja w ramach podmiotów trzeciego sektora.

Cel 4. Profilaktyka uzależnień i promocja zdrowego stylu życia zaplanowany został jako zespół komplementarnych działań na rzecz zapobiegania uzależnieniom, wspierania osób uzależnionych i ich rodzin oraz promowanie zdrowego trybu życia, szczególnie wśród dzieci i młodzieży. Podejmowane działania będą miały charakter dwutorowy – z jednej strony edukacyjno-profilaktyczny, z drugiej zaś pomocowy w przypadku osób dotkniętych problemem uzależnień i ich rodzin. Cel ten realizowany będzie również poprzez wdrażanie

przyjmowanych corocznie programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.

Cel 5. Rozwój działań wspierających rozwiązywanie problemów społecznych został pomyślany jako zespół działań, które przyczynią się do poprawy funkcjonowania instytucji publicznych i innych podmiotów zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych, a co za tym idzie przyczynią się do bardziej efektywnego rozwiązywania problemów społecznych. Jest on odpowiedzią na zdiagnozowaną potrzebę wzmocnienia kompetencji pracowników instytucji publicznych i organizacji pozarządowych i podejmowania wspólnych, partnerskich działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, w tym aktywizacji społeczności lokalnej.

Wskazane cele strategiczne wytyczają działania gminy Rudna, a ich realizacja gwarantuje, że podejmowane rozwiązania będą spójne i w największym stopniu przyczynią się do rozwiązania problemów społecznych.

3.3. Cele operacyjne, zadania oraz wskaźniki realizacji zadań

Cele strategiczne wyznaczają główne, strategiczne kierunki działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Ich konkretyzacją są cele operacyjne oraz konkretne zadania przewidziane do realizacji. Cele strategiczne, operacyjne oraz zadania tworzą hierarchiczny układ oddziaływań, które przyczynią się do realizacji przyjętej w dokumencie misji. Cele strategiczne, operacyjne i zadania zestawione zostały w tabeli 20., natomiast w tabeli 21. zaprezentowano realizatorów zadań i wskaźniki ich realizacji.

Tabela 20. Cele strategiczne, operacyjne i zadania *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022*

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania
1. Stworzenie profesjonalnego systemu wsparcia rodzin	1.1. Wsparcie rodzin o niskich kompetencjach rodzicielskich i społecznych	1.1.1. Wsparcie rodzin poprzez pracę socjalną, pomoc asystenta rodziny oraz specjalistyczne poradnictwo 1.1.2. Organizacja czasu wolnego i wypoczynku dzieci i młodzieży
	1.2. Stworzenie efektywnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i wsparcia rodzin w kryzysie	1.2.1. Prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych na rzecz zwiększania świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie 1.2.2. Realizacja zadań Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie 1.2.3. Wsparcie rodzin dotkniętych przemocą i kryzysami poprzez pracę socjalną 1.2.4. Specjalistyczne wsparcie dla rodzin dotkniętych przemocą i kryzysami w ramach Punktu konsultacyjnego
2. Włączenie społeczne osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	2.1. Aktywizacja społeczno-zawodowa bezrobotnych mieszkańców gminy	2.1.1. Realizacja Programu Aktywizacja i Integracja oraz innych programów aktywizujących osoby bezrobotne w partnerstwie z Powiatowym Urzędem Pracy, innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi 2.1.2. Profesjonalne wsparcie osób długotrwale bezrobotnych poprzez pracę socjalną oraz specjalistyczne poradnictwo
	2.2. Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności	2.2.1. Wsparcie mieszkańców gminy w utrzymaniu lokali mieszkalnych poprzez świadczenia z pomocy społecznej, dodatki mieszkaniowe i energetyczne 2.2.2. Zwiększanie dostępności lokali socjalnych 2.2.3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie zapewnienia pomocy osobom bezdomnym

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania
3. Kompleksowe wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i chorych	3.1. Stworzenie systemu wsparcia informacyjno-edukacyjnego dla osób starszych, niepełnosprawnych i chorych	3.1.1. Monitorowanie sytuacji osób starszych, niepełnosprawnych i chorych 3.1.2. Wsparcie informacyjno-edukacyjne dla osób starszych, niepełnosprawnych i chorych 3.1.3. Pomoc w kontaktach z instytucjami publicznymi i załatwianiu spraw urzędowych
	3.2. Rozwój profesjonalnych usług wsparcia osób starszych, niepełnosprawnych i chorych w środowisku	3.2.1. Rozwój i profesjonalizacja systemu usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych 3.2.2. Utworzenie mieszkania chronionego dla osób starszych i niepełnosprawnych 3.2.3. Ułatwienie dostępu do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze 3.2.4. Rozwój środowiskowej opieki pielęgniarstwa, w tym długoterminowej i paliatywnej
	3.3. Aktywizacja społeczna i integracja osób starszych i niepełnosprawnych	3.3.1. Rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej dla seniorów i osób niepełnosprawnych 3.3.2. Rozwój działań na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i ich rodzin w środowisku 3.3.3. Promocja wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej dla seniorów i osób niepełnosprawnych

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Zadania
4. Profilaktyka uzależnień i promocja zdrowego stylu życia	4.1. Edukacja i profilaktyka w zakresie uzależnień i zdrowego stylu życia	4.1.1. Realizacja programów i działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w placówkach edukacyjnych 4.1.2. Prowadzenie zajęć i działań profilaktycznych w ośrodkach kultury i świetlicach wiejskich 4.1.3. Kreowanie przyjaznych i wolnych od dostępu do substancji uzależniających miejsc zabawy i wypoczynku dla dzieci i młodzieży 4.1.4. Wsparcie wypoczynku dzieci i młodzieży w ramach oddziaływań profilaktycznych 4.1.5. Rozwój działań edukacyjnych i informacyjnych skierowanych do rodziców i innych dorosłych mieszkańców gminy
	4.2. Stworzenie profesjonalnego systemu wsparcia osób uzależnionych i ich rodzin	4.2.1. Rozwój działań z zakresu poradnictwa prawnego, wsparcia psychologicznego i terapii w ramach Punktu konsultacyjnego 4.2.2. Wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin w ramach systemu pomocy społecznej 4.2.3. Realizacja zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
5. Rozwój działań wspierających rozwiązywanie problemów społecznych	5.1. Rozwój współpracy dla rozwiązywania problemów społecznych	5.1.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i społecznością lokalną w sferze rozwiązywania problemów społecznych 5.1.2. Integracja i współpraca służb publicznych działających w sferze rozwiązywania problemów społecznych
	5.2. Profesjonalizacja działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	5.2.1. Monitoring występowania problemów uzależnień i przemocy na terenie gminy 5.2.2. Podnoszenie kwalifikacji pracowników pomocy społecznej 5.2.3. Kształcenie kadr zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 21. Zadania, realizatorzy i wskaźniki realizacji zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022

Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji zadań
1.1.1. Wsparcie rodzin poprzez pracę socjalną, pomoc asystenta rodziny oraz specjalistyczne poradnictwo	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - Punkt konsultacyjny 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin objętych wsparciem pracownika socjalnego - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny - liczba rodzin, w których asystent rodziny i pracownik socjalny stwierdzili realizację założonych działań - liczba osób objętych wsparciem specjalistów z Punktu Konsultacyjnego
1.1.2. Organizacja czasu wolnego i wypoczynku dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - Ośrodki kultury i świetlice wiejskie 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dzieci uczestniczących w działaniach z zakresu organizacji czasu wolnego - liczba dzieci biorących udział w wyjazdach wypoczynkowych
1.2.1. Prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych na rzecz zwiększenia świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - Urząd Gminy - Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - Punkt konsultacyjny - Placówki edukacyjne - Policja - Organizacje pozarządowe - Jednostki pomocnicze (sołtysi i rady sołeckie) 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zrealizowanych akcji informacyjnych, promocyjnych, edukacyjnych itp. - liczba osób objętych oddziaływaniami
1.2.2. Realizacja zadań Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> - wskaźniki związane z procedurą „Niebieskiej karty” (liczba założonych kart, liczba

Przemocy w Rodzinie		zakończonych procedur, liczba zawiadomień do organów ścigania o popełnieniu przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie, liczba zakończonych procedur w związku z zakończeniem przemocy w rodzinie i zrealizowaniem indywidualnego planu pomocy) - liczba spotkań Zespołu oraz grup roboczych
1.2.3. Wsparcie rodzin dotkniętych przemocą i kryzysami poprzez pracę socjalną	- GOPS	- liczba rodzin objętych wsparciem pracownika socjalnego - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny
1.2.4. Specjalistyczne wsparcie dla rodzin dotkniętych przemocą i kryzysami w ramach Punktu konsultacyjnego	- Punkt konsultacyjny	- liczba osób objętych wsparciem specjalistów z Punktu konsultacyjnego
2.1.1. Realizacja Programu Aktywizacja i Integracja oraz innych programów aktywizujących osoby bezrobotne w partnerstwie z Powiatowym Urzędem Pracy, innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi	- GOPS we współpracy z PUP, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami	- liczba osób objętych Programem Aktywizacja i Integracja - liczba osób objętych innymi programami aktywizującymi
2.1.2. Profesjonalne wsparcie osób długotrwale bezrobotnych poprzez pracę socjalną oraz specjalistyczne poradnictwo	- GOPS - Punkt konsultacyjny	- liczba rodzin objętych wsparciem pracownika socjalnego - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny - liczba osób objętych wsparciem specjalistów z Punktu konsultacyjnego
2.2.1. Wsparcie mieszkańców gminy w utrzymaniu lokali mieszkalnych poprzez	- GOPS	- liczba rodzin objętych wsparciem pracownika socjalnego

świadczenia z pomocy społecznej, dodatki mieszkaniowe i energetyczne		- liczba gospodarstw domowych objęta wsparciem w formie dodatków mieszkaniowych i energetycznych
2.2.2. Zwiększanie dostępności lokali socjalnych	- GOPS - Urząd Gminy	- liczba lokali socjalnych - liczba rodzin oczekujących na lokal socjalny
2.2.3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie zapewnienia pomocy osobom bezdomnym	- GOPS - organizacje pozarządowe	- liczba osób i rodzin dotkniętych bezdomnością objętych wsparciem
3.1.1. Monitorowanie sytuacji osób starszych, niepełnosprawnych i chorych	- GOPS	- liczba rodzin objętych wsparciem pracownika socjalnego
3.1.2. Wsparcie informacyjno-edukacyjne dla osób starszych, niepełnosprawnych i chorych	- GOPS - Urząd Gminy - Ośrodki kultury - Placówki ochrony zdrowia - Organizacje pozarządowe	- liczba osób objętych wsparciem
3.1.3. Pomoc w kontaktach z instytucjami publicznymi i załatwianiu spraw urzędowych	- GOPS	- liczba osób objętych wsparciem
3.2.1. Rozwój i profesjonalizacja systemu usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych	- GOPS	- liczba osób korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych
3.2.2. Utworzenie mieszkania chronionego dla osób starszych i niepełnosprawnych	- GOPS - Urząd Gminy	- liczba mieszkań chronionych na terenie gminy - liczba osób korzystających z mieszkań chronionych
3.2.3. Ułatwienie dostępu do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	- GOPS - Placówki ochrony zdrowia - Organizacje pozarządowe	- liczba osób objętych wsparciem

<p>3.2.4. Rozwój środowiskowej opieki pielęgniarstwa, w tym długoterminowej i paliatywnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - Urząd Gminy - Placówki ochrony zdrowia - Organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób objętych wsparciem
<p>3.3.1. Rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej dla seniorów i osób niepełnosprawnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - Urząd Gminy - Ośrodki kultury - Organizacje pozarządowe - Jednostki pomocnicze (sołtysi i rady sołeckie) 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zajęć edukacyjnych, rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów - liczba osób objętych oddziaływaniem
<p>3.3.2. Rozwój działań na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i ich rodzin w środowisku</p>	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - Urząd Gminy - Ośrodki kultury - Organizacje pozarządowe - Jednostki pomocnicze (sołtysi i rady sołeckie) 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zrealizowanych działań - liczba osób objętych oddziaływaniem
<p>3.3.3. Promocja wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej dla seniorów i osób niepełnosprawnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - Urząd Gminy - Ośrodki kultury - Placówki ochrony zdrowia - Organizacje pozarządowe - Jednostki pomocnicze (sołtysi i rady sołeckie) 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób objętych wsparciem
<p>4.1.1. Realizacja programów i działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w placówkach edukacyjnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - Urząd Gminy - Placówki edukacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zrealizowanych programów i działań profilaktycznych - liczba osób objętych oddziaływaniami

	<ul style="list-style-type: none"> - Punkt konsultacyjny - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 	
4.1.2. Prowadzenie zajęć i działań profilaktycznych w ośrodkach kultury i świetlicach wiejskich	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - Punkt konsultacyjny - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Urząd Gminy - Ośrodki kultury 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba godzin zrealizowanych zajęć - liczba osób objętych oddziaływaniami
4.1.3. Kreowanie przyjaznych i wolnych od dostępu do substancji uzależniających miejsc zabawy i wypoczynku dla dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - Urząd Gminy - Ośrodki kultury - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba miejsc zabawy i wypoczynku na terenie gminy
4.1.4. Wsparcie wypoczynku dzieci i młodzieży w ramach oddziaływań profilaktycznych	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dzieci biorących udział w wyjazdach wypoczynkowych
4.1.5. Rozwój działań edukacyjnych i informacyjnych skierowanych do rodziców i innych dorosłych mieszkańców gminy	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - Urząd Gminy - Ośrodki kultury - Placówki edukacyjne - Punkt konsultacyjny - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych i informacyjnych - liczba osób objętych oddziaływaniami
4.2.1. Rozwój działań z zakresu poradnictwa prawnego, wsparcia psychologicznego i	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - Punkt konsultacyjny 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób objętych wsparciem specjalistów z Punktu konsultacyjnego

terapii w ramach Punktu konsultacyjnego	- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	
4.2.2. Wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin w ramach systemu pomocy społecznej	- GOPS	- liczba rodzin objętych wsparciem pracownika socjalnego
4.2.3. Realizacja zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- wskaźniki związane z działaniami GKRPA (liczba odbytych rozmów interwencyjno-motywujących, liczba osób skierowanych na badania, liczba wniosków o przymusowe leczenie skierowanych do Sądu Rejonowego, liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych) - liczba spotkań GKRPA
5.1.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i społecznością lokalną w sferze rozwiązywania problemów społecznych	- GOPS - Urząd Gminy - Ośrodki kultury - Organizacje pozarządowe - Jednostki pomocnicze (sołtysi i rady sołeckie) - Społeczność lokalna	- liczba organizacji pozarządowych i grup nieformalnych włączonych we współpracę
5.1.2. Integracja i współpraca służb publicznych działających w sferze rozwiązywania problemów społecznych	- GOPS - Urząd Gminy - Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Punkt konsultacyjny - Placówki edukacyjne	- liczba działań o charakterze integrującym

	<ul style="list-style-type: none"> - Placówki ochrony zdrowia - Policja - Ośrodki kultury 	
5.2.1. Monitoring występowania problemów uzależnień i przemocy na terenie gminy	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Placówki edukacyjne 	- liczba przeprowadzonych działań monitorujących
5.2.2. Podnoszenie kwalifikacji pracowników pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS 	- liczba osób podnoszących kwalifikacje
5.2.3. Kształcenie kadr zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS - Urząd Gminy - Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - Punkt konsultacyjny - Placówki edukacyjne - Placówki ochrony zdrowia - Policja - Ośrodki kultury 	- liczba osób podnoszących kwalifikacje

Źródło: Opracowanie własne.

3.4. Zgodność celów *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* z celami unijnych i polskich dokumentów strategicznych

Cele strategiczne, a co za tym idzie cele operacyjne i zadania *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022* są zgodne z celami unijnych i polskich dokumentów strategicznych wytyczających cele i kierunki działań w sferze rozwiązywania problemów społecznych.

Zgodność z dokumentami strategicznymi Unii Europejskiej

Strategia wpisuje się w cele i zadania unijnych dokumentów strategicznych, wytyczających kierunki działań Unii Europejskiej w sferze społecznej.

Dokument jest zgodny z priorytetami i celami nakreślonymi w *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu Europa 2020*⁷³. *Strategia Europa 2020* wskazuje na trzy priorytety: 1. *Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji*, 2. *Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej*, 3. *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną*. *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022* wpisuje się głównie w realizację priorytetu trzeciego – formułuje cele na rzecz rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, przede wszystkim poprzez wieloaspektowe działania na rzecz zmniejszania zasięgu ubóstwa, bezrobocia, bezdomności, włączenia społecznego kategorii zagrożonych wykluczeniem, w tym osób starszych, chorych, niepełnosprawnych, rodzin z problemami, rozwiązania problemów uzależnień i przemocy. Działania zaplanowane w *Strategii* przyczynią się do realizacji założonych w *Strategii Europa 2020* celów, takich jak: wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza poprzez ograniczanie ubóstwa, wzrost wskaźnika zatrudnienia i zmniejszenie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę.

⁷³ *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf.

Realizacji celów *Strategii Europa 2020* sprzyjać mają inwestycje w określone obszary wsparcia sformułowane we *Wspólnych Ramach Strategicznych (WRS)*. *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022* przyczyni się do realizacji priorytetów: *Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników, Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem oraz Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie.*

Zgodność z krajowymi dokumentami strategicznymi

Misja, cele i zadania *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022* są zgodne z założeniami i celami dokumentów krajowych wytyczających ogólne cele rozwojowe, jak też projektujących działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022 wpisuje się w cele i zadania projektowane w *Strategii Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*⁷⁴. Kluczowym celem wskazanym w dokumencie jest poprawa jakości życia Polaków – wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa UE i zwiększenie spójności społecznej – dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwoli na modernizację kraju. Wytyczone działania obejmują trzy obszary: konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywności i sprawności państwa. *Strategia* realizuje szczególnie cel 6. *Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”*.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022 jest zgodna z założeniami *Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020*⁷⁵. *Strategia* przyczyni się – w skali lokalnej – do realizacji III obszaru strategicznego: *Spójność społeczna i terytorialna* i jego celów: celu III.1. *Integracja społeczna*, a także częściowo celu III.2. *Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych*. Realizacja kluczowego z perspektywy rozwiązywania problemów społecznych celu III.1. *Integracja*

⁷⁴ *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*, Warszawa 2013, <https://mac.gov.pl/files/wp-content/uploads/2013/02/Strategia-DSRK-PL2030-RM.pdf>.

⁷⁵ *Strategia Rozwoju Kraju 2020*, Warszawa 2012, http://www.mir.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_rozwoju/SRK_2020/Documents/Strategia_Rozwoju_Kraju_2020.pdf.

społeczna będzie miała miejsce poprzez kierunki interwencji, uznawane w *Strategii Rozwoju Kraju 2020* za priorytetowe, takie jak: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022 przyczyni się także do realizacji założeń *Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*⁷⁶, szczególnie w zakresie wsparcia osób zagrożonych marginalizacją i seniorów. *Strategia* realizuje przede wszystkim cel 3. *Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym*, ale również cel 1. *Wzrost zatrudnienia* i 2. *Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych*.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022 przyczyni się do realizacji w skali lokalnej *Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji*⁷⁷. *Strategia* realizuje wszystkie priorytety tego dokumentu: I. *Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży*, II. *Zapewnienie spójności działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych dzieci i młodzieży*, III. *Aktywna integracja w społeczności lokalnej*, IV. *Bezpieczeństwo i aktywność osób starszych*, V. *Zapobieganie niepewności mieszkaniowej i przeciwdziałania bezdomności*, oraz VI. *Zarządzanie i zmiany strukturalne systemu integracji społecznej*. *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji*⁷⁸ jest kluczowym dokumentem wytyczającym cele i zadania strategiczne w sferze pomocy społecznej i wsparcia społecznego na poziomie kraju, stąd szczególny nacisk na podjęcie działań wskazywanych przez *Program* na poziomie lokalnym, w gminie Rudna. Oczywiście nie tylko działania gmin, ale także innych podmiotów pozwolą na realizację celów *Programu*, jednakże działania lokalnej pomocy społecznej stanowią tutaj jedną z kluczowych osi działań.

⁷⁶ *Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020*, Warszawa 2013, <http://www.mpips.gov.pl/download/gfx/mpips/pl/defaulttopisy/7616/1/1/Strategia%20Rozwoju%20Kapitalu%20Ludzkiego%202020.pdf>.

⁷⁷ *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji*, Warszawa 2013, <http://www.ois.wzp.pl/attachments/article/224/uwagi%20WUP.pdf>.

⁷⁸ *Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji*, Warszawa 2013, <http://www.ois.wzp.pl/attachments/article/224/uwagi%20WUP.pdf>.

Zgodność z regionalnymi dokumentami strategicznymi

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022 jest zgodna kluczowymi wytycznymi rozwojowymi dla Dolnego Śląska formułowanymi w *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020*⁷⁹. Głównym celem rozwojowym województwa dolnośląskiego jest nowoczesna gospodarka i wysoka jakość życia w atrakcyjnym środowisku. Z perspektywy rozwiązywania problemów społecznych istotny jest przede wszystkim cel 7. *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020: Włączenie społeczne, podnoszenie poziomu i jakości życia*, a także częściowo cel 6. *Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników*, które to Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022 będzie w skali lokalnej realizować.

Strategia wpisuje się również w założenia *Dolnośląskiej Strategii Integracji Społecznej na lata 2014-2020 (DSIS)*⁸⁰. Celem głównym DSIS jest zapewnienie mieszkańcom Dolnego Śląska wysokiej jakości życia, dopasowanie usług społecznych do potrzeb mieszkańców oraz integracja społeczna. Cel ten realizowany jest w ramach czterech obszarów strategicznych, które są wzajemnie ze sobą powiązane i komplementarne wobec siebie. Te obszary to: *Wsparcie, Aktywizacja, Integracja i Współdziałanie*.

Obszar *Wsparcie* obejmuje zespół działań skierowanych na pomoc i wyrównywanie szans życiowych określonych kategorii społecznych, pomoc w funkcjonowaniu w środowisku i realizowaniu funkcji społecznych. Składają się na niego następujące priorytety: 1. *Wzmacnianie potencjału rodzin dolnośląskich*, 2. *Rozwój usług społecznych mających na celu wsparcie osób i grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym*, 3. *Przeciwdziałanie uzależnieniom*, 4. *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie*. Wszystkie priorytety są realizowane poprzez wszystkie cele i zadania *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022*.

Obszar *Aktywizacja* DSIS obejmuje działania o charakterze aktywizacyjnym, w szczególności skierowane do osób bezrobotnych. Przyjęto tutaj priorytety: 5. *Aktywizacja społeczna osób starszych*, 6. *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu osób niepełnosprawnych*, 7. *Rozwój sprzyjający wykorzystaniu zasobów na rynku pracy*, 8. *Promocja aktywnej polityki społecznej jako narzędzia integracji społecznej*. Również te

⁷⁹ *Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020*,

http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/SRWD_2020-final.pdf.

⁸⁰ *Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2014-2020*,

http://www.dops.wroc.pl/strategia/DSIS_20142020.pdf.

priorytety znajdują swoje odzwierciedlenie w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022*, szczególnie w celach strategicznych:

2. *Włączenie społeczne osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz*
3. *Kompleksowe wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i chorych.*

Obszar *Integracja* to z kolei działania sprzyjające kapitałowi społecznemu, obywatelskości, generowaniu dobrych praktyk i innowacyjnych rozwiązań. Tutaj DSIS wskazuje na priorytety: 9. *Wsparcie idei społeczeństwa obywatelskiego* oraz 10. *Pobudzanie i promowanie innowacji w obszarze polityki społecznej*. Te działania również będą realizowane, szczególnie w ramach celu strategicznego 5. *Rozwój działań wspierających rozwiązywanie problemów społecznych*, poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi i społecznością lokalną.

Obszar *Współdziałanie* nastawiony jest natomiast na kreowanie sieci współpracy na rzecz integracji społecznych oraz dbanie o wysokie kompetencje kadr służb społecznych. Przyjęto w tym zakresie priorytet 11. *Doskonalenie jakości systemu usług społecznych*, który będzie wykonywany poprzez wieloaspektową współpracę instytucji gminnych działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz współdziałanie z instytucjami spoza gminy, szczególnie podmiotami, które odpowiadają za rozwiązywanie problemów społecznych na poziomie powiatu. Wytyczne z tego obszaru będą realizowane głównie w ramach celu strategicznego 5. *Rozwój działań wspierających rozwiązywanie problemów społecznych*.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022 realizuje także cele wytyczane szczegółowymi wojewódzkimi programami i planami, takimi jak: *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020*⁸¹, *Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie dolnośląskim (2012-2020)*⁸².

⁸¹ *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2015-2020*, http://www.dops.wroc.pl/PPR/uchwala_PPR.pdf.

⁸² *Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie dolnośląskim (2012-2020)*, http://www.dops.wroc.pl/projekty/POKL2012/pb/wieloletni_plan_dzialan_es.pdf.

Zgodność z lokalnymi dokumentami strategicznymi

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022 wpisuje się w cele formułowane w lokalnych dokumentach strategicznych i programach działań.

Strategia wpisuje się w cele i zadania Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie lubińskim na lata 2017-2023⁸³. Oczywiście pamiętać należy, że zadania gmin i powiatów w sferze pomocy społecznej nie są tożsame, ale komplementarne. Stąd działania wytyczone w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022* w pewnym zakresie przyczynią się do realizacji wszystkich celów strategicznych strategii powiatowej: 1. *Rozwój systemu opieki nad dzieckiem i rodziną*, 2. *Rozwój oferty wsparcia rodzin i osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej*, 3. *Poprawa społecznego oraz zawodowego funkcjonowania osób niepełnosprawnych i seniorów*, 4. *Aktywizacja zawodowa osób dotkniętych bądź zagrożonych marginalizacją*. Gmina Rudna kieruje bowiem swoje wsparcie do przedstawicieli wszystkich grup marginalizowanych, do osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, długotrwale i ciężko chorych oraz seniorów. Wspiera również rodziny w sytuacji kryzysowej, w przypadku występowania przemocy w rodzinie i uzależnień. Działania gminy Rudna zaplanowane w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022* przyczynią się również do realizacji zadań wyznaczonych w powiatowych programach działań dotyczących oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, ochrony zdrowia psychicznego, promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i działań na rzecz osób niepełnosprawnych⁸⁴.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022 jest zgodna z działaniami rozwojowymi wytyczonymi w *Strategii Rozwoju Gminy Rudna na lata 2015–2022*⁸⁵. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022 przyczyni się do realizacji celu głównego 3, czyli celu dla sfery

⁸³ Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie lubińskim na lata 2017-2023, http://pcprlubin.bip.gov.pl/fobjects/download/214466/1_powiatowa_strategia_rozwiazywania_problemov_spolecznych-pdf.html.

⁸⁴ Powiatowe programy, projekty na lata 2017-2023, <http://pcprlubin.bip.gov.pl/powiatowe-programy/powiatowe-programy-2017.html>.

⁸⁵ Strategia Rozwoju Gminy Rudna na lata 2015–2022, http://www.bip.rudna.pl/cms_inc/cms_pobierz_dokument.php?id=293&dok_id=7128.

społecznej: *Aktywne włączenie obywateli w rozwój gminy oraz zapewnienie mieszkańcom satysfakcjonującego poziomu jakości życia.*

3.5. Realizacja Strategii i ramy finansowe

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022 przygotowana została w 2017 roku i będzie wdrażana w okresie 2017-2022.

Strategia realizowana będzie bezpośrednio przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i innych wykonawców zadań – instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, społeczność lokalną – ściśle współpracujących z GOPS (wskazanych w rozdziale 3.3. w tabeli 21.). Nadzór nad realizacją *Strategii* należy do zadań dyrektora Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnej.

Założenia *Strategii* będą wdrażane również poprzez programy działań w sferze społecznej: program wspierania rodziny, program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy, program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz program przeciwdziałania narkomanii, których cele i zadania przyczyniają się również do realizacji celów niniejszej *Strategii*.

Na określenie ram finansowych dokumentu znaczący wpływ mają horyzont czasowy *Strategii*, jak też wielość zadań i podmiotów realizujących te zadania. Uniemożliwia to precyzyjne określenie wysokości funduszy przeznaczonych na realizację *Strategii* w poszczególnych latach.

Środki przewidziane na realizację zadań uwzględnione zostaną w budżetach poszczególnych jednostek, przede wszystkim budżecie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, a pochodzić będą z budżetu gminy, środków krajowych, w tym dotacji na realizację zadań własnych oraz zleconych, środków przekazywanych w ramach programów resortowych, PFRON czy Funduszu Pracy. Dla realizacji zadań wykorzystywane będą również środki zagraniczne, przede wszystkim pochodzące z funduszy europejskich, a także środki pozyskiwane w ramach projektów czy grantów realizowanych przez instytucje publiczne i trzeci sektor. Możliwe źródła finansowania poszczególnych zadań zestawione zostały w tabeli 22.

Tabela 22. Zadania, realizatorzy i wskaźniki realizacji zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022

Zadania	Możliwe źródła finansowania
1.1.1. Wsparcie rodzin poprzez pracę socjalną, pomoc asystenta rodziny oraz specjalistyczne poradnictwo	- Budżet gminy - Budżet centralny
1.1.2. Organizacja czasu wolnego i wypoczynku dzieci i młodzieży	- Budżet gminy
1.2.1. Prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych na rzecz zwiększania świadomości społecznej dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie	- Budżet gminy - Budżet centralny
1.2.2. Realizacja zadań Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	- Budżet gminy - Budżet centralny
1.2.3. Wsparcie rodzin dotkniętych przemocą i kryzysami poprzez pracę socjalną	- Budżet gminy - Budżet centralny
1.2.4. Specjalistyczne wsparcie dla rodzin dotkniętych przemocą i kryzysami w ramach Punktu konsultacyjnego	- Budżet gminy
2.1.1. Realizacja Programu Aktywizacja i Integracja oraz innych programów aktywizujących osoby bezrobotne w partnerstwie z Powiatowym Urzędem Pracy, innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi	- PUP - Budżet gminy - Środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE)
2.1.2. Profesjonalne wsparcie osób długotrwale bezrobotnych poprzez pracę socjalną oraz specjalistyczne poradnictwo	- Budżet gminy - Budżet centralny
2.2.1. Wsparcie mieszkańców gminy w utrzymaniu lokali mieszkalnych poprzez świadczenia z pomocy społecznej, dodatki mieszkaniowe i energetyczne	- Budżet gminy
2.2.2. Zwiększanie dostępności lokali socjalnych	- Budżet gminy
2.2.3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie zapewnienia pomocy osobom bezdomnym	- Budżet gminy - Budżet centralny - Organizacje pozarządowe
3.1.1. Monitorowanie sytuacji osób starszych, niepełnosprawnych i chorych	- Budżet gminy - Budżet centralny

3.1.2. Wsparcie informacyjno-edukacyjne dla osób starszych, niepełnoprawnych i chorych	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet gminy - Budżet centralny - Organizacje pozarządowe - Środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE) - PFRON
3.1.3. Pomoc w kontaktach z instytucjami publicznymi i załatwianiu spraw urzędowych	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet gminy - Budżet centralny
3.2.1. Rozwój i profesjonalizacja systemu usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet gminy - Budżet centralny
3.2.2. Utworzenie mieszkania chronionego dla osób starszych i niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet gminy
3.2.3. Ułatwienie dostępu do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet gminy - PFRON - NFZ - Organizacje pozarządowe
3.2.4. Rozwój środowiskowej opieki pielęgniarstwa, w tym długoterminowej i paliatywnej	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet gminy - NFZ - Organizacje pozarządowe
3.3.1. Rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej dla seniorów i osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet gminy - Organizacje pozarządowe - Środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE)
3.3.2. Rozwój działań na rzecz integracji osób niepełnosprawnych i ich rodzin w środowisku	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet gminy - Organizacje pozarządowe - Środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE) - PFRON
3.3.3. Promocja wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej dla seniorów i osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet gminy - Organizacje pozarządowe - Środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE) - PFRON
4.1.1. Realizacja programów i działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w placówkach edukacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet gminy
4.1.2. Prowadzenie zajęć i działań profilaktycznych w ośrodkach kultury i świetlicach wiejskich	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet gminy

4.1.3. Kreowanie przyjaznych i wolnych od dostępu do substancji uzależniających miejsc zabawy i wypoczynku dla dzieci i młodzieży	- Budżet gminy
4.1.4. Wsparcie wypoczynku dzieci i młodzieży w ramach oddziaływań profilaktycznych	- Budżet gminy
4.1.5. Rozwój działań edukacyjnych i informacyjnych skierowanych do rodziców i innych dorosłych mieszkańców gminy	- Budżet gminy
4.2.1. Rozwój działań z zakresu poradnictwa prawnego, wsparcia psychologicznego i terapii w ramach Punktu konsultacyjnego	- Budżet gminy
4.2.2. Wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin w ramach systemu pomocy społecznej	- Budżet gminy - Budżet centralny
4.2.3. Realizacja zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	- Budżet gminy
5.1.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i społecznością lokalną w sferze rozwiązywania problemów społecznych	- Budżet gminy - Organizacje pozarządowe
5.1.2. Integracja i współpraca służb publicznych działających w sferze rozwiązywania problemów społecznych	- Budżet gminy
5.2.1. Monitoring występowania problemów uzależnień i przemocy na terenie gminy	- Budżet gminy
5.2.2. Podnoszenie kwalifikacji pracowników pomocy społecznej	- Budżet gminy - Budżet centralny - Środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE)
5.2.3. Kształcenie kadr zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych	- Budżet gminy - Budżet centralny - Środki pozyskane w ramach projektów (w tym z UE) - Organizacje pozarządowe

Źródło: Opracowanie własne.

3.6. Monitoring i ewaluacja *Strategii*

Integralną częścią *Strategii* jest wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu zadań oraz osiągnięciu założonych celów, a w konsekwencji realizacji misji. *Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022* podlega systemowi monitoringu i ewaluacji powiązanego z systemem wdrażania, który obejmuje monitoring, czyli system zbierania i selekcjonowania informacji oraz ewaluację, czyli system oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Istotą monitoringu jest gromadzenie, opracowywanie i przekazywanie informacji. Proces ten polegał będzie na systematycznym obserwowaniu prowadzonych działań, ich efektów oraz zmian sytuacji społecznej zachodzącej w procesie realizacji poszczególnych zadań. Do analizy używane będą zdefiniowane w *Strategii* wskaźniki realizacji zadań (przedstawione w tabeli 21., w rozdz. 3.3.). Monitoring prowadzony będzie w trybie ciągłym i obejmował będzie: zbieranie danych i informacji, analizę zebranych danych i informacji, ocenę wyników, a także ewentualną korektę realizowanych działań.

Ewaluacja koncentruje się natomiast na ocenie rezultatów realizacji poszczególnych elementów *Strategii*, przy czym kryteriami oceny są wskaźniki realizacji zadań strategii, rozwiązywanie problemów (wyzwań przyjętych w strategii) oraz realizacja misji społecznej gminy. Ewaluacja dostarcza nam wiarygodnych i przydatnych informacji pozwalających na ocenę zrealizowanych działań i zaplanowanie zmian. Całościowa ewaluacja dokumentu przeprowadzona zostanie w roku 2022 i związana będzie z rozpoczęciem prac nad kolejnym dokumentem strategicznym.

Za prowadzenie monitoringu i ewaluacji *Strategii* odpowiedzialny jest dyrektor Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudnej.

Zakończenie

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022 jest kluczowym dokumentem strategicznym gminy Rudna w sferze społecznej – wytycza społeczną misję gminy, kluczowe cele i zadania przewidziane do realizacji w latach 2017-2022. Stanowi fundament planowych działań w sferze społecznej, które przyczynią się do rozwiązania problemów społecznych, a co za tym idzie poprawy jakości życia w gminie Rudna.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022 została przygotowana w oparciu o bogaty materiał empiryczny, a kluczowe problemy społeczne i propozycje działań przedyskutowane zostały w ramach spotkań warsztatowych. Pozwoliło to na uwzględnienie różnorodnych głosów, opinii i pomysłów, i przyczyniło się do przygotowania dokumentu w sposób kompleksowy odpowiadającego na potrzeby mieszkańców gminy Rudna.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Rudna na lata 2017-2022 dotyczy przede wszystkim działań podejmowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, ale integruje także działania innych instytucji, a także organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej dla rozwiązywania problemów społecznych. Wpisując się w cele wytyczane przez regionalne, krajowe i unijne dokumenty w sferze społecznej przyczyni się w skali lokalnej – gminy Rudna – do realizacji tych postulatów i da impuls do rozwoju gminy w aspekcie społecznym.